

Sociale Forhold og
Beskæftigelse

Den Sociale Bæredygtighedsplan 2020-2030

DECEMBER 2020

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	1
Tema 1: Bedre hverdag for børn med særlige behov	4
Spor 1.1: Læring og Livsmestring – understøttelse af uddannelse og læring	6
Spor 1.2: Det gode børneliv.....	9
Spor 1.3: Forældre og netværk - Døgnområdet Gentænkt.....	14
Spor 1.4: Meningsfulde fællesskaber	19
Tema 2: Flere Unge i Job og Uddannelse	25
Spor 2.1: En moderne og effektiv ungeindgang.....	27
Spor 2.2: Styrket samarbejde om FGU-unge	31
Spor 2.3: Unge med særlige udfordringer tættere på job og uddannelse	35
Spor 2.4: Digitalisering af ungeindsatser og digital kommunikation med de unge.....	38
Tema 3: Bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom.....	43
Spor 3.1: Forebyggelse	46
Spor 3.2: Sammenhæng i indsatsen	49
Spor 3.3: Uddannelse og job for borgere med psykisk sygdom	52
Tema 4: Flere hjemløse i egen bolig	56
Spor 4.1: Forebyggelse	58
Spor 4.2: Bolig – og støtteløsninger	63
Spor 4.3: Uddannelse og job til byens udsatte og hjemløse.....	68
Tema 5: Bedre hverdag for voksne med handicap	72
Spor 5.1: Bolig - der hvor jeg bor	74
Spor 5.2 Læring og mestring - Det jeg kan selv	79
Spor 5.3: Sundhed og fællesskaber - Min Sundhed	86
Appendiks:.....	92
Økonomisk prognose for Sociale Forhold og Beskæftigelse 2021-2024.....	92

Indledning

Den Sociale Bæredygtighedsplan: En ny strategi for de sociale indsatser i fremtidens Aarhus

Aarhus skal være en god by for alle. Sådan lyder vores vision, både når vi taler om det Aarhus, vi vil have i dag, og det Aarhus, vi vil skabe for fremtiden.

Det er en formulering, der vækker ambitiøse tanker om vækst og udvikling, fællesskab, mangfoldighed og nyskabelse. Og på en lang række områder går det i den rigtige retning; Aarhus vokser, og det samme gør alt det bedste i byen; succesfulde virksomheder, internationale kulturbegivenheder, prisvindende arkitektur, førende uddannelsesinstitutioner og nye talentfulde borgere, der i stigende grad finder et hjem i vores by.

Derfor siger vi med stolthed, at Aarhus er en god by. Men det er stadig ikke alle i byen, der har det godt. For det er ikke kun antallet af turister, priser og arbejdspladser, der vokser. Også antallet af hjemløse er vokset. Det samme er antallet af borgere med sindslidelse eller alvorlige fysiske eller kognitive handicap. For mange skoleelever har i dag for højt fravær, og mange unge mennesker har så ondt i livet, at de helt mister grebet om det og om deres nærmeste.

Der er med andre ord alt for mange børn, unge og voksne aarhusianere, der ikke trives. Som savner gode fællesskaber og nære relationer, og som ikke lykkes med at få en uddannelse eller et arbejde. For dem giver vores flotte vision kun ringe mening, for selv ikke den bedste by er god for dem, der for alvor har ondt i livet. Derfor handler vores vision for Aarhus om andet og mere end de spændende begivenheder og muligheder, byen kan tilbyde. Den handler i høj grad også om den hjælp og støtte, vi giver til de medborgere iblandt os, som har brug for en håndsrekning for at kunne nyde godt af alt det gode.

I de senere år har vi set, at behovet for hjælpen fra det sociale område er vokset støt – og på mange områder endda mere end vores succeser. Det vidner om, at vækst og udvikling ikke blot fører til succes og gevinst, men også bringer nye problemer med sig. Hvis Aarhus i fremtiden skal være en god by for alle, skal vi have vendt den udvikling rundt. Det økonomiske pres fylder meget i debatten om socialpolitikken, og penge er naturligvis en afgørende faktor. Men det er ikke nok blot at løfte den økonomiske ramme for de indsatser, vi allerede har. For sandheden er, at vores opgaver på det sociale område ikke kun vokser i omfang og antal, men også i kompleksitet - og at helt nye opgaver kommer til, med nye problemstillinger, der skal løses. Skal vi løse disse udfordringer, har vi brug for nye redskaber og nye metoder.

Bred inddragelsesproces i efteråret 2020

Med bidrag fra byens borgere, pårørende til borgere, der modtager hjælp, faglige organisationer, interesseorganisationer, regionen, øvrige magistratsafdelinger i Aarhus Kommune, har vi udarbejdet denne plan for faglig og økonomisk bæredygtighed for perioden 2020-2030.

Planen er udarbejdet med baggrund i en inddragelsesproces, hvor omdrejningspunktet har været sammenomaarhus.dk og en række virtuelle gå-hjem-møder. Alle byens borgere, interesseorganisationer, virksomheder, faglige organisationer mv. har haft mulighed for at sende forslag og input til planen. Forslag, der

er sendt til forvaltningen eller givet på afholdte gå-hjem-møder, er samlet på hjemmesiden sammenomaarhus.dk, hvor alle også har haft mulighed for at kommentere på forslagene.

I den sociale bæredygtighedsplan er det beskrevet, hvad inddragelsesprocessen har givet anledning til.

Planen er vores vision for, hvordan vi vil tage fat på de faglige og økonomiske udfordringer, vi ser de kommende år. Planen leverer ikke alle svar, men indeholder en række initiativer, som vi tror kan være med til at bryde den negative udvikling og forbedre effekten af vores indsatser i de kommende år.

Monitoreringen af de faglige og økonomiske effekter af bæredygtighedsplanen vil ske som en del af den økonomi- og målopfølgning, der løbende foretages.

De to grundtanker

De mange konkrete initiativer er beskrevet nærmere nedenfor. Initiativerne har rod i to grundlæggende tanker om, hvordan fremtidens sociale indsatser kan og skal være bedre end dem, vi har i dag.

Den første grundtanke er et målrettet og forstærket fokus på forebyggelse og tidlig indsats som en strategi til at vende udviklingen. Det er ikke ambitiøst nok blot at kunne tage sig af flere, når et stigende antal borgere får hårdt brug for hjælp og støtte. Vi skal i stedet koncentrere vores indsatser om at sikre, at færre fremover får problemer og kommer helt derud, hvor kampen tilbage bliver lang og hård. En bedre by for alle må være én, der står klar til at støtte, når man vakler eller mister fodfæstet – i stedet for først at række hånden ud, når man har slået hovedet i jorden. Det opnår vi ved at tilbyde tidligere, hurtigere og mere lettilgængelig hjælp til dem, der har begyndende problemer.

Betydningen af forebyggelse og tidlig indsats gælder især blandt udsatte børn og unge. Det gælder eksempelvis blandt de mange børn i Aarhus, der ikke har et alderssvarende sprog ved skolestart, eller som har et alarmerende højt fravær og i en tidlig alder bliver hæftet af læringsfællesskaberne. Og det gælder i høj grad de socialt udsatte unge, der alt for ofte vokser op og bliver socialt udsatte voksne uden fællesskaber og beskæftigelse og med svære sundhedsproblemer. Sociale problemer i barndommen og ungdommen har langvarige, menneskelige konsekvenser, og her skal vi i langt højere grad sætte forebyggende og tidligt ind.

Den anden grundtanke drejer sig om udviklingen af mere tværgående og sammenhængende løsninger på problemer, der bliver stadigt mere komplekse. For mange socialt udsatte er det sådan, at ét problem sjældent står alene – sygdom, misbrug, arbejdsløshed og økonomisk sårbarhed går ofte hånd i hånd, og derfor er den bedste hjælp dén, der tager udgangspunkt i helheden og kan se – og tage højde for – problemerne i en sammenhæng.

Det gælder ikke mindst for den stigende andel af vores borgere, der har behov for mere omfattende og specialiseret hjælp. Vi ser det blandt andet i socialpsykiatrien, hvor vi i kommunen får til opgave at tage os af borgere med stadigt mere alvorlige sindslidelser. Vi oplever også behovet for mere skræddersyede og specialiserede tilbud til både voksne og børn med enten fysiske eller kognitive handicap.

For dem kalder komplekse udfordringer i høj grad på sammensatte løsninger, der koordinerer mulighederne for støtte, uddannelse, hjælpemidler, sociale fællesskaber, boformer og jobmuligheder. Derfor skal vi blive langt bedre til at tænke på tværs af ekspertiser, fagområder, myndigheder og indsatser, så vi kan sætte ind med koordinerede sundhedsfaglige, socialpædagogiske og beskæftigelsesrettede tiltag.

Fem temaer i den sociale bæredygtighedsplan

Vi har i denne sociale bæredygtighedsplan skrevet om fem temaer, der særligt tegner fremtiden for det specialiserede socialområde – og om hvordan vi vil sikre nye, tværgående og forebyggende indsatser for hvert af de fem temaer.

De fem temaer omhandler:

- Bedre hverdag for børn med særlige behov
- Flere unge i job og uddannelse
- Bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom
- Flere hjemløse i egen bolig
- Bedre hverdag for voksne med handicap

Tilsammen dækker de fem temaer over de brændpunkter, hvor udviklingen på det sociale område går hurtigst, og hvor vores udfordringer med stigende efterspørgsel og kompleksitet er størst. Det er med andre ord inden for disse temaer, at slaget for alvor skal slås i de kommende år, og hvor der er størst potentiale i at sætte ind med mere forebyggende og tværgående indsatser.

Bæredygtighedsplanen åbner for flere spor inden for hvert tema, der hver beskriver konkrete muligheder for at gøre netop dette ved hjælp af nye tiltag og metoder. Initiativerne er alle beskrevet ved hjælp af en forandringsteori, der gør planen til et dynamisk værktøj, som kan ændre sig i takt med udfordringerne. Sociale Forhold og Beskæftigelse vil løbende følge udviklingen ved hjælp af nøgletal for den demografiske udvikling samt den generelle økonomi- og målopfølgning.

Det er byrådets vision, at Aarhus skal være en by, hvor vi hele tiden gentænker mulighederne for at udvikle byen i fællesskab og på den måde sammen skaber rammerne for det gode liv. Det er vores ambition, at Bæredygtighedsplanen kan blive et stærkt og fælles visionsudspil til, hvordan vi gentænker og udvikler de sociale indsatser i Aarhus, så vi i fremtiden kan leve op til vores ambition om ikke blot at være en god by for alle aarhusianere, men at alle aarhusianere – også de udsatte og sårbare – kan have et godt liv.

Tema 1: Bedre hverdag for børn med særlige behov

Alle børn har ret til en god fremtid.

For at sikre at alle børn og familier i Aarhus, også fremover, får de bedst mulige vilkår for at trives og udvikle sig, er det afgørende, at vi kontinuerligt prioriterer, udvikler og investerer i konkrete faglige initiativer, der sætter barnet først og understøtter dets trivsel, læring, udvikling og mulighed for deltagelse i meningsfulde fællesskaber. "Udenforskabets" pris skal vendes til fællesskabets gevinst gennem investeringer i tidligt forebyggende indsatser, så vi får bremset begyndende problemer, inden de vokser sig store og sværere at løse. De sociale skel skal mindskes, så børns livsmuligheder ikke afgøres af eksempelvis deres postnummer eller af det kvarter, de vokser op i. Der er i Aarhus tydelige forskelle i forhold til opvækstvilkår, der har indflydelse på børns læring, sundhed og fremtidsmuligheder. Opvækstvilkår som i nogle tilfælde også påvirkes negativt af etnicitet.

Det skal vi som kommune ændre på. Alle børn i Aarhus, hvad enten de vokser op i Gellerup eller Risskov, skal have samme gode muligheder for en tryk barndom og et godt og selvstændigt voksenliv. Det er alt sammen afgørende, hvis vi på sigt skal sikre balance i økonomien og imødekomme det stigende udgiftspres, der forventes på socialområdet i årene fremover.

Regeringen har meldt ud, at den ønsker flere tidlige anbringelser, og at anbringelser ikke må være sidste udvej. Det står på ingen måde i modsætning til investeringer i forebyggelse og vigtigheden af den tidlige indsats. For der er stor forskel på børns behov. For nogle børn er den rette indsats en forebyggende indsats i samarbejde med barnets forældre og dagtilbud. For andre børn er det en anbringelse uden for hjemmet, enten midlertidigt eller resten af barndommen. Uanset, så handler det om at sætte ind med den rette indsats på det rette tidspunkt, og derfor vil fokus på forebyggelse altid være centralt.

På den baggrund arbejdes der med initiativer i fire spor, hvor der fokuseres på henholdsvis læring, børneinddragelse og barnet som aktør, samarbejde med forældrene og meningsfulde fællesskaber. Digitalisering er et tværgående spor, som ikke beskrives selvstændigt, da det er en integreret del af de fire spor.

Alle initiativer tager afsæt i viden om læring, skolegang og deltagelse i fællesskabers betydning for evnen til at klare sig godt – også i voksenlivet. Her spiller børns fysiske, mentale og psykiske sundhed og trivsel en særlig rolle for deres muligheder for at lære, tilegne sig færdigheder og få en god skolegang. Der er generelt fokus på at etablere systematiske evaluerings- og læringsloops, så vi i højere grad lærer af de erfaringer, vi tidligere har gjort os - og af dem, vi får i fremtiden. Der arbejdes med datainformeret samarbejde og ledelse, og der er fokus på digitalisering og udvikling af virtuelle værktøjer, der skal indgå i samarbejdet med børnene og familierne.

De fire spor baserer sig på ideerne fra Borgernes MSB og fra Børn, Familier og Fællesskabers 2020-Balanceplan, om eksempelvis øget borgerinddragelse, gentænkning af døgninstitutionerne, selvforsyning og digitalisering. De tager også udgangspunkt i Børn, Familier og Fællesskabers "Fælles Faglige Strategi", og er på den måde med til at udvikle og understøtte en allerede igangsat faglig retning.

Hvad tager vi med fra inddragelsesprocessen?

For at sikre en velfunderet og fagligt gennearbejdet Bæredygtighedsplan for børneområdet i Aarhus Kommune er det afgørende, at udviklingen af de fremadrettede initiativer sker i tæt samarbejde med relevante faglige organisationer, frivillige foreninger, pårørende, børnene selv, Børn og Unge og mange flere.

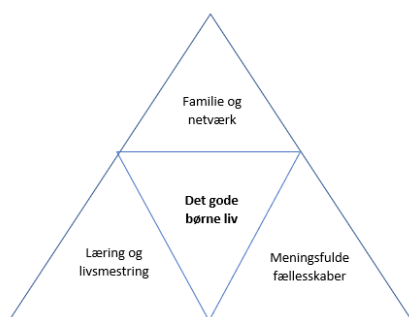
Bæredygtighedsplanen skal gælde de næste 10 år – frem til 2030. Bæredygtighedsplanen skal danne ramme for en faglig og økonomisk nytænkning af børneområdet. Børn, Familier og Fællesskaber har derfor valgt at bruge efteråret 2020 på en indledende inddragelsesproces, en skitsering af den faglige retning og en overordnet beskrivelse af de initiativer, der skal bane vejen for at sikre, at børn med særlige behov får en bedre hverdag. Det betyder, at inddragelsesfasen ikke slutter med denne plan. Børn, Familier og Fællesskaber vil fortsætte inddragelsen med bilaterale møder, workshops, fokusgruppeinterviews og brugerpaneler – og dermed fortsætter kvalificeringen og justeringen af initiativerne ind i 2021 og kontinuerligt i årene derefter. På den måde vil vi sikre gennearbejdede initiativer, der rammer ned i et behov, og som gør den størst mulige forskel for børn med særlige behov på både den korte og den lange bane.

Med afsæt i Bæredygtighedsplanens kickoff-arrangementet den 2. november 2020 afholdt Børn, Familier og Fællesskaber 9. november 2020 et virtuelt gå-hjem-møde under overskriften *Bedre hverdag for børn med særlige behov*. Der var god interesse for mødet, som havde mere end 50 deltagere. Deltagerne repræsenterede både de faglige organisationer på børneområdet, konsulenter, privatpersoner, andre magistratsafdelinger, internt fagpersonale mv. Vi havde bl.a. deltagelse fra Børns Vilkår, Rambøll, LEV, ADHD-foreningen, Autismeforeningen, De Anbragtes Vilkår, Bedsteforeningen, Center for Digital Pædagogik og Børn og Unge.

På gå-hjem-mødet fik vi relevante input og perspektiver, som bidrager til at kvalificere de initiativer, vi foreslår, men der kom også gode forslag til helt nye initiativer eller delinitiativer ud af det. Derudover modtog vi flere konkrete invitationer til samarbejde fra blandt andet Børns Vilkår, Center for Digital Pædagogik og Skraldecafeen; invitationer, som der vil blive fulgt op på.

De gennemgående temaer, som blev bragt op og drøftet på gå-hjem-mødet var bl.a. digitalisering, fokus på hele familien, individuelle løsninger og samarbejde. Disse temaer er ikke udmøntet i konkrete selvstændige initiativer, men er blevet brugt som afsæt for de justeringer og tilpasninger af initiativerne, som er sket efter den indledende inddragelsesproces, ligesom de også fremadrettet vil fungere som en overlægges i det videre arbejde med at udvikle og konkretisere initiativerne.

Nogle af de nye ideer, der blev bragt op i inddragelsesprocessen, og som der nu arbejdes videre med, er fx tilbud, der er rettet mod den sorg, der opstår hos både barn og forældre, når et barn skal anbringes uden for hjemmet. Det blev også foreslået, at der arbejdes med at sikre, at barnet får en stemme i egen handleplan og i fastsættelsen af målene heri. Derudover var der fokus på vigtigheden af, at frivillige skal have den nødvendige viden, som skal til for at støtte op om børn med særlige behov. Dette kan eksempelvis sikres gennem opkvalificering af de frivillige, der arbejder med børn med særlige behov, gennem fx introprogrammer eller supervisionslignende sparring i regi af Familiehuset. Endelig blev også fritidsaktivitetens vigtige rolle for børns sundhed, det gode børneliv i al almindelighed og i etableringen af meningsfulde fællesskaber nævnt som et relevant indsatsområde.

Spor 1.1: Læring og Livsmestring – understøttelse af uddannelse og læring

Introduktion til spor 1: Uddannelse og Læring – Hvad er udfordringen?

Understøttelse af uddannelse og læring, med fokus på det enkelte barns evner og behov, er afgørende for at give børnene det bedst mulige fundament for et godt voksenliv. Her er Børn og Unge en helt central aktør og samarbejdspartner, hvorfor omdrejningspunktet for sporets initiativer også omhandler fælles ledelses- og kulturprocesser samt konkrete initiativer og tiltag i tæt dialog og samarbejde med Børn og Unge. En central del af løsningen er, at der på tværs af sektorer og fagligheder samarbejdes med familierne omkring fælles rettidige løsninger.

Vi ved, at fravær påvirker elevernes faglige niveau og deres udbytte af undervisningen negativt, og at konsekvenserne af fravær rækker ud over folkeskolen og afgangseksamen. Analyser af de unges videre uddannelsesforløb viser, at unge med opmærksomhedskrævende fravær i folkeskolen er overrepræsenteret i gruppen af elever, der afbryder en ungdomsuddannelse. I forlængelse heraf ved vi, at skolefravær på kort sigt kan føre til dårligere skolepræstationer end forventet, færre oplevelser af mestring, stress, social isolation samt spændinger og konflikter i familien. På lang sigt kan det føre til frafald på ungdomsuddannelser, manglende uddannelse, problemer med at få og fastholde et arbejde, økonomiske problemer, angst og depression.

Fravær er oftest et symptom på en bagvedliggende udfordring hos barnet. De bagvedliggende årsager til fravær kan deles op i tre overordnede kategorier. Elevfravær kan skyldes individuelle, familiemæssige eller skolemæssige faktorer – og ofte optræder de tre faktorer samtidigt. Forskellige bagvedliggende årsager kalder på en målrettet og systematisk indsats med inddragelse af flere parter, herunder særligt forældrene. Forældrene skal inddrages tidligt, og det skal sikres, at der er tydelige forventninger og krav til forældrene i samarbejdet.

Tilsvarende ved vi, at det er af helt afgørende betydning med en tidlig forebyggende indsats i første leveår i tæt koordineret samarbejde mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse. Tidlig forstået i forhold til barnets alder og i relation til problemstillingens udvikling. Uregelmæssigt fremmøde i dagpleje, vuggestue og børnehave har samme kompleksitet i de bagvedliggende årsager som fravær i skolen og har afgørende betydning for det fundament, der bygges for den senere læring og trivsel. Samtidig ved vi, at der ses en sammenhæng mellem de børn, der er fraværende i dagtilbud, og dem der senere har fravær i skolen.

Forandringsmodel spor 1.1: Læring og Livsmestring – understøttelse af uddannelse og læring

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen) Understøttelse af uddannelse og læring, med fokus på det enkelte barns evner og behov, er afgørende for at give børnene det bedst mulige fundament for et godt voksenliv. - Forebyggelse af elevfravær - Forebyggelse af fravær i 0-6-årsalderen				
Udfordring Fravær er oftest et symptom på en bagvedliggende udfordring hos barnet. De bagvedliggende årsager til fravær kan deles op i tre overordnede kategorier: individuelle, familiemæssige eller skolemæssige faktorer – og ofte optræder de tre faktorer samtidig. Der er i samarbejdet en opmærksomhed på særlige risikogrupper, herunder evt. ulighed. Elevfravær påvirker elevernes faglige niveau og har vidtrækkende konsekvenser ud over folkeskolen. Herunder større risiko for frafald i ungdomsuddannelsen, færre oplevelser af mestring, stress, social isolation, spændinger og konflikter i familien. På længere sigt også en risiko for manglende uddannelse, problemer med at få arbejde, økonomiske problemer, angst og depression. Ligesom de mister den læring, socialisering og tilhørsforhold, der sker i fællesskabet i skolen eller daginstitutionen. Det har afgørende betydning med en tidlig forebyggende indsats i 0-6 års-alderen. Fravær fra daginstitution har samme bagvedliggende årsagsmønstre og har stor betydning for det fundament, der bygges for senere læring og trivsel. Samtidig ved vi, at der er sammenhæng mellem de børn, der er fraværende i 0-6 årsalderen, og dem der senere har fravær i skolen.	Ressourcer/investering Initiativerne ligger indenfor den eksisterende budgetramme på tværs af Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse med forslag til byrådet omkring omlæggelse af budgetmidler fra Familieskolen til et fælles fagligt fraværsteam og supplement fra eksisterende drift. Tidsperspektivet for effekt/afkast vurderes allerede fra start under sagsbehandlingen af de sager, det fælles fraværsteam behandler. Afkastet af en fælles ledelses- og kulturproces samt øget systematik vurderes først at vise sig ved fuld implementering.	Indsats/aktiviteter Aarhus Byråd besluttede på byrådsmødet den 24. juni 2020, at MBU og MSB igangsætter et udviklingsarbejde omkring trivsel og elevfraværet i tre spor: 1) Et ledelses- og kulturspor med en tydelig fælles værdimæssig ramme. 2) En øget systematik i fraværsopfølgningen. 3) En styrkelse af den centrale understøttelse af skolerne og familierne herunder bl.a. en omprioritering af midlerne fra Familieskolen til et fælles trivselsteam. I forhold til forebyggelse af fravær i 0-6 årsalderen iværksættes en tværgående proces med Børn og Unge med en fælles nysgerrighed og dialog om forståelsen og arbejdet med fravær og mistrivsel som supplement til samarbejdet omkring underretninger og netværksmøder, styrkelsen af lokaldistriktssamarbejdet, stærkere læringsfællesskaber, tidlig indsats og arbejdet med implementering af dagtilbuds-lovens intention og større og tydeligere sammenhænge i 0-6-årige børns liv.	Værdi for borgeren Forældrene, barnet og den unge vil opleve en tættere koordineret indsats på tværs af Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse med en forventning om en tidligere rettidig indsats med en positiv indvirkning på trivsel og fravær på kort sigt – og de afledte konsekvenser heraf på længere sigt. Barnet kommer i højere grad til at udnytte sine potentialer og får større mulighed for et selvstændigt liv.	Økonomiske konsekvenser Tidligere forebyggende tilgang – sager som udvikler sig i en positiv retning hurtigere. Færre afledte konsekvenser / udgifter. Fælles fraværsteam – min. 200 sager årligt. Tidligere koordineret indsats. Hurtigere tilbagevenden til almenområdet Fokus på langvarigt fravær og sammenhængen med tabt arbejdsfortjeneste. Fælles aftaler om opfølgning og tilgang. Belysning af sager hvor alle gør, hvad de skal, men hvor udfaldet ikke er optimalt for barnet eller den unge – fokus på nye tilgange og samarbejdsformer. Den økonomiske gevinst forventes især at kunne realiseres på ungdoms- og voksenområderne.
Kontekst/Bidragydere • Tæt dialog og samarbejde med Børn og Unge. Der er allerede igangsat en bred inddragelsesproces i efteråret 2020.				

Under sporet iværksættes to initiativer.

Initiativ 1.1.1: Trivsel og fravær

Skoler, PPR og socialområdet arbejder tæt sammen om den målrettede og systematiske indsats for at øge trivsel og nedbringe fraværet. Men vi ønsker at gøre endnu mere. For at styrke samarbejdet igangsættes et tværfagligt strategisk udviklingsarbejde i tre spor:

- 1) Et ledelses- og kulturspor med en tydelig og fælles værdimæssig ramme.
- 2) En øget systematik i fraværsopfølgningen.
- 3) En styrkelse af den centrale understøttelse af skolerne og familierne herunder bl.a. med forslag om at omprioritere midlerne fra Familieskolen til et fælles fraværsteam.

Ifølge en byrådsbeslutning fra sommeren 2020 er formålet med spor 3 *”at styrke den indgribende indsats via et generelt styrket samarbejde mellem Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse om de børn, som har det sværest og herigennem understøtte en tidligere opsporing, forebyggelse og håndtering af sociale problemstillinger i forbindelse med fraværsproblematikker i den fælles målgruppe.”*

På tværs af alle tre spor er den samlede forventning, *”at de tre spor samlet set betyder, at børnenes deltagelse i undervisningen øges. Dette vil positivt kunne påvirke elevernes trivsel, karakterer og senere valg af ungdomsuddannelse.”*

I første omgang er der iværksat et tværgående udviklingsarbejde omkring spor 3 vedrørende etablering af et tværgående trivselsteam. Spor 1 og 2 iværksættes i 2021.

Initiativ 1.1.2:

Tidlig forebyggende indsats omkring fravær og mistrivsel i 0-6 årsalderen

Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse skal i tæt dialog og sammen være nysgerrige på, hvordan vi forstår og arbejder med fravær og mistrivsel i 0-6-årsalderen som et supplement til det nuværende samarbejde omkring underretninger og netværksmøder. Arbejdet skal kobles med det igangværende samarbejde med Børn og Unge omkring en styrkelse af lokaldistriktssamarbejdet, arbejdet med stærkere læringsfællesskaber og arbejdet med implementeringen af dagtilbudslovens intention, samt større og tydeligere sammenhænge i 0-6-årige børns liv i Børn og Unge. Der skal være opmærksomhed på, at udfordringerne varierer på tværs af byen, pga. social ulighed, forskelle i beboersammensætninger mv., hvilket kan betyde, at indsatserne også kan variere fra bydel til bydel alt efter behov.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Initiativerne ligger inden for den eksisterende budgetramme på tværs af Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse med forslag til byrådet om en omlæggelse af budgetmidler fra Familieskolen til et fælles fagligt trivselsteam.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Ad 1.1.1

Som led i udvalgsbehandlingen omkring forslaget om Familieskolen, har der været en bred inddragende proces af de relevante fagforeninger, lederforeninger og forældreorganisationer. Det har udmøntet sig i følgende aktiviteter, hvorigennem der har været stor deltagelse og mange input til det videre arbejde: Workshop for borgere, børn/unge og interessenter, workshop for fagfolk, igangsættelse af prøvehandlinger på Sødal og Tilst Skole, deltagelse på netværksmøde for sårbare og udsatte, interview med to unge som har haft fraværsproblematikken inde på livet og samtidig haft sociale og familiemæssige udfordringer, deltagelse på

netværksmøde for skoleledere, fælles rådmandsmøde i Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse og orientering af Børn og Unge-udvalg.

Ad 1.1.2

I forhold til forebyggelse af fravær i 0-6 årsalderen iværksættes en tværgående proces med Børn og Unge med en fælles nysgerrighed og dialog om forståelsen af og arbejdet med fravær og mistrivsel som supplement til det nuværende samarbejde omkring underretninger og netværksmøder. Arbejdet skal kobles på det allerede iværksatte samarbejde med Børn og Unge. Herunder en kobling af indsatserne og ekspertisen fra Spædbarnsområdet (tidlig indsats), samt inddragelse af aktiviteter, der skal skabe styrket samarbejde med Sundhedsplejen vedr. udsatte gravide samt børn op til 1 år som en del af initiativet. Der foreligger allerede overvejelser samt konkrete aktiviteter ift. at styrke samarbejdet omkring tidlig indsats, bl.a. Sårbar gravid team samt at Familiecentret har rådgivere specialiseret i området -9 måneder til 1 år.

Værdi for borgeren

Forældrene, barnet eller den unge vil opleve en tættere koordineret indsats på tværs af Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse med en forventning om en tidligere rettidig indsats med en positiv indvirkning på elevfravær i skolen eller fravær i 0-6-årsalderen. Dette vil være medvirkende til at sikre læring, socialisering og tilhørsforhold, hvilket er en afgørende del af barnets/den unges udvikling.

Økonomiske konsekvenser

- Tidligere forebyggende tilgang – børn som udvikler sig i en positiv retning hurtigere – færre afledte konsekvenser / udgifter
- Fælles Fraværsteam – minimum 200 sager årligt, tidligere koordineret indsats – hurtigere tilbagevenden til almenområdet
- Fokus på langvarigt fravær og sammenhængen med tabt arbejdsfortjeneste – fælles aftaler om opfølgning og tilgang
- Belysning af sager, hvor alle gør, hvad de skal, men hvor udfaldet ikke er optimalt for barnet eller den unge – synlighed på nye tilgange og samarbejdsformer.

Spor 1.2: Det gode børneliv

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Alle børn er forskellige og har forskellige behov. Derfor er definitionen af det gode børneliv også individuel. Dette spor beskriver tre af de forhold, der generelt kan siges at være centrale for, at børn kan trives og udvikle sig. Det drejer sig om børnenes fysiske, psykiske og mentale helbred, deres oplevelse af at blive set og hørt og være aktør i eget liv – og endelig deres evne til og mulighed for at mestre livet og indgå i meningsfulde fællesskaber. Der er behov for at sætte mere målrettet ind i forhold til disse fokusområder, så vi styrker børnelivet og børnenes livsmuligheder på sigt.

Initiativ 1.2.1: Sunde børn leger bedst

Børns fysiske og mentale sundhed er afgørende for deres udvikling og trivsel. Mange anbragte børn har forskellige sundhedsproblemer, der overses. Det gælder både børn, som er anbragt på grund af sociale problemer og svigt i hjemmet og børn, der er anbragt på grund af et handicap. Ubehandlede sundhedsproblemer er med til at forringe anbragte børns trivsel, læringsforudsætninger og livsmuligheder på sigt. Den svenske forsker og professor Bo Vinnerljung har gennem sin forskning fundet, at en stor andel af anbragte børn har sundhedsproblemer, som der ikke tages hånd om. Årsagerne til dette tilskriver han et øget

fokus på barnets sociale problemer, herunder en risiko for at mistolke sundhedsmæssige udfordringer ind i en social eller følelsesmæssig forståelsesramme. Ansvar for at sikre anbragte børns sundhed påhviler de offentlige myndigheder, og der er behov for en tidlig og mere systematisk sundhedsfaglig opsporing/indsats, så vi på sigt giver børnene bedre muligheder for et godt liv med uddannelse, job og selvforsørgelse.

Initiativ 1.2.2: 'Lyt til mig' – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse

Alle børn har krav på at blive inddraget i egen sag. Det sker desværre ikke altid i tilstrækkeligt omfang. Eksempelvis viser det nationale "Børnesagsbarometer", at reglerne om børnesamtale forud for en afgørelse kun overholdes i 56 pct. af sagerne. Og Trivselsundersøgelsen viste i 2018, at kun 27 pct. af de anbragte børn følte sig medinddraget i beslutningen om, hvor de skulle bo. Konsekvensen er, at børnene ikke altid opnår en forståelse for, hvad der sker i deres sagsforløb og hvorfor. Det er problematisk rent etisk, men også praktisk fordi det kan føre til, at barnet mister indflydelse på og/eller modarbejder indsatsen. Det kan betyde, at effekten af indsatsen enten udebliver eller bliver mindre. Det kan også betyde, at der sadles om og iværksættes nyt uden grund. Nogle børn, der anbringes pga. et handicap, har begrænsede eller ingen sproglige færdigheder. Det giver børneinddragelsen svære betingelser.

Der er behov for at sikre, at børn, der modtager særlig støtte, inddrages mere og bedre i sagens forløb, så barnet bliver aktør i eget sagsforløb. Det gælder også i arbejdet med barnets handleplan.

Initiativ 1.2.3: Mestring i fællesskab

I overensstemmelse med tankerne bag Borgernes MSB, er der behov for en kulturforandring, hvor vi i højere grad har fokus på børnenes læring, mestring og selvstændighed. Vores opgave skal i højere grad være understøttende og udviklende i forhold til børnenes færdigheder. Vi skal blive bedre til at understøtte, at børnene får de rette kompetencer samtidig med, at vi giver dem mulighed for at indgå i nye meningsfulde fællesskaber, fx i regi af almen- eller frivilligområdet, hvor de kan prøve sig selv af og indgå i sociale relationer med andre. Det skal på sigt give børnene øget trivsel og bedre livsmestring og løsrive dem mere fra det sociale system.

Forandringsmodel spor 1.2: Det gode børneliv

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen) - Tidlig og systematisk sundhedsfaglig opsporing/indsats forventes at styrke børnenes koncentrations- og indlæringssevne – og på sigt deres muligheder for uddannelse, job og selvforsørgelse. - Ved at inddrage og involvere børn i deres eget sagsforløb forventes større opbakning, motivation, 'compliance' og udbytte af de tidlige indsatser - En styrket pædagogisk indsats omkring børnenes færdigheder og mestringskompetencer, forventes at medføre mere kompetente og livsduelige børn - Et større fokus på at etablere støttemuligheder og meningsfulde fællesskaber i civilsamfundet forventes at medføre mere bæredygtige indsatser – både menneskeligt og økonomisk. Tidlige og bæredygtige indsatser kan forebygge at problemer vokser sig større – og at støttebehovene stiger.				
Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
1.2.1: Sunde børn leger bedst. Mange anbragte børn har fysiske og mentale sundhedsproblemer, der overses og ikke behandles. Det forringer deres trivsel og læringsforudsætninger 1.2.2: 'Lyt til mig' – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse. Alle børn har krav på at blive inddraget i egen sag. Det sker i dag ikke i tilstrækkeligt omfang – med store konsekvenser til følge. En anden udfordring er, at der ikke altid sættes tidligt nok ind, før problemerne vokser sig store og svære at løse. 1.2.3: Mestring i fællesskab. Der er behov for en kultur-forandring, hvor vi i mindre grad gør "alt" for børnene og i højere grad lærer dem at gøre tingene selv. Vi skal blive bedre til at understøtte, at børnene får de rette kompetencer samtidig med, at vi giver dem mulighed for at indgå i nye meningsfulde fællesskaber, fx i regi af almen- eller frivilligområdet. Det skal på sigt give børnene øget trivsel og bedre livsmestring - mere løsrevet fra det sociale system.	Ad. 1.2.1: Der skal investeres i årlige lægetjek for anbragte børn - både dem, der er anbragt af sociale årsager og dem, der er anbragt pga. et handicap. Det pædagogiske personale, mentorer eller andre skal trænes i sundhedsfokus og brug af digital dagbog. Ad. 1.2.2: Indsatsen baserer sig på tidl. projekterfaringer og kan håndteres med de eksisterende medarbejdere/ressourcer. Medarbejderne skal tilgå arbejdet på nye måder og samarbejde mere på tværs. Det kan betyde øget tidsforbrug. Medarbejderne skal trænes i at inddrage børnene digitalt via børnenes egne platforme. Ad. 1.2.3: Kræver ressourcer til udvikling af og/eller træning i pædagogiske redskaber. Ressourcer til øget samarbejde/samskabelse med frivillige sektor.	Ad. 1.2.1: Obligatoriske årlige lægetjek samt individuelt tilpassede forløb, fx om kost, motion, psykoedukation, angst eller lign. Ifm. sidstnævnte laves forsøg med digital dagbog mhp. at styrke barnet som aktør. Det pædagogiske personale, kontaktperson, mentorer eller andre varetager intro og opfølgende dialog ifm. den digitale dagbogsførelse. Ad. 1.2.2: Samarbejdet på tværs af Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge fastholdes og videreudvikles, jf. 'Fællesskabelse på Tværs'. Samtidig styrkes børne-inddragelsen i hele sagsforløbet, ligesom der arbejdes på at give børnene en stemme i handleplanen. Begge dele med særligt fokus på digitale værktøjer og brug af IT-platforme, som barnet i forvejen er bekendt med. Ad. 1.2.3: Udsatte børn og børn med handicap (og deres familier) skal i højere grad lære at mestre eget liv. Der sættes ind med en pædagogisk indsats med fokus på at styrke børnenes livsmestring og færdigheder til selvhjælp – kombineret med fastsættelse af tydeligere læringsmål.	Ad. 1.2.1: Barnet får større indsigt i egen sundhed og indgår i både at definere og følge op på egne sundhedsmål. Det styrker motivation og skaber ejerskab – og forbedrer på sigt barnets fysiske og mentale sundhed, trivsel og læringsmuligheder. Ad. 1.2.2: Barnet og netværket oplever at blive set og hørt og får en bedre forståelse for egen situation og igangsatte indsatser. Herved forventes større motivation, 'compliance' og udbytte af de tidlige indsatser. Begyndende problem-udvikling bremses, så problemerne ikke vokser sig store og svære at håndtere. Ad. 1.2.3: Børnene vil opleve at få flere kompetencer, mere tro på egne evner og et større socialt netværk gennem nye meningsfulde fællesskaber. Børnene og familierne vil opleve mindre 'system' og flere ligeværdige og gensidige støtterelationer. Børnene vil opleve empowerment, se nye handlemuligheder og opnå styrket livsmestring.	Ad. 1.2.1: Tidlig og systematisk sundhedsfaglig opsporing / indsats forventes at reducere de sundhedsmæssige udgifter på længere sigt. Bedre sundhed styrker også børnenes koncentrations- og indlæringssevne – og på sigt deres muligheder for uddannelse, job og selvforsørgelse. Ad.1.2.2: Ved at sætte tidligt og relevant ind i samspil med barnet selv, almenområdet og det private netværk forventes besparelser på længere sigt. Fx i form af mindre indgribende indsatser, bedre skolegang – og på sigt bedre muligheder for et godt voksenliv med uddannelse og job. Ad. 1.2.3: Flere børn på sigt bliver i stand til at mestre livet bedre gennem tilegnelse af kompetencer og færdigheder til selvhjælp. Det skal øge mulighederne for et bedre og mere selvstændigt voksenliv – løsrevet fra det sociale system.
Kontekst/Bidragydere Tæt dialog og samarbejde med Børn og Unge, Sociallægeinstitutionen/praktiserende læger, sundhedsplejen, frivillige foreninger, foreningslivet og evt. fonde.				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Ad. initiativ 1.2.1: Sunde børn leger bedst

For at styrke anbragte børns fysiske og mentale sundhed vil der blive etableret obligatoriske årlige lægetjek for anbragte børn, herunder både børn, der er anbragt på grund af sociale problemer og svigt i hjemmet og børn, der er anbragt på grund af et handicap. Målet er tidligt at spotte eksempelvis syns- og høreudfordringer, angst og søvnproblematikker mv. Udmøntningen af initiativet skal ske i dialog med Sociallægeinstitutionen og evt. de praktiserende læger og skoletandplejen. Det vil være en vigtig del af initiativet, at børnene betragtes som centrale aktører, og at der er fokus på den gode dialog.

Det obligatoriske sundhedstjek følges op af relevante individuelle indsatser med fokus på barnets mentale sundhed og i dialogen med det enkelte barn. Det kan fx være forløb om kost, motion, søvn, psykoedukation, angst eller lign. For at fremme barnets ejerskab til indsatserne laves der forsøg med 'digital dagbog'. Her kan barnet selv (eller sammen med en nær voksen) melde dagligt eller ugentligt ind på forskellige indikatorer, eksempelvis ift. søvnrytme, daglig bevægelse, angst-oplevelser mv. App'en MIRA (udviklet af AAK) kan anvendes til formålet. Den digitale dagbogsførelse forventes at styrke barnet som aktør. Initiativet indebærer en investering i obligatoriske lægetjek for et større antal børn. Herudover skal det pædagogiske personale eller andre trænes i involverende sundhedsforløb, herunder brug af digital dagbog. Arbejdet med at styrke anbragte børns sundhed kan med fordel ske i samarbejde med eksterne parter fra fx foreningslivet.

Ad. Initiativ 1.2.2: 'Lyt til mig' – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse

Det gode samarbejde på tværs af Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge skal fastholdes og videreudvikles. Det gælder fx. indsatsen "Fællesskabelse på tværs", hvor der er fokus på at komme så tidligt ind i sagerne som muligt og finde løsninger i samarbejde med dagtilbud, skole, fritidsområdet, herunder SFO, klub, idrætsorganisationer og familien. Netværksmøder anvendes som redskab til inddragelse og til at afdække ressourcer i familien. Målet er at styrke den tidlige, forebyggende indsats og løse problemer i almenområdet og i familien, inden de vokser sig store og svære at løse.

Initiativet vil have et grundlæggende fokus på at styrke børneinddragelsen og på at sikre, at barnet i det omfang det er muligt grundet alder mv., medvirker til at fastsætte mål i handleplanen, så barnet bliver styrket som aktør gennem hele sagens forløb. Der skal i den forbindelse afprøves nye måder at arbejde med børneinddragelse på, eksempelvis ved brug af digitale værktøjer og IT-platforme, som børnene i forvejen kender og er trykke ved, baseret på erfaringerne fra det tidligere projekt "Børn som Aktører". Det forventes, at indsatsen kan håndteres med eksisterende medarbejderressourcer, men at medarbejderne skal tilgå arbejdet på nye måder og afsætte tid til mere samarbejde på tværs. Det kan i en periode betyde et øget tidsforbrug. Det forventes også, at medarbejderne skal trænes i at inddrage børnene digitalt via børnenes egne platforme. Der vil også være fokus på, hvordan børn med handicap, fx børn, der har begrænset eller intet sprog, bedst inddrages i sagens forløb. Arbejdet med at styrke børneinddragelsen kan med fordel ske med støtte fra eksterne parter med relevant erfaring.

Ad. Initiativ 1.2.3: Mestring i fællesskab

Udsatte børn og børn med handicap skal i højere grad tilegne sig de kompetencer, som er nødvendige for at lære at mestre eget liv. Dette vil i de kommende år være en central del af en kulturforandring for Børn, Familier og Fællesskaber, som dette initiativ skal være med til at skubbe i gang. Udviklingen skal ske i et samspil med barnet, familien, Børn og Unge, foreningslivet og ikke mindst den frivillige sektor, der kan tilbyde børnene nye meningsfulde fællesskaber, hvor de i samspil med andre kan udvikle sig og prøve sig selv af i arenaer uden for det sociale system. Der sættes ind med en pædagogisk indsats med fokus på tilegnelse af kompetencer, som skal styrke børnenes livsmestring og færdigheder til selvhjælp. I tillæg hertil skal der arbejdes målrettet med inddragelse af familien, ligesom der skal arbejdes med at sætte tydelige læringsmål. I den forbindelse kan der fx

trækkes på erfaringer fra bl.a. OCN. Mestring handler ikke alene om kompetencer, men også om øvebaner og fællesskaber. Derfor er initiativet tæt knyttet til initiativ 4.3 (Frivillighed gentænkt), så børnene tilbydes andre muligheder for støtte og meningsfulde fællesskaber end dem, som Sociale Forhold og Beskæftigelse stiller til rådighed.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Ad. Initiativ 1.2.1: Sunde børn leger bedst

Initiativet forudsætter et tæt samarbejde med Sociallægeinstitutionen, Børn- og Ungelægerne, skoletandplejen og sundhedsplejen i Børn og Unge, og de praktiserende læger omkring de obligatoriske sundhedstjek. Det individuelle forløb, som skal tilbydes børnene som supplement til det årlige sundhedstjek, kan, når relevant for det enkelte barn, involvere et samarbejde med foreningslivet. Herudover skal det pædagogiske personale eller andre trænes og superviseres i involverende sundhedsforløb, herunder i brugen af den digitale dagbog – og i løbende at understøtte børnene i sundhedsforløbet.

Ad. Initiativ 1.2.2: "Lyt til mig" – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse

Samarbejdet på tværs af Sociale Forhold og Beskæftigelse og Børn og Unge skal fastholdes og videreudvikles. Projektledere og praktikere fra 'Børn som Aktører' skal inddrages, så vi kan bygge videre på erfaringer derfra. Det kan evt. undersøges, om der er mulighed for at indgå et fondssamarbejde, fx med Bikubenfonden, der tidligere har udtrykt interesse for "Børn som Aktører".

Der planlægges en workshop i første kvartal af 2021, efterfulgt af en række prøvehandling. Derudover skal der ske afdækning og eventuel udvikling af metoder til børneinddragelse, fx som led i handleplansarbejdet eller mere generelt i forhold til inddragelse af børn med intet eller begrænset sprog. Afdækning og eventuel udvikling af metoder kan med fordel ske i et samarbejde med relevante eksterne aktører, der har erfaring med børneinddragelse – fx Anbragtes Vilkår, Børns Vilkår m.fl.

Ad. Initiativ 1.2.3: Mestring i fællesskab

Initiativet forudsætter en aktiv indsats fra et større antal medarbejdere – muligvis fra alle tre centre i Børn Familier og Fællesskaber alt afhængig af, hvordan målgruppen afgrænses. Deres rolle bliver at styrke børnenes livsmestrings- og selvhjælpsfærdigheder – og i den forbindelse arbejde med tydelige læringsmål. Der bliver formentlig behov for kompetenceudvikling i forhold til begge dele.

Værdi for borgeren

Ad. Initiativ 1.2.1: Sunde børn leger bedst

Barnet får større indsigt i egen sundhed og indgår aktivt i definitionen og opfølgningen på egne sundhedsmål. Det styrker motivation og skaber ejerskab – og forbedrer på sigt den fysiske og mentale sundhed og giver bedre trivsels- og læringsforudsætninger.

Ad. Initiativ 1.2.2: "Lyt til mig" – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse

Barnet og netværket oplever at blive set og hørt og får en bedre forståelse for egen situation og igangsatte indsatser. Herved forventes større opbakning, motivation, 'compliance' og udbytte af de tidlige indsatser. Begyndende problemudvikling bremses tidligt, så problemerne ikke vokser sig større og svære at håndtere.

Ad. Initiativ 1.2.3: Mestring i fællesskab

Børnene tilegner sig flere kompetencer, mere tro på egne evner og får et større socialt netværk gennem nye fællesskaber. Børnene og familierne vil opleve mindre 'system' og flere ligeværdige og gensidige støtterelationer (fx peer-to-peer). Det skal på sigt forbedre deres muligheder for et godt voksenliv.

Økonomiske konsekvenser

Ad. Initiativ 1.2.1: Sunde børn leger bedst

Tidlig og systematisk sundhedsfaglig opsporing/indsats forventes at reducere de sundhedsmæssige udgifter på længere sigt. Bedre sundhed styrker også børnenes koncentrations- og indlæringssevne – og på sigt deres muligheder for uddannelse, job og selvforsørgelse. Initiativet er kun i begrænset omfang afhængig af andre aktører uden for Sociale Forhold og Beskæftigelse – og der er lav risiko forbundet med forandringsteorien.

Ad. Initiativ 1.2.2: 'Lyt til mig' – et initiativ om tidlig indsats og børneinddragelse

Ved at sætte tidligt og relevant ind i samspil med almenområdet og det private netværk forventes besparelser på længere sigt, fx i form af mindre indgribende indsatser, bedre skolegang – og på sigt bedre muligheder for et godt voksenliv med uddannelse og selvforsørgelse. Initiativets gennemførelse er afhængig af et tæt samspil med Børn og Unge. Der er lav risiko forbundet med forandringsteorien, idet samarbejdet med Børn og Unge allerede er velfungerende, og fordi der bygges videre på eksisterende projekterfaringer. Der kan være udgifter forbundet med en eventuel udvikling af nye metoder til børneinddragelse, hvis det i forbindelse med afdækningen viser sig, at der er behov for at udvikle nyt.

Ad. Initiativ 1.2.3: Mestring i fællesskab

Initiativet skal medvirke til at flere børn på sigt bliver i stand til at mestre livet bedre gennem tilegnelse af kompetencer og færdigheder til selvhjælp. Det skal øge mulighederne for et mere selvstændigt voksenliv – løsrevet fra det sociale system. Ved at knytte an til den frivillige sektor forventes mere bæredygtige indsatser – både økonomisk og menneskeligt. Samskabelsen med den frivillige sektor vurderes på sigt at kunne give besparelser på nogle af de eksisterende støttetilbud i Sociale Forhold og Beskæftigelse. Initiativets gennemførelse er afhængig af et tæt samspil med Børn og Unge og aktører i civilsamfundet. Der er lav risiko forbundet med forandringsteorien, idet samarbejdet med Børn og Unge og mange civilsamfundsaktører allerede er velfungerende.

Spor 1.3: Forældre og netværk - Døgnområdet Gentænkt

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Sporet sætter fokus på de anbragte børns familier og netværk. Det gøres ved at gentænke døgnområdet og herigennem imødekomme det stigende pres på døgnanbringelsesområdet generelt. Der er en øget efterspørgsel på den interne kapacitet og fleksibilitet på vores døgninstitutioner. Efterspørgslen vil desuden blive påvirket af regeringens varslede ændringer på anbringelsesområdet, for eksempel at flere børn tidligere skal anbringes væk fra hjemmet. Samlet set giver det anledning til at gentænke forældre, pædagoger og sagsbehandlers rolle i forbindelse med en anbringelse. Sporet indeholder følgende initiativer:

- Initiativ 1.3.1 – Målrettet støtte til forældre hvis barn eller ung er anbragt
- Initiativ 1.3.2 – Ni pladser i Vikingedalen
- Initiativ 1.3.3 – Familieindsats med Ventilpladser
- Initiativ 1.3.4 – Etablering af familierettet indsats
- Initiativ 1.3.5 – Nye måder at arbejde med plejefamilier på

En investering i flere interne pladser, herunder til de målgrupper der i dag anbringes på eksterne pladser, giver børn og unge i Aarhus mulighed for i højere grad at blive i byen. En anbringelse vil derfor ikke være ensbetydende med skoleskift og brud med familie og netværk. Interne døgnpladser giver kontrol over

prisudviklingen, fx er det nemmere at styre merudgifter i anbringelsen. Interne pladser sikrer også, at der er den rette kvalitet i anbringelsen, fordi der arbejdes ud fra en effektmæssig tilgang.

Det samme er rationalet bag etableringen af et internt konsulentteam i Aarhus Kommune, der skal rådgive, yde konsulentbistand og supervision til kommunes plejefamilier. Ved at give plejefamilierne direkte adgang til faglig sparring og vejledning kan situationer, der kan resultere i sammenbrud i anbringelsen, tages i opløbet og barnet kan forblive hos plejefamilien i Aarhus tæt på familie, skole og netværk.

Derudover indebærer initiativerne i sporet, at anbringelsesområdet i højere grad er præget af en investerings-
tankegang. Der skal være fokus på tidligere og målfokuserede indsatser ligesom familierettede indsatser skal spille en større rolle i forbindelse med anbringelser. Den familierettede indsats skal målrettes den enkelte familie. Der skal være tydelige forventninger og krav til forældrene i samarbejdet. Udfordringer baseret på sociale problematikker, etnicitet eller lign. skal adresseres tidligt. Det er forventningen, at familiebehandling i hjemmet, samtidig med at barnet anbringes på en døgninstitution vil medføre mere stabilitet i anbringelserne, ligesom der vil være forældre, som gennem den familierettede indsats over tid, igen vil kunne mestre forældrerollen, og barnet vil kunne hjemgives (med støtte).

Forandringsmodel spor 1.3: forældre og netværk - Døgninstitutioner Gentænkt

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)

- Udvidelse af antallet af interne døgnpladser i Aarhus Kommune, så barnet bevarer sin tilknytning til familie, skole og netværk.
- Investering i tidligere og målfokuserede familierettede indsatser i forbindelse med anbringelse. Dermed gentænkes forældres, pædagogers og sagsbehandlers rolle, og den samlede indsats for barn og familie tænkes på tværs af hjemmet og døgninstitution. Dette for at understøtte stabilitet og egenmestring i familien med henblik på et kortere anbringelsesforløb.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
Initiativ 1.3.1-1.3.4: Tydeligere investerings- tankegang på døgnanbringelses-områder: fokus på tidlige og familierettede indsatser for at reducere lange og dyre foranstaltninger Initiativ 1.3.2-1.3.4: Stigende behov for en øget intern kapacitet og diversitet i døgn tilbudene Initiativ 1.3.5: Tiltrækning, fastholdelse og kompetenceudvikling af dygtige plejefamilier	Initiativ 1.3.1 – Målrettet støtte til forældre: 2,7 mio. kr. fra Socialstyrelsen. Derudover kan der være udgifter ifm. familieindsatsen Initiativ 1.3.2-3.4 – Etablering af flere pladser i Aarhus: Der er afsat 6,2 mio. kr. til Børn, Familier og Fællesskabers samlede anlægsprojekt i Vikingedalen (det tidligere Dalgården) (bl.a. til etablering af ni døgnpladser samt Ventilpladser). Opstartsudgifter til etableringen af nye døgnpladser og ventilpladser Familierettede indsatser: Investering i familierettede indsatser tilknyttet nye pladser på Dalgården + fire nye pladser på Chr. IX. Initiativ 1.3.5 – Konsulentteam: Investering i medarbejdere til internt konsulentteam i Børn, Familier og Fællesskaber (psykolog, psykiater, socialpædagog mv.)	Initiativ 1.3.1: I alt 30 familier, hvor barnet er anbragt, tilbydes en familieorienteret indsats, der skal styrke forældrerollen og samværet Initiativ 1.3.2: Barnet tilbydes en døgnplads. En del af indsatsen er også at arbejde med familiens egen mestring Initiativ 1.3.3: Familien tilbydes en familieorienteret indsats i hjemmet, og barnet får mulighed for at benytte en ventilplads i 10 dage om måneden Initiativ 1.3.4: Barnet tilbydes et korttidsophold på Chr. IX (ca. 6 mdr). Sideløbende foregår familierettede indsatser i hjemmet, som fortsætter i ca. 6 mdr. efter hjemgivelsen Initiativ 1.3.5: Plejefamilier (og døgninstitutioner) kan tage direkte kontakt til et konsulentteam i Børn, Familier og Fællesskaber for at få faglig sparring, rådgivning og supervision. Dette for at håndtere vanskelige situationer inden de resulterer i sammenbrud i anbringelsen, men også for at styrke den faglige kvalitet i indsatsen	Alle initiativerne forventes af have en afsmittende effekt ift. at: • Barnet oplever en øget livsmestring • Barnet oplever øget ro og stabilitet i samværet med forældre • Barnet oplever en forbedring i deres generelle trivsel og livskvalitet • Barnet kan fastholde tilknytning til skole og netværk • Barnet oplever et mere stabilt anbringelses-forløb • Forældrene øger deres forældrekompetencer ift. at skabe ro og stabilitet i samvær og kontakt med deres barn • Forældrene vurderer, at samarbejdet med anbringelsessted og myndighed er forbedret • Der sker færre sammenbrud i anbringelser	Ved at investere i familierettede indsatser i kombination med kortere anbringelsesforløb, er det forventningen, at det vil være muligt at indhente en økonomisk besparelse ift.: • Kortere anbringelser • Reduktion i merudgifter i forbindelse med anbringelse • Stabile hjemgivelser (færre sammenbrud i familien efter hjemgivelse) • Stabilitet i anbringelser (både på døgninstitution og i plejefamilier) • Reduktion i udgifter af ekstern konsulentbistand til plejefamilier (og døgninstitutioner) • Færre eksterne (dyre) anbringelser
Kontekst/Bidragydere • Børnecenteret indgår i samarbejde med Socialstyrelsen og fire andre kommuner i projektet "Målrettet støtte til forældre hvis barn eller ung er anbragt". Projektet har til formål at understøtte arbejdet med at forbedre forældrekompetencer hos forældre til anbragte børn og unge. Indsatsen i projektperioden vil være tids- og målfokuseret og bestå af en tidlig, intensiv og midlertidig anbringelse, hvor der både arbejdes med barnet og dennes familie. Projektet løber fra 2020-2022.				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Initiativ 1.3.1: Der er her tale om et projekt i samarbejde med tre andre kommuner og Socialstyrelsen, der har til formål at understøtte arbejdet med at forbedre forældrekompetencer hos forældre til anbragte børn og unge. Projektet løber i perioden 2020-2022, og i alt indgår 30 familier i projektet. Børn, Familier og Fællesskaber har modtaget 2,7 mio. kr. fra Socialstyrelsen til projektet. Derudover kan der være udgifter ifm. familieindsatsen.

I forbindelse med gå-hjem-mødet i den indledende inddragelsesproces blev det foreslået, at der arbejdes målrettet med den sorg, som både børn og forældre kan opleve i forbindelse med en anbringelse. Dette er både vigtigt og relevant og er allerede en del af samarbejdet med Socialstyrelsen.

Initiativ 1.3.2 og 1.3.3: Der etableres ni ordinære døgnpladser samt 30 ventilpladser (fleksible pladser på et anbringelsessted, der kan anvendes, når der er brug for aflastning fra hjemmet) i Vikingedalen, det tidligere Dalgården. Der er afsat 6,2 mio. kr. til Børn, Familier og Fællesskabers samlede anlægsprojekt i Vikingedalen. Derudover er der opstartsudgifter til etableringen af de nye tilbud. For begge afdelinger laves en trappeindfasningsmodel fra opstart til fuld drift. Placeringen på samme fysiske lokation giver driftsmæssige fordele, fx synergieffekter i forhold til bemanning, ledelse og stordriftsfordele ift. fælles udgifter. Tilsammen forventes ansat omkring 24 medarbejdere til de to tilbud samt en fælles afdelingsleder.

Omdrejningspunktet for familieindsats med ventilpladser (initiativ 1.3.3) er en familierettet indsats i hjemmet, hvor der er mulighed for, at barnet i kortere perioder kan benytte sig af en ventilplads. Døgnanbringelsen er det centrale i indsatsen på de ni nye pladser (initiativ 1.3.2), men også her vil der være fokus på en familieorienteret indsats i hjemmet sideløbende med døgnanbringelsen. Begge initiativer baserer sig derfor på en investerings-tankegang, hvor der sættes ind med en familieorienteret indsats for at understøtte familiens mestring og sikre mest mulig stabilitet.

Initiativ 1.3.4: Chr. IX's Børnehjem (som er selvejende) ønsker at etablere fire yderligere pladser. Chr. IX's Børnehjem varetager etableringsomkostningerne. Sociale Forhold og Beskæftigelse skal investere i de familierettede indsatser i hjemmet parallelt med korttidsanbringelser på Chr. IX's Børnehjem samt ca. seks måneder efter hjemgivelsen. Initiativet indebærer udgifter til døgntakst på Chr. IX samt udgifter til den familierettede indsats i hjemmet.

Initiativ 1.3.5: Investering i etableringen af et internt konsulentteam, der skal yde rådgivning og vejledning til Aarhus Kommunes plejefamilier samt konsulenterne i familieplejen. Plejefamilierne har i dag mulighed for at få faglig sparring og støtte vi familieplejekonsulenterne. Konsulentteamet skal sikre muligheden for yderligere sparring i de tilfælde, hvor der er behov for mere eller anden rådgivning end den familieplejekonsulenterne kan tilbyde.

Det tænkes, at konsulentteamet skal bestå af allerede ansatte psykologer fra Center for Specialpædagogiske Børnetilbud (CSB), Børnecentret (BC) der i samarbejde med Familieplejen skal sikre opkvalificering og understøttelse via familieplejekonsulenterne til plejefamilierne men også til fx døgninstitutioner ift. at sikre barnet udvikling frem mod målene i handleplanen. Derudover bør det overvejes, om døgninstitutionerne i Børn, Familier og Fællesskaber ligeledes kan trække på konsulentteamet og særlige specialer i Børn, Familier og Fællesskaber.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Overordnet arbejdes der på et brugerpanel, der skal være med til at forme initiativ 1.3.1.-1.3.3.

Initiativ 1.3.1: Et selvstændigt projekt i samarbejde med Socialstyrelsen og de tre øvrige kommuner.

Initiativ 1.3.2 + 1.3.3: Det er afgørende for initiativerne, at der er et tæt samarbejde og koordination mellem udfører og myndighed i Børn, Familier og Fællesskaber. Dette dels for at sikre, at der reelt er en efterspørgsel efter de nye pladser og dels for at sikre, at der på tværs i Børn, Familier og Fællesskaber er enighed om den faglige og økonomiske investering, der er rationalet bag etableringen af pladserne. Derudover skal der trækkes på gode erfaringer med tydelighed i forældresamarbejdet, fx fra Søndervangsskolens.

Initiativ 1.3.4: Her er det væsentligt, at der er et tæt samarbejde og koordination med Chr. IX's Børnehjem – både i udviklingsprocessen og implementeringen – for at sikre et tæt samspil mellem den indsats som leveres på døgninstitutionen og den familierettede indsats, som Børn, Familier og Fællesskaber sideløbende leverer i hjemmet. Der skal blandt andet forhandles takster for pladserne samt laves aftaler om, hvor mange af de nye pladser Børn, Familier og Fællesskaber eventuelt forpligter sig til at anvende.

Initiativ 1.3.5: Der skal laves en bred inddragelsesproces ift. relevante aktører i Børn, Familier og Fællesskaber. Det gælder både plejefamilieområdet samt døgninstitutionerne i forhold til at afdække, hvilke faglige kompetencer det vil være relevant at have repræsenteret i et konsulentteam. Der har i efteråret 2020 været afholdt fokusgruppeinterviews med plejefamilier, hvor der bl.a. har været fokus på, hvordan understøttelsen af plejefamilierne kan understøttes. Derudover kan det være relevant at skele til andre kommuner og organisationer ift. deres erfaringer med lignende organiseringer.

Værdi for borgeren

Alle initiativerne i sporet forventes at have følgende værdi for borgerne:

- Barnet vil opleve en øget livsmestring og livskvalitet.
- Barnet oplever øget ro og stabilitet i samværet med forældre.
- Barnet oplever en forbedring i deres generelle trivsel.
- Barnet fastholder tilknytning til skole og det nære netværk.
- Barnet oplever et mere stabilt anbringelsesforløb.
- Øgede forældrekompetencer, hvor forældrene bliver bedre til at skabe ro og stabilitet i samværet og kontakten med deres barn.
- Forældrene vurderer, at samarbejdet med anbringelsessted og myndighed er forbedret
- Der sker færre sammenbrud i anbringelser.

Økonomiske konsekvenser

Initiativ 1.3.1: Initiativet skal understøtte stabilitet i anbringelsen (færre merudgifter) og eventuelt også medføre kortere anbringelser og i nogle tilfælde hjemgivelser, da det er forventningen, at familien opnår øget egen-mestring.

Initiativ 1.3.2: Initiativet vil bidrage til en reduktion i antallet af eksterne anbringelser, da der pt. er efterspørgsel på interne pladser til målgruppen. Derudover vil de familierettede indsatser understøtte stabilitet i anbringelsen (færre merudgifter), eventuelt medføre kortere anbringelser og i nogle tilfælde hjemgivelse, da familien opnår øget egen-mestring.

Initiativ 1.3.3: Initiativet forventes at medføre et fald i antallet af anbringelser, da forældrene med den rette indsats bliver bedre til selv at mestre forældrerollen, og en anbringelse derfor ikke bliver nødvendig. Derudover kan brugen af familieindsatsen med ventipladser også bruges i en overgangsperiode i forbindelse med en hjemgivelse. Det er således også forventningen, at initiativet vil bidrage til flere succesfulde hjemgivelser.

Initiativ 1.3.4: Det er forventningen, at flere børn efter et korttidsophold på Chr. IX's Børnehjem kan hjemgives (med støtte) fremfor, at korttidsopholdet afløses af ophold på en anden døgninstitution eller i en plejefamilie. Effekten af initiativet afhænger af et tæt samspil mellem myndighed, Chr. IX's Børnehjem samt den familieorienterede indsats i hjemmet, som pågår sideløbende med korttidsopholdet samt seks måneder efter opholdet.

Initiativ 1.3.5: Udgifterne til ekstern konsulentbistand og supervision til plejefamilier reduceres, da plejefamilierne får direkte adgang til et internt konsulentteam. Den direkte adgang til faglig sparring, skal give plejefamilierne mere tryghed, fordi de bliver en del af et større fagligt miljø og gøre dem bedre til at mestre plejeopgaven, så antallet af sammenbrud reduceres. Konsulentteamet kan også fungere som en investering i at fastholde og tiltrække nye dygtige plejefamilier til Aarhus. Effekten afhænger af, at konsulentteamet besidder de faglige kvalifikationer og specialer, som plejefamilierne efterspørger.

Spor 1.4: Meningsfulde fællesskaber

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Aarhus skal være en god by for alle - en by hvor alle børn kan være børn, og hvor det fælles skaber mening og mestring. Der skal være plads til forskellighed og mangfoldighed. Vi har et ansvar for, at også borgere med særlige behov for støtte kan tage aktivt del i fællesskabet. Derfor sætter dette spor fokus på fællesskaber, både fællesskabers afgørende betydning for individet, men også det samfundsmæssige ansvar fællesskabet har. Det gøres ved at understøtte og udvikle eksisterende fællesskaber samt ved at skabe muligheder for, at nye meningsfulde fællesskaber kan opstå.

Der er behov for en kulturændring på medarbejderniveau, så tænkningen i forhold til frivillighed ændres fra at være en foranstaltning til i stedet af være understøttende og udviklende indsatser. Velfærd skaber vi sammen med borgerne, som bruger vores tilbud, og andre aktive parter i samfundet. Initiativerne tager udgangspunkt i borgerens egne ressourcer. Løsningerne skal findes i samarbejde med borgeren, og de professionelles rolle bliver at understøtte muliggørelsen af disse løsninger.

Dette spor indeholder følgende initiativer:

- Initiativ 1.4.1. Familiehuset
- Initiativ 1.4.2. Investeringsmodeller/Tættere på Familien mm.
- Initiativ 1.4.3. Frivillighed Gentænkt
- Initiativ 1.4.4. Styrket tabt arbejdsfortjeneste
- Initiativ 1.4.5. Fritidsaktiviteter som et aktiv

Forandringsmodel spor 1.4: Meningsfulde fællesskaber

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen) - Aarhus skal være en god by for alle, en by hvor alle børn kan være børn, og hvor det fælles skaber mening og mestring. - Løsningerne skal findes i samarbejde med borgeren, og de professionelles rolle bliver at understøtte muliggørelsen af disse løsninger - Kulturændring: frivillighed ændres fra at være en foranstaltning, til i stedet af være understøttende og udviklende indsatser - Tidlig forebyggelse med fleksible før- og efter-indsatser				
Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
Initiativ 1.4.1. Familiehuset: Der opleves et behov for tilbud med hurtig og fleksibel tilgang. Sparring og rådgivning til forældre. Lette og fleksible opstarts tilbud. Etablering af meningsfulde fællesskaber på tværs af professionelle, familier og frivillige. Fleksible før- og efter-indsatser /mulighed for sparring både før og efter afsluttede forløb. Initiativ 1.4.2. Tættere på Familien: Øget kvalitet i sagsbehandling, forbedret samarbejdet mellem rådgiver og familier. Initiativ 1.4.3. Frivillighed gentænkt: Alle børn, også de med særlige behov for støtte, har krav på et godt børneliv, samt muligheden for at være en aktiv del af fællesskabet. Initiativ 1.4.4. Styrket tabt arbejdsfortjeneste: Børnesager skal ikke ses isoleret set, men som del af en familie/en større helhed. Potentialerne for borgere på tabt arbejdsfortjeneste skal understøttes og udvikles.	Ad 1.4.1. Initiativet falder i to faser. Fase 1: et tæt samarbejde mellem myndighed og udfører, samt koordinering af ledig kapacitet i allerede eksisterende indsatser. Implementering forventes i 2020. Fase 2 kræver en fælles fysisk placering, samt omprioritering af personale (inden for ramme?). Implementering 2-3år. Ad 1.4.2. Byrådet godkendte at opskalere TPF til version 2.0 i august 2019. Version 2.0 er derfor allerede igangsat og kører i to år. Inden for rammen. Ad. 1.4.3. En ny organisering omkring frivillighedsarbejdet evt. koblet på Familiehuset. Kompetenceudvikling og ændring af tilgangen/synet på hvad frivillige er. Ressourcer til en medarbejder på deltid. Implementering 1-2 år. Ad. 1.4.4. Understøttelse og udvikling af familierne. Der er behov for at inddrage Børn og Unge og Sociale Forhold og Beskæftigelse	Ad 1.4.1. Fase 1 er en udvidelse af CSBs allerede eksisterende Familiehus-tilbud. Myndighed og BC kobles tættere på, så tilbuddets eksisterende kapacitet udnyttes fuldt ud. Fase 2 er en udvidelse af den eksisterende indsats; fremskudt myndighed, frivillige, kobling af flere tilbud. På sigt udvides til at være for hele Børn, Familie og Fællesskabers målgruppe. Ad 1.4.2. En investering i styrket myndighed. Udvidelse af TPF. Ad. 1.4.3. Velfærd og det gode liv er et fælles socialt ansvar, som også involverer netværket, foreningslivet, civilsamfundet mfl. Ny måde at anskue frivillighed på jf. kommune forfra og relationel velfærd. Civilsamfundet og det nære netværk skal engageres. Ad. 1.4.4. Et redskab til at styrke familierne indefra.	Ad 1.4.1. Borgeren vil opleve en hurtigere og mere fleksibel indsats, uden visitation. Etablering af netværk og fællesskaber på tværs af familier, frivillige og professionelle. Ad. 1.4.2. TPF 1 har vist gode resultater både i forhold til at øge kvaliteten af sagsbehandlingen og forbedre samarbejdsrelationer. Ad. 1.4.3. Borgeren vil opleve en tættere kobling og lethed i samarbejdet mellem kommunen og frivillige foreninger samt et større netværk omkring sig – familierne vil blive mere robuste og selvstændige. Ad. 1.4.4. Familierne vil opleve, at de ses som en helhed og ikke som flere mindre sager. Familierne vil styrkes i deres livsmestring og opleve en større selvstændighed.	Ad.1.4.1. Tidligere kontakt til familierne, sikre at familierne hurtigere får den rette indsats. Netværk og fællesskaber, inddragelse af frivillige og større mødefora vil for nogle familier erstatte behovet for en dyrere og længerevarende indsats. Ad. 1.4.2. Resultaterne fra TPF 1 viste en væsentlig økonomisk besparelse. Der forventes en tilsvarende besparelse ved TPF 2. Ad. 1.4.3. En gentænkning af og holdningsændring i forhold til hvad frivillige er - kan udvide sårbare familiers netværk og styrke deres robusthed, hvilket vil medføre færre og lette indsatser. Ad. 1.4.4. En helhedsorienteret tilgang til familierne samt et særligt fokus på at understøtte forældre på tabt arbejdsfortjeneste vurderes at have både en menneskelig og en økonomisk gevinst.
Kontekst/Bidragydere Dialog og samarbejde med faglige organisationer, civilsamfundet, frivillige foreninger, Børn og Unge, Sundhed og Omsorg m.fl.				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Initiativ 1.4.1: Familiehuset

Initiativet er inspireret af One-stop shops fra Skotland, hvor der tilbydes en helhedsorienteret løsning på individuelle udfordringer. Et fleksibelt tilbud uden visitation.

Initiativet udfoldes i to faser: første fase er en udvidelse af en allerede igangværende proces på CSB, hvor der bl.a. tilbydes rådgivning og temaoplæg til nye familier, familier på venteliste m.fl. Derudover tilbydes klippekort med eftersamtaler til de familier, der afsluttes. Det eksisterende tilbud udvides, og BC og Familiecentret kobles tættere på. Anden fase indeholder oprettelsen af en eller flere fysiske lokationer, der er åbent alle ugens fem dage, og som skal kunne rumme mange typer af aktiviteter; fx §11.3 aktiviteter, åben anonym rådgivning, fremskudt myndighed, frivillige foreninger m.v.

Både børn og voksne profiterer af at møde ligesindede, der står i samme situation som dem selv. For anbragte børn er det vigtigt at indgå i fællesskaber med børn fra almenområdet og med andre anbragte børn, som de har anbringelsen tilfælles med. I inddragelsesprocessen blev det forslået, at Familiehuset også tilbyder gruppeforløb for forældre og gruppeforløb for børn med fokus på at bearbejde den sorg, der kan opstå hos både barn og forældre i forbindelse med en anbringelse. Der arbejdes allerede i dag med de følelser, der opstår hos børnene i forbindelse med en anbringelse, men ikke via gruppeforløb. Det vurderes, at forslaget rummer gode faglige perspektiver, og det tages med i det videre arbejde med at udvikle Familiehuset.

Fase et er igangsat og kan klares indenfor den eksisterende ramme. Afhængig af den endelige udfoldelse af fase to, vil den kræve midler til ombygning og/eller renovering af bygninger samt midler til drift af Familiehuset, herunder lønomkostninger til en til to medarbejdere.

Initiativ 1.4.1: Frivillighed i regi af Familiehuset

Koblingen til civilsamfundet og de frivillige foreninger er en af grundtankerne i Familiehuset. I inddragelsesprocessen er der kommet to konkrete forslag, som tages med i det videre arbejde med Familiehuset. Det første forslag har tråde ud til blandt andet initiativ 1.4.5. Fritidsaktiviteter som et aktiv, og skal sikre at frivillige, der er i kontakt med børn med særlige behov, er klædt på til opgaven. Konkret foreslås det, at frivillige tilbydes fagrelevant opkvalificering i regi af Familiehuset. Opkvalificeringen kan tage afsæt i de introprogrammer, som CSB tilbyder nye medarbejdere. Disse indeholder blandt andet introduktion til handicapforståelse, diagnoseforståelse, konflikthåndtering, samt strategier og erfaring i forhold til arbejdet med børn med særlige behov. Derudover kan frivillige tilbydes supervisionslignende sparring i regi af Familiehuset, så de enten inden mødet med et barn med særlige behov kan blive klædt på til opgaven eller efter et møde kan få vendt forløbet eller særlige udfordringer. Formen på sparringen skal udvikles i den kommende proces, men kan fx være fysiske eller virtuelle møder i familiehuset, træffetid, telefonisk hotline, chatfunktion eller lign.

Initiativ 1.4.2: Investeringsmodeller/Tættere på Familien mv.

En forlængelse og udvidelse af Tættere på Familien (TPF), Tættere på Familien 2.0 (TPF 2.0), blev igangsat primo 2020. I TPF blev 11 rådgivere ansat i TPF-regi, og dette opskales nu til 30 rådgivere (ikke nyansættelser), som vil arbejde efter tilgangen i projektet, hvilket bl.a. indebærer et reduceret sagstal. Metodecentret følger igen projektet og udarbejder ved udgangen 2021 en evalueringsrapport. Resultaterne fra TPF var positive; i forhold til at øge kvaliteten af sagsbehandlingen, forbedret samarbejdsrelationer samt økonomisk. Formålet med TPF 2.0 er både at kaste lys over de langsigtede effekter af TPF, samt at undersøge, om resultaterne fra TPF kan genskabes, når tilgangen udbredes i organisationen. Hvis evalueringen af TPF 2.0 viser både økonomiske og faglige resultater, forventes metoden udvidet. TPF 2.0 er igangsat og kræver ingen yderligere ressourcer. En yderligere udbredelse forudsætter en investering i flere rådgivere.

Initiativ 1.4.3: Frivillighed gentænkt

Initiativet kræver, at der igangsættes en kulturændring på medarbejderniveau, så tænkningen i forhold til frivillighed ændres fra at være en foranstaltning, til at være understøttende og udviklende indsatser, baseret på samskabelse og samarbejde på tværs af forvaltning, frivillige og familierne. Velfærd er et fælles socialt ansvar, som også involverer netværk, foreningsliv, civilsamfund mfl. Frivillighed skal anskues på ny jf. Kommune Forfra og relationel velfærd. Børnene og familierne skal opleve frivillige foreninger som positive og meningsfulde fællesskaber, der giver både børn og familier mulighed for støtte og deltagelse i netværk. Gentænkning af frivillighed er en kulturændring, som skal ske via kompetenceudvikling og øget samskabelse med frivillige foreninger. Der skal forventeligt investeres i en deltidsstilling.

Initiativ 1.4.4: Styrket tabt arbejdsfortjeneste

Familier, der har et barn med et handicap, oplever ofte, at hele deres liv vendes på hovedet, og det er vigtigt at se på, hvad denne omvæltning betyder i et livsperspektiv. Familierne skal sikres en helhedsorienteret løsning, hvor børnenes sager ikke behandles uafhængigt af familien. Tabt arbejdsfortjeneste er et godt redskab, det er dog afgørende, at tabt arbejdsfortjeneste ikke bliver endestationen, men derimod en ny start. Potentialerne for borgere på tabt arbejdsfortjeneste skal udvikles, så de opnår nye kompetencer og dermed nye fremtidsmuligheder.

Initiativ 1.4.5: Fritidsaktiviteter som et aktiv

På gå-hjem-mødet i den indledende inddragelsesproces blev det foreslået, at der arbejdes mere aktivt med fritidsaktiviteter som led i at sikre børn med særlige behov en bedre hverdag. Fritidsaktiviteter kan danne rammen om meningsfulde fællesskaber, resultere i nye relationer til andre børn og voksne, understøtte sunde vaner mm. Fritidsaktiviteter, der indeholder den ene eller anden form for sport, kan derudover understøtte arbejdet med at styrke anbragte børns sundhed i initiativet "sunde børn leger bedst". Fritidsaktiviteter er i mange områder af Aarhus eftertragtede, og udbuddet følger ikke altid efterspørgslen. Det kræver ofte indsats, og overskud at sikre en plads på eksempelvis det lokale gymnastikhold, svømmehold, spejderhold eller lign. Det er i dag muligt at søge kommunen om et fritidspas, der kan afhjælpe de økonomiske udfordringer, som kan være årsag til, at ikke alle børn får mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter. Men som supplement hertil er der behov for at afklare mulighederne for at reservere et antal pladser til børn med særlige behov, som barnet og familien kan visiteres til med udgangspunkt i en socialfaglig vurdering.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Ad 1.4.1

Udvidelse og udvikling af Familiehuset er i fase et primært en intern Børn, Familier og Fællesskaber proces, mens fase to kræver inddragelse fra både frivillige foreninger, faglige organisationer, samt samarbejdspartnere, herunder Børn og Unge.

Ad. 1.4.2

TPF 2.0 er igangsat og kræver derfor ikke yderligere involvering. Ved en eventuel udvidelse baseret på evaluering af TPF 2.0, vil de faglige organisationer og samarbejdspartnere blive inddraget.

Ad. 1.4.3

Kompetenceudviklingen skal baseres på en kortlægning af Børn, Familier og Fællesskabers nuværende samarbejde med civilsamfundet og frivillige foreninger, og der skal afholdes dialogmøder med disse. Derudover skal der læres af gode erfaringer fra fx Sundhed og Omsorg, andre kommuner mm.

Ad. 1.4.4

Der ønskes opstart af et projekt via midler fra Innovationsmotoren med et afgrænset antal forældre, der er på

fuld Tabt arbejdsfortjeneste, som fx vil kunne arbejde et afgrænset antal timer om ugen. Foruden de faglige organisationer, er det afgørende, at også beskæftigelsesområdet og Børn og Unge inddrages. Særligt samarbejdet med virksomhedskonsulenterne i forhold til matching af den konkrete forældre og arbejdsgiver. Derudover skal Børn og Unge inddrages, da forældrenes muligheder på arbejdsmarkedet ofte afhænger af børnenes institutions- eller skoletilbud.

Ad. 1.4.5

Da forslaget er opstået i forbindelse med inddragelsesprocessen, er der endnu ikke foretaget nogle indledende undersøgelser af mulighederne. Det skal derfor afsøges, om der eksisterer relevante erfaringer i andre kommuner. Derudover kunne foreninger som Foreningsmentor og lign., samt både Børn og Unge og Kultur og Borgerservice være relevante samarbejdspartnere i udviklingsarbejdet. Endelig er det også relevant at kigge på de erfaringer, der er i forbindelse med de sommeraktiviteter, som Kultur og Borgerservice tilbyder.

Værdi for borgeren

Ad. 1.4.1

Familierne vil opleve en hurtigere, mere fleksibel og helhedsorienteret indsats, uden visitation. Fase to vil medføre, at familierne i højere grad ses og hjælpes som en helhed. Forældre til børn med handicap vil opleve, at der etableres netværk og fællesskaber på tværs af familier, frivillige og professionelle. Netværk der kan understøtte og guide familierne videre på bedste vis. Endelig vil initiativet styrke familiernes trivsel - en faktor der har stor betydning for barnets udvikling.

Ad. 1.4.2

Resultaterne fra TPF peger på, at projektet er lykket med at øge kvaliteten af sagsbehandlingen og forbedre samarbejdsrelationen mellem familien og rådgiver. Der er en forventning om, at TPF 2.0 vil vise lignende værdifulde resultater for borgeren.

Ad. 1.4.3

Børnene og familierne vil med kulturændringen opleve en tættere kobling og lethed i samarbejdet mellem kommunen og frivillige foreninger. De vil opleve at være en del af et større netværk, således at der er flere aktører til at understøtte familierne. Initiativet understøtter, at børnene og familierne bliver bedre til at mestre deres liv, og dermed forbedre deres muligheder fremadrettet i ungdoms- og voksenlivet.

Ad. 1.4.4

Familierne vil udvikles og opleve, at de styrkes i deres livsmestring. De vil opleve større selvstændighed og medbestemmelse over eget liv. Familierne vil blive set som en helhed og ikke som flere isolerede sager.

Ad. 1.4.5

Adgang til fritidsaktiviteter vil understøtte barnets sundhed og give barnet mulighed for at blive en del af et meningsfuldt fællesskab, hvor barnet kan skabe nye relationer til andre børn og voksne og få sig rørt igennem leg og sport sammen med andre. Derudover kan familien som helhed profitere af de relationer, der ofte følger med en aktiv deltagelse i foreningslivet.

Økonomiske konsekvenser

Ad 1.4.1

Det at initiativet ikke kræver visitationen, men kan tilgås ved behov, forventes at skabe en tidligere kontakt til familierne, hvilket vil sikre at familierne hurtigere får den rette indsats. Derudover er der flere fordele ved at tilbyde Familiehus-indsatser til familier på ventelister, eksempelvis mødes forældrene med et fagligt tilbud tidligere i forløbet, forældrene lærer CSB/BC at kende inden opstart af det egentlige tilbud, CSB/BC får mulighed for lære familierne at kende inden visitationen. Tilbuddene om opkvalificering og løbende faglig sparring vil kræve ekstra ressourcer. Der er lav risiko forbundet med forandringsteorien.

Ad. 1.4.2

Der vil i første omgang ikke være en økonomisk gevinst i forhold til Bæredygtighedsplanen, men der er en forventning om, at de gode resultater fra TPF1 også ses ved TPF2, og hvis dette viser sig, vil en udvidelse medføre både en faglig og økonomisk gevinst efter 2022.

Ad. 1.4.3

En gentænkning af og holdningsændring til frivillighed skal sikre, at flere børn vokser op omgivet af fællesskaber, der understøtter børnene og deres familier, hvilket vil forbedre mulighederne for et bedre og mere selvstændigt ungdoms- og voksenliv. Der er lav risiko forbundet med forandringsteorien. Erfaringerne for samarbejde med både civilsamfundet og frivillige foreninger er rigtig gode.

Ad. 1.4.4

En helhedsorienteret tilgang til familierne samt et særligt fokus på at understøtte forældre på tabt arbejdsfortjeneste, vurderes at have både en menneskelig og en økonomisk gevinst.

Ad 1.4.5

Udgifterne forbundet med fritidspas er allerede en af de etablerede udgifter. Udgifterne til dette initiativ er derfor til udvikling og administration af en eventuel ordning, der sikrer børn med særlige behov plads på de hold, som foreningslivet i Aarhus tilbyder.

Tema 2: Flere Unge i Job og Uddannelse

Langt de fleste unge går ubesværet igennem det ordinære uddannelsessystem og kommer efterfølgende i arbejde. Nogle unge har i perioder behov for støtte fra Unge, Job og Uddannelse, men finder med den rette støtte forholdsvis hurtigt tilbage i uddannelse og arbejde. Tilbage står en gruppe af unge med særlige udfordringer, som har behov for mere intensiv støtte og typisk over en længere periode. Nogle af disse unge modtager både støtte efter beskæftigelses- og sociallovgivningen eller behandling i regionen.

Gruppen af unge med særlige udfordringer oplever forskellige barrierer i forhold til at komme i job og starte på uddannelse såsom funktionsnedsættelser, psykisk sårbarhed, misbrug eller hjemløseproblematikker. Fælles for de unge er, at gode boligløsninger, positive fællesskaber og muligheden for at deltage i uddannelsesmiljøer og arbejdsliv styrker de unges trivsel og selvhjulpenhed samt beskytter de unge mod social udsathed og ensomhed.

Kommunerne har det fulde ansvar for at gøre alle unge under 25 år parate til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse. Ansvaret ligger under den Koordinerende Kommunale Ungeindsats (KUI), hvor kommunen skal koordinere på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser.

Visionen for ungeområdet i Aarhus Kommune frem mod 2030 er derfor at sikre gode boligløsninger, skabe rummelige uddannelsesmiljøer/arbejdspladser samt sikre alle unge en plads i positive ungefællesskaber. Indeværende spor i Bæredygtighedsplanen sætter fokus på job og uddannelse for flere unge i samspil med lokale uddannelsesinstitutioner, virksomheder og andre relevante samarbejdspartnere.

Hvad tager vi med fra inddragelsesprocessen?

I efteråret 2020 har Unge, Job og Uddannelse arbejdet med en kvalificering og uddybning af forslag til at få flere unge i job og uddannelse.

Følgende hovedpointer og forslag er indsamlet gennem gå-hjem-møde med fokus på job og uddannelse til unge med særlige udfordringer, input fra sammenom aarhus.dk og bilaterale møder med eksterne aktører:

- **Tid til læring og inklusion:** Når der arbejdes med unge med særlige udfordringer, er tid afgørende i forhold til at opbygge relationer, sikre de unge tid til at lære at være på en arbejdsplads og blive inkluderet i arbejdsfællesskabet. Arbejdet med de unge begrænses blandt andet af den lovfastsatte længde på virksomhedspraktik på fire uger.
- **Samtænkning** af beskæftigelses- og uddannelsesrettede indsatser med fx psykiatrisk behandling, misbrugsbehandling og alternative boligløsninger.
- **Faste partnerskaber mellem kommune og virksomheder** omkring job til unge med særlige udfordringer, hvor virksomhederne har en fast kommunal kontaktperson, og der er en tæt koordination med fx mentor og bostøtte.
- **Lyt til de unge:** Flere input peger på, at der er behov for at lytte til de unges erfaringer og oplevelser i forbindelse med tilrettelæggelsen af uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsatser. Unge med funktionsnedsættelser skal i nogen tilfælde hjælpes til at reflektere over deres ønsker og kompetencer i processen med at finde det rigtige job.
- **Tidligt fokus på job:** For at forberede unge med særlige udfordringer på kommende beskæftigelse er det en fordel med et tidligt fokus på job gennem fx et fritidsjob med særlig støtte, så de unge får en succesoplevelse som starten på deres arbejdsliv.
- **Ud på virksomhederne:** Arbejdet med job til unge med særlige udfordringer opleves mest effektivt, når det foregår helt eller delvist ude på virksomhederne via øvebaner, praktikker og småjob. På den måde virker arbejdet mere virkeligt og ikke som en pseudo-aktivitet.

- **Individuelle, håndholdte indsatser** vurderes at være den mest effektive metode i arbejdet med at få unge med særlige udfordringer i job og uddannelser. De unge, uddannelsesstederne og virksomheder skal opleve hurtige svar og effektiv tilpasning af forløb fra kommunens side, når der opleves udfordringer, eller der er bump på vejen.

Følgende samarbejds- og udviklingsprojekter er forberedt i efteråret 2020 blandt andet som opfølgning på diverse input fra den inddragende proces omkring temaet Flere Unge i Job og Uddannelse i Bæredygtighedsplanen:

- Samarbejdsprojekt mellem Region Midtjylland og Unge, Job og Uddannelse med fokus på at koordinere behandlingsforløb og uddannelses-/beskæftigelsesindsatsen for unge med bipolare lidelser. Projektet startes op i 1. kvartal 2021.
- Investeringsprojekt målrettet hjemløse unge med fokus på en hurtig job- og boligindsats, hvor den unge indenfor tre måneder sikres bolig og beskæftigelse. Dette suppleres af støtte i den indledende periode i forhold til at fastholde bolig og job. Hvis der opnås ekstern finansiering, starter projektet i 2021.
- Som supplement til investeringsprojektet etableres et tværgående samarbejde med inddragelse af blandt andet Kultur og Borgerservice med fokus på bedre vejledning og rådgivning af unge omkring boligløsninger. Dette skal ses som en styrkelse af forslag om et 360-graders blik på de unge under spor 2.1 "En moderne og effektiv ungeindgang".
- Samarbejde omkring øget fritidsjobindsats for unge med særlige udfordringer med lokale aarhusianske virksomheder med forventet opstart i 2021.

Det er centralt, at visionen om flere unge i job og uddannelse altid indgår som et element i Unge, Job og Uddannelses arbejde med de unge og i særdeleshed tænkes ind i dialogen med og støtten til unge med særlige udfordringer. Derfor skal job- og uddannelsesperspektivet styrkes i arbejdet med overgangen ved det 18. år for unge med særlige udfordringer.

Dette skal ske gennem en samtænkning af initiativer fra Bæredygtighedsplanen med implementeringen af projektet "Ordentlige Overgange" samt arbejdet med projektet "Min Vej Hjem" (projekt sammen med Bikubenfonden om overgangen til eget hjem for anbragte unge).

Den inddragende proces omkring det at få flere unge i job og uddannelse vil forsætte resten af 2020 og i de kommende år frem. Følgende inddragende processer er blandt andet forberedt:

- **Ungepanel på FGU:** Der er i regi af Bæredygtighedsplanen foreslået et styrket samarbejde mellem FGU Aarhus og Unge, Job og Uddannelse for at styrke de unges læring og mindske frafald. Der er i budgetforliget for 2021 afsat midler til at understøtte en fremskudt kommunal indsats. For at bringe de unges behov og ønsker i spil i forbindelse med tilrettelæggelsen af de fremskudte indsatser etableres et ungepanel på FGU.
- **Uddannelse og job indenfor grønne fag:** Inddragelse af Autismeforeningen og unge/forældre i arbejdet med udvikling af Grøn STU målrettet unge med autisme. Uddannelsen har forventet opstart august 2021. Arbejdet skal ses i relation til arbejdet under spor 2.3 "Unge med særlige udfordringer tættere på job og uddannelse".
- **Flere unge skal vælge en EUD:** Der er i regi af BA nedsat "Styregruppen for øget søgning til erhvervsuddannelserne i Aarhus", hvor igennem arbejdsmarkedsparter, erhvervsskolerne og Aarhus Kommune skal samarbejde om at øge søgningen til EUD. Unge, Job og Uddannelse er med i arbejdsgruppen til dette arbejde. I regi af denne styregruppe afholdes bl.a. en innovationsworkshop med inddragelse af diverse aktører i 1. kvartal 2021. Arbejdet kan have en afsmittende effekt på arbejdet i regi af spor 2.1 "En moderne og effektiv ungeindgang".

Spør 2.1: En moderne og effektiv ungeindgang

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Den koordinerende kommunale ungeindsats er etableret under Ungecenteret på Kalkværksvej. Enheden og dermed ungecenteret på Kalkværksvej har ansvaret for at koordinere på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser samt gøre unge aarhusianere parate til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse. For at nå i mål med denne målsætning er det vigtigt, at den visitation, rådgivning og vejledning, der foregår i indgangen, er effektiv og sammenhængende med resten af organisationen, herunder ungecentrene på Værkmestergade og Skanderborgvej.

Da tusindvis af unge årligt henvender sig i indgangen, er det vigtigt at rådgivnings- og vejledningsindsatsen kvalificeret afdækker, hvem der har behov for yderligere indsats, og hvem der umiddelbart kan afsluttes efter råd og vejledning. Antallet af borgere i Aarhus i aldersgruppen 16 til 29 år har over en periode været stigende – fra ca. 88.000 i 2013 til over 100.000 i 2019. Denne udvikling skaber et tiltagende pres på indgangen og de visitations-, rådgivnings- og vejledningsindsatser, som Unge, Job og Uddannelse tilbyder i forhold til job, uddannelse og sociale tiltag.

Forandringsmodel spor 2.1: En effektiv og moderne ungeindgang

Mekanismer • Unge skal så vidt muligt vendes i døren ved relevant personlig og digital vejledning, så omkostninger til forsørgelse, indsats og drift/personale undgås. • Relevante indsatser der modsvarer den unges udfordringer igangsættes hurtigst muligt, så de unges forløb bliver så korte og effektive som muligt.				
Udfordring • Stigende antal unge i alderen 16 til 29 år, som er målgruppen for Unge, Job og Uddannelses indsatser skaber øget ressourcepres på indsatser i Unge, Job og Uddannelse herunder rådgivnings- og vejledningsindsatser i indgangene.	Ressourcer/investering • Investering i digitale henvendelsesplatforme. • Investering i digital uddannelsesvejledning (U-Boxen). • Investering i virtuel træning. • Der sikres i indgangen et helhedsorienteret blik på de unge, så der er fokus på alle elementer i den unges liv.	Indsats/aktiviteter • Afsøge og afprøve digitale værktøjer så som henvendelsesplatforme • 360-graders vejledning i ungeindgangen mhp. hurtig igangsættelse af indsatser. • Digital uddannelsesvejledning. • Afprøvning af virtuel træning. • Tæt samarbejde med uddannelsesinstitutioner og virksomheder.	Værdi for borgeren • Kvalificeret og relevant rådgivning i indgangen – både personlig og digital vejledning. • Hurtig igangsættelse af eventuelle indsatser. • Fokuserede og effektive forløb.	Økonomiske konsekvenser • Færre udgifter til forsørgelse. • Færre udgifter til indsats. • Færre udgifter til drift/personale.
Kontekst/bidragydere • De unge selv • Uddannelsesinstitutioner og virksomheder i Aarhus Kommune • Digitalisering (i Sociale Forhold og Beskæftigelse) • Ungecentre på Værkmestergade og Skanderborgvej, Sociallægeinstitutionen, Borgerservice mv. • Børn og Unge				

Målsætningen er, at alle unge møder en moderne ungeindgang, som sikrer hurtige og effektive forløb. Dette vil kunne sikres gennem en modernisering og digitalisering af ungeindgangen, hvor der er fokus på:

1. At flest mulige udfordringer og spørgsmål kan afklares i første møde og gerne digitalt.
2. At den unge hurtigst muligt visiteres til relevant indsats, herunder gode boligløsninger samt indsatser, som er forankret under ungecentre på Værkmestergade og Skanderborgvej.

Konkret peges på følgende handlinger:

Initiativ 2.1.1: Digitale værktøjer som eksempelvis en henvendelsesplatform:

Unge, Job og Uddannelse ønsker at undersøge muligheden for at udvikle en digital henvendelsesplatform, hvor unge via en web- og appbaseret platform opnår overblik og kan tilgå indsatsområder på de tre adresser.

Henvendelser om forsørgelse, job, uddannelse og socialindsatser skal nemt kunne tilgås digitalt, og den videre kontakt skal kunne foregå digitalt, hvor det giver mening. Henvendelsesplatformen vil tage udgangspunkt i de unges behov for hjælp, så den unge intuitivt kan vælge hvad henvendelsen handler om, fx. hjemløshed, angst, misbrug, kriminalitet, uddannelsesvejledning, arbejde osv.

Initiativ 2.1.2: 360-graders blik på de unge:

Der skal i Unge, Job og Uddannelses indgange være et 360-graders blik på de unge. Der skal fokus på alle elementer i den unges liv, herunder fx. uddannelse, job, bolig, misbrug, kriminalitet, mentalt helbred mv.

Håndtering af eksempelvis boligudfordringer kan være en forudsætning for, at den unge kan lykkes med job og uddannelse.

Initiativ 2.1.3: Digital Uddannelsesvejledning (U-Boxen):

Aarhus Kommune ønsker sammen med byens erhvervsskoler og arbejdsmarkedets parter at etablere en digital læringsarena - U-Boxen. U-Boxen kommer til at danne rammen om virtuelle oplevelser af forskellige erhvervsuddannelsesfag kombineret med relevant personlig vejledning omkring mulighederne på de 102 forskellige erhvervsuddannelser. U-Boxen anvendes afklarende i indgangen, men vil også få en funktion ift. den generelle uddannelsesvejledning på Kalkværksvej.

Initiativ 2.1.4: Virtuel træning:

I samarbejde med Digitalisering og andre relevante samarbejdspartnere afprøves og udvikles virtuelle træningsværktøjer, hvor unge kan anvende virtuel træning til at håndtere uddannelses- eller arbejdsmarkedssituationer, fx. jobsamtaler mv. Værktøjet kan bruges i indgangen, men vil også få en funktion ift. den generelle vejledning på Kalkværksvej.

Initiativ 2.1.5: Tæt samarbejde med uddannelsesinstitutioner og virksomheder:

Målsætningen om en moderne og effektiv ungeindgang skal ses i relation til de politiske dagsordener i forhold til uddannelse til alle (100 pct. målsætning) og målsætningen om øget søgning til EUD. Derfor skal aktiviteterne i indgangen, herunder U-Boxen, underbygges af et tæt samarbejde med virksomheder og uddannelsesinstitutioner i Aarhus.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

I forhold til de beskrevne handlinger vil det være nødvendigt at:

- Investere i styrket vejledning og kobling til andre relevante parter såsom Borgerservice.
- Investere i udvikling, afprøvning og implementering af digitale værktøjer såsom en henvendelsesplatform til ungeindgangen samt andet digital understøttelse.
- Investere i udvikling og opsætning af U-Boxen. Der afsøges pt. mulighed for fondsfinansiering af dette initiativ.
- Investere i udvikling af redskaber til virtuel træning.
- Uddannelsesinstitutioner og virksomheder trækkes tættere ind i forhold til aktiviteter i indgangen.

Ressourcerne kan enten delvist prioriteres indenfor Unge, Job og Uddannelses eksisterende budget, finansieres gennem investeringsmodeller og/eller gennem tilførsel af ekstern eller intern prioriteret finansiering. Det er ikke muligt at afholde udgifter til alle forslagene indenfor den eksisterende økonomiske ramme i Unge, Job og Uddannelse.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Digitalisering skal inddrages bredt i udviklingen og implementeringen af den digitale henvendelsesplatform, U-Boxen, og virtuel træning. Derudover skal virksomheder og uddannelsesinstitutioner inddrages i forhold til et tættere samarbejde omkring de aktiviteter, som kommer til at foregå i indgangen, og som vil være centreret om uddannelse og beskæftigelse på lokale uddannelsesinstitutioner og virksomheder.

For at bringe de unges stemme ind i arbejdet nedsættes et ungepanel, som skal bidrage med input og ønsker til den løbende udvikling af ungeindgangen. I denne proces kan Ungebyrådet også inddrages.

Der er nedsat en styregruppe i forhold til etableringen af U-Boxen med deltagelse fra blandt andet erhvervsskolerne, FHO mv. For at underbygge at de unge er klædt på til at påbegynde et uddannelsesforløb, er der en løbende dialog med Børn og Unge under Ungehandlingsplanen.

Derudover vil der ske inddragelse af andre relevante samarbejdspartnere og de unge selv, som kan være med til at sikre en helhedsorienteret tilgang til de unge som henvender sig i indgangen, fx. ungecentre på Værkmestergade og Skanderborgvej, Sociallægeinstitutionen, Borgerservice mv.

Værdi for borgeren

De unge skal opleve hurtige og effektive forløb, når de henvender sig til Unge, Job og Uddannelse. Relevante råd og vejledning skal være tilgængeligt i indgangen både via personlig rådgivning og via digitale rådgivningsmuligheder. Indsatser, der modsvarer den unges udfordringer, skal igangsættes hurtigst muligt, når det er relevant.

Økonomiske konsekvenser

Forventningen er at en modernisering og effektivisering af ungeindgangen vil betyde følgende:

1. At flere unge vil blive afklaret allerede i indgangen – gerne ved første møde og gerne digitalt. Det vil være med til at minimere tilgangen til uddannelseshjælp og kontanthjælp til unge under 30 år.
2. At flere unge får hurtigere igangsat de rette indsatser, som matcher deres udfordringer. Det vil først og fremmest reducere forsørgelsesudgifterne på området, men også reducere udgifter til indsatser og drift, da de unge forventes hurtigere at blive matchet med de rette indsatser.

Risikoen i forhold til gennemførelsen af sporet vurderes som middel. Det er oplagt at ungeindgangen moderniseres og digitaliseres, hvor det er muligt. Dog er der ingen erfaringer med digitalisering af indsatserne på denne måde, hvortil det også må forventes, at organisationen skal tilpasses, samt at der skal ske løbende vedligeholdelse af de digitale platforme. Der forudsættes et samarbejde med Digitalisering og øvrige driftsområder i Sociale Forhold og Beskæftigelse.

De økonomiske konsekvenser af indsatsen vil dermed være baseret på overordnede skøn, som kan understøttes med cost-benefit betragtninger.

Spør 2.2: Styrket samarbejde om FGU-unge

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Unge på FGU er unge som på nuværende tidspunkt ikke er i stand til at tage en ungdomsuddannelse på ordinære vilkår. I Aarhus er FGU-uddannelsen normeret til løbende ca. 800 elever. Allerede i forbindelse med opstart af FGU i efteråret 2019 blev det tydeligt, at mange unge på FGU er udfordret af en række forskellige faktorer, som sætter en begrænsning for en læringsdagsorden. Dette er fx. misbrug, kriminalitet, psykiske udfordringer, lav motivation og andre sociale udfordringer. Mange unge på FGU er omfattet af både indsatser på det specialiserede socialområde og indsatser i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Tal fra Sociale Forhold og Beskæftigelse viser at ca. 14 pct. af de unge på FGU også er omfattet af en indsats på det specialiserede socialområde. Det svarer til, at ca. 110 ud af 800 unge løbende har udfordringer i sådan en grad, at der er behov for støtte efter Serviceloven. Der er således tale om unge, som har brug for en ekstraordinær indsats, for at komme ud af deres udsathed, så de kan indløse deres fremtidige potentiale.

Det er nødvendigt, at FGU-uddannelsen i Aarhus kommer godt i gang, og at der via løbende tæt samarbejde er fokus på, at FGU Aarhus er rustet til at sikre en læringsdagsorden for de unge. Hvis der ikke ekstraordinært sættes ind med en øget understøttende indsats, er det vurderingen, at mange unge vil falde fra uddannelsen. Frafald vil betyde, at den uddannelsespolitiske 90/10 målsætning bliver sværere at nå, og for den enkelte unge vil det være endnu et nederlag i uddannelsessystemet. Målet er derfor via fremskudte understøttende indsatser at modvirke frafald, så unge via FGU bliver i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse, som fundamentet for en fremtid med uddannelse og arbejde.

Derudover er det ønsket at understøtte og udvikle indsatsen for særlige ungegrupper på FGU, således FGU kommer til at fungere som en effektiv og fokuseret vej videre i uddannelsessystemet. Der tænkes her særligt på unge som har sproglige udfordringer i forhold til dansk, unge som via AVU hurtigt skal videre i ordinær uddannelse og unge som har behov for at FGU fungerer som en effektiv brobygger til erhvervsuddannelserne i byen.

Forandringsmodel spor 2.2: Styrket samarbejde om FGU-unge

Mekanismer

- Forebyggelse via fremskudt indsats og tæt samarbejde mellem FGU Aarhus og Unge, Job og Uddannelse vil betyde, at flere unge vil kunne benytte FGU som springbræt til en fremtid med uddannelse og arbejde.
- Forventningen er, at øget understøttelse af udsatte unge på FGU Aarhus vil være med til at fremme de unges trivsel og aktive deltagelse i undervisning og skolemiljø. Ønsket er, via tæt opfølgning, at motivere og understøtte de unge til en fremtid med uddannelse og job, sådan at de unge sætter sig nogle langsigtede mål og kan se formålet med undervisningen på FGU Aarhus. Målet er, at de unge, så vidt muligt, bliver selvkørende og i stand til, uden støtte fra Sociale Forhold og Beskæftigelse, at holde fokus på en fremtid med uddannelse, arbejde, bolig, familie, venner og fritidsaktiviteter.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Mange unge på FGU er udfordret af en række forskellige faktorer, som sætter en begrænsning for en læringsdagsorden. Det er fx. misbrug, kriminalitet, psykiske udfordringer, lav motivation og andre sociale udfordringer. Mange Unge på FGU er omfattet af både indsatser på det specialiserede socialområde og indsatser i forhold til uddannelse og beskæftigelse. • Hvis der ikke ekstraordinært sættes ind med en øget understøttende indsats, er det vurderingen, at mange unge vil falde fra uddannelsen	• Forventningen er, at fremskudte indsatser afholdes indenfor Unge, Job og Uddannelses eksisterende budget. Forventningen er således, at der skal ske en tilpasning og ressourceallokering i Unge, Job og Uddannelse ud fra eksisterende indsatser og ressourcer.	• Ønsket er, via fremskudt indsats, at etablere en tværfaglig understøttelse af eleverne på FGU. • Unge, Job og Uddannelse vil være til stede på FGU Aarhus med relevante understøttende tiltag, som fx. rådgivning, misbrugsbehandling, psykologsamtaler og anden sparring for såvel unge som undervisere. • Forventningen er, at en tværfaglig og koordineret indsats på tværs af det specialiserede socialområde og uddannelses- og beskæftigelsesområdet vil kunne reducere omfanget af de unges udfordringer og dermed forbedre skolemiljøet og læringsdagsordenen på FGU.	• Forventningen er, at øget understøttelse af udsatte unge på FGU Aarhus vil være med til at fremme de unges trivsel og aktive deltagelse i undervisning og skolemiljø. • Det er vurderingen, at ved at sætte fokuseret ind i forhold til en gruppe af udsatte unge, så vil både de udsatte unge, de øvrige elever på skolen samt skolens personale opleve en markant forbedring af undervisning og skolemiljø. • I sidste ende vil det have afsmittende effekt på hvilken andel af unge, som kan bruge FGU som springbræt til en bedre fremtid, hvor tilknytning til uddannelse og arbejde er beskyttende faktorer i den unges liv.	• Reduktion i frafaldet på FGU og dermed reduktion af omkostninger til offentlig forsørgelse. • Kortere og mere effektive forløb, hvilket vil give en reduceret omkostning på FGU-bestillerbudgettet. • For de mest udsatte unge er forventningen reducerede omkostninger på det specialiserede socialområde, fordi der iværksættes forebyggende tiltag, som mindsker de unges støttebehov. • Forventningen er, at initiativet vil betyde, at flere unge vil kunne benytte FGU som springbræt til en fremtid med uddannelse og arbejde. Forventningen er således en øget tilknytning til uddannelse og arbejde og dermed en højere selvforsørgelsesgrad.

Kontekst/bidragydere

- Den styrkede indsats for unge på FGU vil primært foregå som et samarbejde mellem FGU Aarhus og Unge, Job og Uddannelse i Sociale Forhold og Beskæftigelse.
- De unge på FGU. Der gennemføres bl.a. et ungepanel for at få de unges input til tilrettelæggelse af aktiviteterne.
- Østjyllands Politi vil blive inddraget i forhold til tryksskabende og forebyggende indsatser på skolerne.
- Der vil være behov for en løbende koordinering mellem Unge, Job og Uddannelse, FGU Aarhus og Børn og Unge i forhold til udsatte unge, som i fremtiden skal overgå fra grundskole til FGU, og som vurderes at have udfordringer, som begrænser en læringsdagsorden.

Ønsket er, via fremskudt indsats, at etablere en tværfaglig understøttelse af eleverne på FGU. Den fremskudte indsats bliver en del af den koordinerede kommunale ungeindsats, hvor fremskudt tværfaglig indsats på tværs af social-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet er i fokus. Derudover vil Østjyllands Politi blive inddraget forbyggende, hvor det vurderes relevant.

Konkret betyder det, at Unge, Job og Uddannelse vil være til stede på FGU Aarhus med relevante understøttende tiltag, som fx. rådgivning, misbrugsbehandling, psykologsamtaler og anden sparring for såvel unge som undervisere. Forventningen er, at en tværfaglig og koordineret indsats på tværs af det specialiserede socialområde og uddannelses- og beskæftigelsesområdet vil kunne reducere omfanget af de unges udfordringer og dermed forbedre skolemiljøet og en læringsdagsorden på FGU. Det gælder både for unge i målgruppen for indsatsen, men også mere bredt for alle skolens elever. På et mere overordnet niveau vil initiativerne være med til at brande FGU Aarhus som en attraktiv uddannelsesinstitution.

Det er vigtigt, at fremtidige understøttende indsatser på FGU også understøttes af forebyggende tiltag i grundskolen (Børn og Unge), så tilgangen af udsatte unge med udfordringer i forhold til en læringsdagsorden ikke stiger fremadrettet.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Den koordinerede kommunale ungeindsats har som nævnt ovenfor ansvaret for at visitere til FGU, men allerede nu er det tydeligt, at der også efter visitation er behov for et styrket samarbejde mellem FGU og den koordinerede kommunale ungeindsats. Derfor er det vurderingen, at der er behov for et styrket samarbejde om fremskudte kommunale indsatser på FGU, som modvirker de udfordringer blandt de unge, som begrænser en læringsdagsorden. Det er konkret følgende fremskudte indsatser:

- Initiativ 2.2.1: Generel rådgivning og vejledning om job, uddannelse, bolig og andre ting, der fylder for den enkelte
- Initiativ 2.2.2: Rådgivning om misbrug samt koordineret indsats i forhold til misbrugsbehandling
- Initiativ 2.2.3: Psykologrådgivning
- Initiativ 2.2.4: Tryghedsskabende og forebyggende indsatser i tæt samarbejde mellem kommune og politi
- Initiativ 2.2.5: Sparring til lærere og ledelse på FGU ift. håndtering af konkrete udfordringer samt udvikling af indsatser
- Initiativ 2.2.6: Løbende tæt dialog og vurdering af om udfordrede unge skal overgå til anden relevant indsats

Der er ved budgetforliget for 2021 afsat finansiering til at understøtte de fremskudte indsatser samt det styrkede samarbejde mellem Unge, Job og Uddannelse og FGU Aarhus.

Kontekst – hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Den styrkede indsats for unge på FGU vil primært foregå som et samarbejde mellem FGU Aarhus og Unge, Job og Uddannelse i Sociale Forhold og Beskæftigelse. Den styrkede indsats for unge på FGU vil blive varetaget i et tæt dagligt samarbejde, hvor det løbende aftales mellem FGU Aarhus og Unge, Job og Uddannelse, hvordan der bedst understøttes på FGU-skolerne og hvordan indsatsen løbende justeres.

Østjyllands Politi vil blive inddraget i forhold til tryghedsskabende og forebyggende indsatser på skolerne. Konkrete indsatser aftales mellem Østjyllands Politi, Unge, Job og Uddannelse og FGU Aarhus. Derudover vil der være behov for en løbende koordinering mellem Unge, Job og Uddannelse, FGU Aarhus og Børn og Unge i forhold til udsatte unge, som i fremtiden skal overgå fra grundskole til FGU, og som vurderes at have udfordringer som begrænser en læringsdagsorden.

Dertil vil der være fokus på at koble forskellige civilsamfundsinstitutioner tættere til FGU, som kan hjælpe de unge i forhold til eksempelvis ensomhedsproblematikker.

Værdi for borgeren

Forventningen er, at øget understøttelse af udsatte unge på FGU Aarhus vil være med til at fremme de unges trivsel og aktive deltagelse i undervisning og skolemiljø. Ønsket er, via tæt opfølgning, at motivere og understøtte de unge til en fremtid med uddannelse og job, sådan at de unge sætter sig nogle langsigtede mål og kan se formålet med undervisningen på FGU Aarhus. Målet er, at de unge, så vidt muligt, bliver selvhjulpne og i stand til, uden støtte fra Sociale Forhold og Beskæftigelse, at holde fokus på en fremtid med uddannelse, arbejde, bolig, familie, venner og fritidsaktiviteter.

Aktuelt er der en gruppe af udsatte unge på FGU Aarhus, som fylder meget i undervisningen og skolemiljøet. Forventningen er, at når der støttes tættere op omkring den gruppe af unge, så vil det have en afsmittende effekt på undervisningen, skolemiljøet og resten af skolens elever. Samlet set er det vurderingen, at ved at sætte fokuseret ind i forhold til en gruppe af udsatte unge, så vil både de udsatte unge, de øvrige elever på skolen samt skolens personale opleve en markant forbedring af undervisning og skolemiljø. I sidste ende vil det have afsmittende effekt på hvilken andel af unge, som kan bruge FGU som springbræt til en bedre fremtid, hvor tilknytning til uddannelse og arbejde er beskyttende faktorer i den unges liv.

Økonomiske konsekvenser

Udgangspunktet for initiativerne er, at der erfaringsmæssigt er en række faktorer, som er beskyttende i forhold til udsathed. Ordrede boligforhold, deltagelse i positive fællesskaber og tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked er erfaringsmæssigt beskyttende faktorer, som øger sandsynligheden for et liv som selvforsørgende og uden behov for støtte efter sociallovgivningen. Initiativet er forebyggende i forhold til kriminalitet og misbrug og er understøttende i forhold til øget inklusion i uddannelse og arbejde via et mere trygt og fokuseret læringsmiljø.

Sammenhængene uddybes i forandringsteorien og nedenfor opstilles nogle nærmere præciseringer af de økonomiske tankegange. Indledningsvist kan det nævnes, at CEVEA i en analyserapport fra 2019 har opgjort gevinsten for de offentlige finanser ved at øge erhvervsfrekvensen for udsatte unge til samme niveau for ikke udsatte ufaglærte unge til 12 mia. kr. på landsplan, hvilket svarer til et trecifret millionbeløb i Aarhus Kommune.

Effekter af den foreslåede indsats for økonomien i Sociale Forhold og Beskæftigelse:

- Forventningen er, at øget fremskudt støtte vil reducere frafaldet på FGU og dermed reducere omkostninger på offentlig forsørgelse. Et tilbagefald til systemet for uddannelseshjælp vil betyde direkte kommunale merudgifter til uddannelseshjælp og aktiveringsforanstaltninger samt sagsbehandling. Den samlede merudgift er vanskelig at gøre op, men den samlede sagsvarighed vil stige på uddannelseshjælp, og der vil være direkte merudgifter til aktiveringsforanstaltninger og øgede udgifter til job- og virksomhedskonsulenter. Dette blandt andet på grund af skift af kontaktpersoner med videre.
- Forventningen er, at forløbene bliver kortere og mere effektive, hvilket vil reducere omkostninger til FGU. Den kommunale udgift til driften af FGU for en helårsperson på FGU er i 2020 på 67.400 kr. Forkortes varighederne således med 10 pct. (2 mdr.) svarer det til et effektiviseringspotentiale på omkring 5 mio. kr. Herudover vil der være en gevinst på skoleydelsen, som kommunerne medfinansierer med 28.300 kr. pr. helårsperson i alt svarende til 2,3 mio. kr.

- Forventningen er ligeledes, at flere unge vil kunne benytte FGU som springbræt til en fremtid med uddannelse og arbejde. Dvs. at initiativet, ud over at forkorte FGU-forløbet, vil kunne reducere tilbagefaldet til Uddannelseshjælp efter endt FGU. I første omgang via optagelse på en ordinær ungdomsuddannelse og efterfølgende via overgang til selvforsørgelse på arbejdsmarkedet. Forventningen er således en øget tilknytning til uddannelse og arbejde og dermed en højere selvforsørgelsesgrad.
- For de mest udsatte unge er forventningen reducerede omkostninger på det specialiserede socialområde, fordi der iværksættes forebyggende tiltag, som mindsker de unges støttebehov. Det vurderes, at misbrugsindsatsen, den kriminalitetsforebyggende indsats samt bostøtte-/mentor-/støttekontakt-indsatsen vil kunne drage fordel af indsatsen på FGU'en. En udsat ung koster jf. CEVEA-rapporten ca. 300.000 kr. årligt i sociale indsatser. Kan man reducere støttebehovet for de 110 udsatte unge på FGU med 1/3, er der et potentiale på op mod 10 mio. kr.

De økonomiske konsekvenser af indsatsen vil således være baseret på overordnede skøn delvist understøttet af rapporten fra CEVEA og egne erfaringer med investeringsmodeller i forhold til understøtning af den virksomhedsvendte indsats på FGU'en. Særligt de afledte effekter på de sociale indsatser skal følges tæt og forandringsteorien udvikles.

Risikoen vurderes at være middel. FGU er netop oprettet og oplever derfor af naturlige årsager opstarts-udfordringer. Aarhus Kommune kan ikke styre rammevilkårene for FGU-institutionerne, hvis økonomi er underlagt statslig styring. Endelig betyder Sociale Forhold og Beskæftigelses omorganisering, at samtænkningen af social- og beskæftigelsesindsatsen er inde i en omstillingsperiode.

Spor 2.3: Unge med særlige udfordringer tættere på job og uddannelse

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Visionerne bag organisationsændringen i Sociale Forhold og Beskæftigelse lægger op til mere enkle, effektive og sammenhængende indsatser, hvor der samarbejdes koordineret på tværs af lovgivninger om den enkelte unge. Udvikling af tværfaglig metode på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser vil i 2020 og årene frem være et vigtigt fokusområde, som kommer til at styrke indsatsen for unge i Aarhus.

Unge med særlige udfordringer har ofte behov for, at uddannelse og job ikke tænkes isoleret, men at uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsatser samtænkes med støtte efter Serviceloven, gode boligløsninger samt introduktion til positive fællesskaber. Konsekvensen af manglende koordination og samtidighed er, at indsatserne kommer til at vente på hinanden. Det vil alt andet lige skabe længere og dyrere forløb på både social- og beskæftigelsesområdet. Derfor er det vigtigt, at indsatser koordineres og samstemmes, så der skabes et hurtigere flow i sagerne, og den unge oplever et sammentømret forløb. Hertil er det en vision, at den tættere koordinering mellem social- og beskæftigelsesområdet i samspil med aarhusianske arbejdspladser kan være med til at rykke flere unge med særlige udfordringer tættere på job eller uddannelse. Job og uddannelse er de mest centrale beskyttelsesfaktorer i forhold til at forebygge socialt udsathed, og derfor bør der prioriteres håndholdte indsatser og udvikling af nye modeller, der kan bringe unge med særlige udfordringer i job og uddannelse.

Forandringsmodel spor 2.3: Unge med særlige udfordringer tættere på job og uddannelse

Mekanismer

- Identifikation af områder hvor indsætterne venter på hinanden, og hvor der kan optimeres på koordination og samtidighed. For at optimere på flow og effekt er det nødvendigt, at der er fokus på koordination og samtidighed både organisatorisk og kulturelt, sådan at diskursen er tværfaglighed i indsætterne.
- Igangsættelse af tværfaglig metodeudvikling på områder, hvor unge modtager en indsats efter både beskæftigelseslovgivningen og sociallovgivningen.
- Initiativet suppleres af kompetenceudviklingsaktiviteter, både i forhold til koblingskompetencer og i forhold til at opnå viden som platform for en tværfaglig indsats, herunder løbende adgang til kompetenceudvikling om relevante tværgående emner via digitale platforme som e-læring og undervisningsvideoer.
- Tæt samarbejde mellem virksomheder omkring modeller, der kan understøtte unge på kanten i job og uddannelse.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Udsatte unge, som både modtager en indsats efter beskæftigelses- og sociallovgivningen og behandling i fx psykiatrien eller ift. misbrug. • Konsekvensen af manglende koordination og samtidighed er, at indsætterne kommer til at vente på hinanden. Det vil alt andet lige skabe længere og dyrere forløb på både social- og beskæftigelsesområdet. • For få unge med særlige udfordringer er i uddannelse eller beskæftigelse.	• Der arbejdes både med udvikling indenfor Unge, Job og Uddannelses eksisterende økonomiske ramme samt gennem investeringsmodeller med eksternt eller intern finansiering. • Udvikle og afprøve nye modeller og samarbejder, der hjælper unge med særlige udfordringer tættere på beskæftigelse og uddannelse. • Behov for investering i håndholdte beskæftigelsesrettede indsatser for unge med særlige udfordringer.	• Der er allerede igangsat prøvehandling på nogle indsatsområder, hvor målet er at identificere hvor indsætterne venter på hinanden, og hvor der kan optimeres på koordination og samtidighed. • I de kommende år skal alle indsatsområder, hvor der både er indsats efter beskæftigelses- og sociallovgivningen, optimeres i forhold til koordination og samtidighed. • Etablere tætte samarbejder med lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner i forhold til at skabe rummelige læringsmiljøer for de unge.	• Forventningen er, at et øget samspil mellem uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser vil øge de unges oplevelse af progression, og at de delmål og mål der opsættes for de unge hurtigere nås. • Derudover er det forventningen, at de unge oplever, at indsætterne komplimenterer hinanden, hvilket skaber større kvalitet i indsatsen.	• Kortere og mere effektive forløb skaber forventeligt følgende afledte økonomiske effekter: ○ Lavere omkostninger på forsøgelse. ○ Lavere omkostninger på bestillerbudgetter på både social- og beskæftigelsesområdet. ○ Lavere træk på interne rammer ved udførerenheder på både social- og beskæftigelsesområdet. ○ Lavere træk og dermed omkostninger på drift/personale.

Kontekst/bidragydere

- Lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner.
- De primære aktører i forbindelse med udvikling af tværfaglig metode på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser er centrene under Unge, Job og Uddannelse.
- Derudover vil der være behov for at udvikle samarbejdet på tværs af driftsområder. Det drejer sig primært om samarbejdet med udførerenheder på socialområdet, som varetager opgaver på ungeområdet.

Unge, Job og Uddannelse har identificeret en række ungemålgrupper, som er karakteriseret ved, at der er behov for en samtænkning af indsatser: Det drejer sig om psykisk sårbare unge/unge med psykiatriske diagnoser, unge med funktionsnedsættelser eller handicap og unge med hjemløse- eller misbrugsproblematikker.

Der er allerede igangsat prøvehandling på nogle indsatsområder, hvor målet er at identificere hvor indsatserne venter på hinanden, og hvor der kan optimeres på koordination og samtidighed. For at optimere på flow og effekt er det nødvendigt, at der er fokus på koordination og samtidighed både organisatorisk og kulturelt, sådan at diskursen er tværfaglighed i indsatserne.

I de kommende år er der fokus på at opstarte samarbejds- og udviklingsprojekter, som kan sikre unge med særlige udfordringer en koordineret indsats, hvor job og uddannelse samtænkes med eksempelvis boligløsninger eller psykiatrisk behandling. Samtidig vil Unge, Job og Uddannelse arbejde på at indgå forpligtende partnerskaber med lokale arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner om at skabe rummelige modeller, der giver jobmuligheder for unge med særlige udfordringer.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Ressourcerne kan enten delvist prioriteres indenfor Unge, Job og Uddannelses eksisterende budget, finansieres gennem investeringsmodeller og/eller gennem tilførsel af ekstern eller intern prioriteret finansiering. Det er ikke muligt at afholde udgifter til alle forslagene indenfor den eksisterende økonomiske ramme i Unge, Job og Uddannelse.

Det skal afsøges, hvordan samarbejdet med lokale arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner omkring unge med særlige udfordringer kan tilrettelægges og finansieres.

Kontekst – hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Arbejdet med at få flere unge med særlige udfordringer tættere på job og uddannelser er primært hos lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Derudover er der en række samarbejdspartnere som region, civilsamfund og private aktører, som spiller en stor rolle, når der skal tænkes i uddannelse og beskæftigelse i samspil med bolig, behandling og fællesskaber.

Derudover kræver de koordinerende indsatser også et forsat arbejde med at styrke og gentænke samarbejde på tværs af ungecentre i Unge, Job og Uddannelse.

Værdi for borgeren

Forventningen er, at de unge oplever, at faglige tiltag både indholdsmæssigt og tidsmæssigt er koordineret med udgangspunkt i deres mål med indsatsen. Forventningen er derfor, at et øget samspil mellem uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatser vil øge de unges oplevelse af progression, og at de delmål og mål der opsættes for de unge hurtigere nås. Derudover er det forventningen, at de unge oplever, at indsatserne komplementerer hinanden, hvilket skaber større kvalitet i indsatsen.

Igennem samspillet med virksomheder, uddannelser og civilsamfund vil de unge ligeledes opleve, at der er plads til og brug for dem i de sociale- og arbejdsrelaterede fællesskaber. Det vil øge de unges trivsel.

Økonomiske konsekvenser

Kortere og mere effektive forløb skaber forventeligt følgende afledte økonomiske effekter:

- Lavere omkostninger på forsørgelse
- Lavere omkostninger på bestillerbudgetter på både social- og beskæftigelsesområdet. Med en forebyggende og tidlig indsats begrænses udgifterne til specialiserede sociale indsatser.
- Lavere træk på interne rammer ved udførerenheder på både social- og beskæftigelsesområdet
- Lavere træk og dermed omkostninger på drift/personale

Flere udsatte unge og unge med funktionsnedsættelser på arbejdsmarkedet forventes på sigt at give færre udgifter til offentlig forsørgelse samt nedsat forbrug til støtteindsatser.

Risikoen i forhold til gennemførelsen af sporet vurderes som lav, idet det primært er centrene i Unge, Job og Uddannelse, som er ansvarlig for at gennemføre initiativet.

Vurderingen af de økonomiske konsekvenser vil bygge på et overordnet skøn, som delvist kan understøttes med cost-benefit betragtninger. Det kræver tæt opfølgning og udvikling af forandringsteorien.

Spor 2.4: Digitalisering af ungeindsatser og digital kommunikation med de unge

Introduktion til sporet – hvad er udfordringen?

Unge, Job og Uddannelse ønsker at igangsætte digitaliseringstiltag på ungeområdet, som bygger oven på Aarhus Kommunes fælles digitaliseringsstrategi, hvor der er fokus på at fremme medborgerskab, samskabelse, vækst og effektivisering gennem øget digitalisering.

Der er ingen modsætning mellem virkningsfulde indsatser og digitalisering. Derimod er det vurderingen, at der ligger et ikke indløst potentiale i øget digitalisering af en række indsatser på social- og beskæftigelsesområdet. De ikke indløste potentialer handler ikke kun om økonomi, men lige så meget om at kunne tilbyde indsatser, som opleves mere fleksible og virkningsfulde for den enkelte unge. Det handler i høj grad om, at digitale løsninger kan skabe øget fleksibilitet i forhold til hvordan og hvornår de unge ønsker at modtage indsatsen, og dermed også om en øget oplevelse af at indsatsen er tilpasset den enkeltes behov.

En del af de digitaliseringsindsatser, som igangsættes på ungeområdet, har tæt sammenhæng med en tidlig og virkningsfuld indsats i ungeindgangen under den koordinerende kommunale ungeindsats, hvorfor nogle digitaliseringsinitiativer er beskrevet under spor 1 om en moderne og effektiv ungeindgang.

Unge, Job og Uddannelse har under dette spor primært fokus på digitalisering af ungeindsatser og kommunikationen med de unge, hvor det er vurderingen, at der både kan indløses et økonomisk potentiale og et potentiale i forhold til fleksibilitet og effekt. Eksempler på indsatser, hvor der med fordel kan arbejdes med digitale løsninger, er i forhold til bistand efter Servicelovens §85 i form af bostøtte, støttekontaktperson-ordning, ledsagelse mv., men også ledsageordning efter §97 og støttekontaktpersonsordning efter §99 kan potentielt leveres delvist digitalt.

Det er vigtigt at sige, at digitaliserede ungeindsatser ikke altid er relevant og virkningsfuldt for den enkelte. Derfor vil visitation til hel eller delvis digital støtteindsats altid ske efter samråd med den unge og efter en konkret og individuel vurdering af den unges forhold.

Formålet med socialpædagogisk bistand mv. er at yde hjælp til selvhjælp, sådan at de unge kan leve et liv på egne betingelser og være mest muligt selvhjulpne. Det er vurderingen, at den tryghed og fleksibilitet, der ligger i adgangen til digital støtte, vil understøtte unge i at blive selvhjulpne og selvstændige, sådan at støttebehovet reduceres eller falder bort. Målet er således at digital støtte bliver en fleksibel læringsplatform for de unge, som kan tilgås efter behov, og som understøtter et princip om hjælp til selvhjælp.

Forandringsmodel spor 2.4: Digitalisering af sociale støtteindsatser på ungeområdet

Mekanismer

- Forventningen er at delvist digitalisering af bostøtte, støtte til transport samt kontaktpersoner og mentorer vil kunne indløse lavere omkostninger på at levere ydelserne. Dels fordi mindre medarbejdertid vil gå med transport, dels fordi digitale støtter kan varetage kontakten til flere unge end traditionelle støtter, og dels fordi de unge kan anvende støtten mere fleksibelt, hvilket vil give kortere støttesessioner.
- Samtidig er det vurderingen, at unge som kommer til at benytte sig af digitale støttemuligheder, vil opleve en øget fleksibilitet i forhold til at modtage støtte, hvilket understøtter en dagsorden om at gøre de unge mere selvhjulpne og på sigt reducere behovet for støtte.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Der ligger et stort ikke indløst potentiale i øget digitalisering af en række indsatser på social- og beskæftigelsesområdet. • De ikke indløste potentialer handler ikke kun om økonomi, men lige så meget om at kunne tilbyde indsatser, som opleves mere fleksible og virkningsfulde for den enkelte unge. • Det handler i høj grad om, at digitale løsninger kan skabe øget fleksibilitet i forhold til hvordan og hvornår de unge ønsker at modtage indsatsen, og dermed også om en øget oplevelse af, at indsatsen er tilpasset den enkeltes behov.	• Omstilling til delvis digital støtte er ikke afhængig af ny teknologi. Det er vurderingen, at der ikke vil være behov for store investeringer i software og hardware. • Den primære investering vurderes at ligge i den opgave, der ligger i at ændre arbejds-metode samt at introducere relevante unge til nye digitale støttemuligheder.	• Der kan ses nærmere på bostøtte og støtte til transport og indkøb, som helt eller delvist kan omlægges, sådan at unge så vidt muligt kan tilgå virtuel støtte via computer og app på mobiltelefon. • Det skal undersøges, om kontakten mellem støttekontaktpersoner/mentorer og de unge i nogen grad kan omlægges til digital kommunikation. • Om dele af forløb omkring den unge i forhold til myndighed på social- og beskæftigelses-området kan omlægges til digitale møder eks. opfølgning og opstartsmøder.	• Vurderingen er, at de unge som kommer til at benytte sig af digitale støttemuligheder, vil opleve en øget fleksibilitet i forhold til at modtage støtte. • Derudover er det vurderingen, at den tryghed og fleksibilitet der ligger i adgangen til digital støtte, vil understøtte unge i at blive selvhjulpne og selvstændige, sådan at støttebehovet hurtigere reduceres eller falder bort.	• Ved unge som helt eller delvist kan benytte digital støtte, kan man skære transporttid væk samt tilpasse støtten til aktuelt behov. Man bruger den tid der er behov for og kobler så af. Måske kobler man på flere gange, fordi den unge bruger støtten mere fleksibelt. Tanken er at mindre transport kombineret med kortere støttesessioner samlet set vil skabe et mindre behov. • Tilgangen gør de unge mere selvhjulpne og reducerer på sigt behovet for støtte. • Derudover er det vurderingen at digitale støtter kan varetage kontakten til flere unge end traditionelle støtter.

Kontekst/bidragydere

- De unge selv: Hvad hjælper dem og hvornår?
- Digitalisering under Sociale Forhold og Beskæftigelse.
- Civilsamfund, som bidrager ind i de digitale løsninger.
- Ungecenteret på Skanderborgvej og SORAS samt udførerenheder på andre driftsområder, som varetager støtteordninger for unge, primært bostøtten i Job, Udsatte og Socialpsykiatri.

Det skal afsøges, om bostøtte og støtte til transport samt indkøb delvist kan omlægges, sådan at unge så vidt muligt kan tilgå virtuel støtte via computer og mobiltelefon. Der er allerede nu prøvehandling i gang i forhold til virtuel bostøtte og disse erfaringer kan der arbejdes videre med. Unge, som ikke vurderes at kunne profitere af digital støtte, vil modtage normal støtte, men der kan arbejdes hen imod, at den unge kan modtage dele af sin støtte digitalt (både mulighed for kombi- og trappemodell). Unge, som vurderes at kunne benytte sig helt eller delvist af digitale løsninger, vil – hvis der arbejdes videre af dette spor – blive visiteret til digital støtte, hvor der er mulighed for at kontakte en digital bostøtte efter behov. Ved behov kan der sendes et hjemmebesøg mv, men ellers foregår støtten online i det omfang det er muligt.

Kontakten mellem støttekontaktpersoner, mentorer og de unge skal delvist omlægges til digital kommunikation. Indledningsvist og ad-hoc vil der være behov for fysiske møder for at opbygge og vedligeholde den nødvendige tillid og relation, men der skal løbende arbejdes på at digital kommunikation, så vidt muligt, bliver lagt ind som en del af støtten.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Ressourcerne kan enten delvist prioriteres indenfor Unge, Job og Uddannelses eksisterende budget, finansieres gennem investeringsmodeller og/eller gennem tilførsel af ekstern eller intern prioriteret finansiering. Det er ikke muligt at afholde udgifter til alle forslagene indenfor den eksisterende økonomiske ramme i Unge, Job og Uddannelse.

Kontekst – hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

I udviklingen og implementering af digitale værktøjer er det vigtigste at huske de unges stemme, så det sikres, at nye metoder og værktøjer matcher deres behov. Hertil kan forskellige digitale platforme med fordel drives/etableres sammen med frivillige foreninger.

Digitalisering under Sociale Forhold og Beskæftigelse bliver en vigtig samarbejdspartner i forhold til at implementere teknologisk bæredygtige løsninger. Derudover vil omstillingen ske i samarbejde med egne udførerenheder på ungeområdet, som varetager opgaver i forhold til sociale støtteordninger, herunder Ungecenteret på Skanderborgvej og SORAS.

Derudover vil omstillingen på sigt skulle ske i samarbejde med udførerenheder på andre driftsområder, som varetager støtteordninger for unge, primært bostøtten i Job, Udsatte og Socialpsykiatri.

Værdi for borgeren

Som nævnt ovenfor er digitaliserede støtteindsatser ikke altid relevant og virkningsfuldt for den enkelte. Derfor vil visitation til hel eller delvis digital støtteindsats altid ske efter samråd med den unge og efter en konkret og individuel vurdering af den unges forhold.

Vurderingen er, at de unge som kommer til at benytte sig af digitale støttemuligheder, vil opleve en øget fleksibilitet i forhold til at modtage støtte. Den unge er ikke længere begrænset til støtte i en bestemt tidsperiode, men kan anvende støtten når behovet opstår. Det betyder at støtten kan tilgås mere fleksibelt og derfor også vil opleves som mere virkningsfuld, fordi støtten efter den unges egen vurdering kan kobles til de situationer, hvor der opleves et behov for støtte. Derudover er det vurderingen, at den tryk og fleksibilitet der ligger i adgangen til digital støtte, vil understøtte unge i at blive selvhjulpne og selvstændige, sådan at støttebehovet hurtigere reduceres eller falder bort.

Økonomiske konsekvenser

Digitalisering af ungeindsatser har sit udgangspunkt i grundprincippet om en effektivisering af indsatser, som mindsker enhedsomkostningerne.

I dag visiteres man til et antal timers støtte. I den støtte ligger der både støtte og transporttid. Ved unge som helt eller delvist kan benytte digital støtte kan man:

1. Skære transporttid for medarbejdere væk.
2. Tilpasse støtten til aktuelt behov. Man bruger den tid der er behov for og kobler så af. Måske kobler man på flere gange, fordi den unge bruger støtten mere fleksibelt. Samlet set forventes det at være mere effektive og kortere støttesessioner.
3. Tilgangen gør de unge mere selvhjulpne og reducerer på sigt behovet for støtte.

Disse effekter af digital støtte vil betyde, at medarbejderne kan varetage kontakten til flere unge end traditionelle støtter, hvorved flere unge kan modtage støtte. Dette forventes at mindske udgifterne til specialiserede sociale indsatser. Derudover er der et besparelspotentiale i tilpasning af medarbejdere over tid.

Risikoen i forhold til gennemførelsen af sporet vurderes som lav. Det er oplagt, at indsatser kan effektiviseres ved at benytte moderne digitale løsninger. Den unge målgruppe er i særlig grad relevant. Der forudsættes et samarbejde med Digitalisering i Sociale Forhold og Beskæftigelse og øvrige driftsområder i Sociale Forhold og Beskæftigelse, særligt Job, Udsatte og Socialpsykiatri.

Vurderingen af de økonomiske konsekvenser vil bygge på et overordnet skøn, som kan understøttes med cost-benefit betragtninger.

Tema 3: Bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom

Vi skal skabe en bedre hverdag for de mange borgere i Aarhus Kommune, der hver dag kæmper med psykisk sygdom.

Der er gennem de senere år sket en udvikling på det psykiatriske område. Det dækker over flere borgere, som bliver diagnosticeret med psykiske lidelser, men også en større kompleksitet hos den enkelte borger. Dertil kommer, at der i behandlingspsykiatrien er kommet kortere indlæggelsestid og omlægning til ambulant behandling. Tendenserne er landsdækkende men med betydning for den hverdag, som vi møder i den kommunale socialpsykiatri, hvor der opleves både en tilgang af borgere og flere borgere med et stort støttebehov, fx. flere borgere med dobbeltdiagnose (psykiatri og misbrug) og svær selvskadende adfærd.

En bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom indebærer, at psykisk sygdom forebygges, at der sikres sammenhæng og fællesskaber i indsatsen for borgere med psykisk sygdom samt, at endnu flere borgere med psykisk sygdom kommer i uddannelse, job eller på vej dertil. Det skal blandt andet ske ved at videreudvikle de forebyggende tilbud samt øge sammenhængen mellem behandlingspsykiatri, praktiserende læger, sociale og beskæftigelsesrettede indsatser. Kun herved kan vi sikre en bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom.

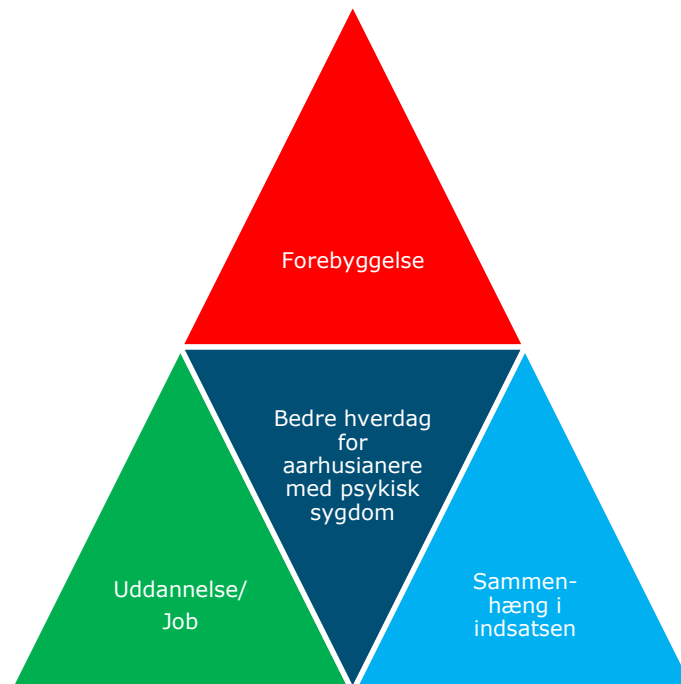
På den landspolitiske scene har regeringen taget initiativ til en 10-års plan for psykiatrien. Planen vil forventeligt indeholde initiativer målrettet forebyggelse, bedre sammenhæng i behandlingsforløb samt øget kapacitet i psykiatrien. 10-års planens initiativer vil, når de er kendt, blive indarbejdet i det videre arbejde med at sikre en bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom.

Foruden den kommende nationale 10-års plan for psykiatrien arbejdes der også regionalt med at sikre bedre sammenhæng i indsatsen for borgere med psykisk sygdom og psykisk sårbarhed. I Region Midtjylland er der etableret Alliancen om den nære psykiatri, som er et samarbejde mellem 19 midtjyske kommuner, Region Midtjylland, Praktiserende Lægers Organisation (PLO) Midtjylland samt bruger- og pårørendeorganisationer i psykiatrien. I regi af Alliancen udvikles og afprøves initiativer, hvor der i udviklingsprocesserne er fokus på at afklare spredningspotentialer. Dette arbejde skal derfor også løbende indpasses i arbejdet med at sikre bedre økonomisk bæredygtighed og en bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom.

I det følgende vil vi udfolde temaet om bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom. Et arbejde, der vil følge tre spor og som er gengivet med figuren nedenfor.

DE TRE SPOR:

- Psykisk sygdom skal forebygges.
- Der skal være sammenhæng i indsatsen for borgere med psykisk sygdom. Udfordringer med psykisk sygdom skal derfor løses tværfagligt og i et samspil med øvrige aktører. Gode fællesskaber er en del af løsningen.
- Endnu flere borgere med psykisk sygdom skal i uddannelse eller job.

Hvad tager vi med fra inddragelsesprocessen

Der har i efteråret 2020 været en inddragelsesproces, hvor der er kommet gode og relevante bidrag fra borgere, medarbejdere, samarbejdspartnere og foreninger. Inddragelsen har foregået på forskellige måder. Dels har der løbende og over en længere periode været samarbejds møder og dialog med forskellige samarbejdspartnere som fx. Regionspsykiatrien. Dels har der været afholdt et virtuelt gå-hjem-møde for alle med interesse for området, og dels har der på hjemmesiden sammenomaarhus.dk været mulighed for, at alle med interesse for området har kunnet komme med bidrag.

Som supplement til den officielle inddragelse har der på udvalgte tilbud været opstillet postkasser. Her har borgere og medarbejdere kunnet komme med input ved udfyldelse af postkort. Idéen med postkortene har været at sikre en lettilgængelig mulighed for, at borgere og medarbejdere kunne komme med input til planen. De fleste af postkortene er efterfølgende formidlet på hjemmesiden. Personoplysninger eller personlige detaljer er dog undladt.

De mange gode input har underbygget, at vi i hjælpen til borgere med psykisk sygdom skal satse på tre spor: forebyggelse, sammenhæng og uddannelse/job. Derudover har inddragelsesprocessen henledt vores opmærksomhed på betydningen af fællesskaber, fleksibilitet og tilgængeligheden af hjælp og støtte. Nedenfor er input fra inddragelsesprocessen opsummeret, og input fra borgerne via de udfyldte postkort er fremhævet som eksempler. Flere af de gode input vil blive medtaget under den uddybende beskrivelse af de enkelte spor.

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende forebyggelse af psykisk sygdom

- Der peges på, at der skal være fokus på den tidlige forebyggelse i skoler og i hjemmet. Dette bl.a. ved kompetenceudvikling af frontpersonale og større viden om psykisk sygdom. Der skal også være fokus på en tidlig og forebyggende indsats i forhold til ensomhed, da vedvarende ensomhed bl.a. er forbundet med angst og depression.
- Der peges på, at der skal nedbrydes tabuer, som kan medvirke til at psykisk sygdom opdages tidligere.
- Der peges på, at der skal være fokus på samarbejde med boligsociale medarbejdere i lokalområderne omkring forebyggelse af eventuel forværring af psykisk sygdom hos borgere, der bor i almen bolig.

- Der peges på, at der skal være fleksibilitet i indsatsen, og at indsatsen skal være tilgængelig og tilpasset borgers behov. Dette fx. bostøtte og botilbud. Målet er at forebygge forværring af borgers psykiske sygdom.
- Der peges på, at der skal være en særlig indsats for psykisk sårbare grønlændere for at forbygge forværring af deres sygdom og social deroute. Det foreslås, at indsatserne forankres omkring det Grønlandske Hus i et samarbejde med Aarhus Kommune.
- Det foreslås, at der er en opsøgende telefonisk kontakt og opfølgning til borgere med ønske og behov, og som ikke i alle tilfælde selv kan søge hjælpen: "Tryghedsopkald".

"Min psykiske sygdom skulle have været opdaget noget før, man kan jo godt se, hvis et barn har det dårligt i skolen. Man skal kigge efter symptomer og finde nogen, der kan hjælpe en. Man skal snakke sammen". (Citat fra postkort)

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende sammenhæng i indsatsen til borgere med psykisk sygdom

- Der peges på vigtigheden af at inddrage borgeren selv, forventningsafstemme, og at indsatsen er helhedsorienteret og håndholdt med inddragelse af relevante parter – herunder behandlings-psykiatrien. Et konkret forslag går på, at borgerne har en "case-manager".
- Der peges på behovet for forskellige tilbud, hvor der er fokus på netværk, samvær og fællesskaber. Kontaktstedet Kragelund fremhæves som et godt eksempel.
- Der peges på, at der skal være kontinuitet i hvem, der er borgers sagsbehandler og rådgiver. Endvidere efterspørges en større samtidighed i dialogen omkring hjælpen til jobrettede og sociale aktiviteter.

"Start med at lytte til borgere, de ved som regel, hvad de ønsker sig." (Citat fra postkort)

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende uddannelse og job til borgere med psykisk sygdom

- Der peges på, at borgernes vej til recovery er forskellig, og det er vigtigt, at borgerne bliver præsenteret for valgene og mulighederne for hjælp. Der efterspørges et overblik over sociale og beskæftigelsesrettede tilbud til målgruppen, og at fagprofessionelle bliver endnu bedre til at guide borgerne i forhold til samme.
- Der peges på, at der skal uddannes og ansættes flere peer-medarbejdere.
- Der peges på ønsket om et tættere samarbejde med virksomheder omkring jobs til borgere med psykisk sygdom.
- Der peges på, at kreative aktiviteter og uddannelser for psykisk sårbare kan give borgere nye kompetencer.

"Det vigtigste for mig i mit liv er at have mulighed for at yde mit optimale indenfor de rammer, som understøtter dette". (Citat fra postkort)

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende indsatser til borgere med psykisk sygdom

- Der peges på, at der i indsatsen til borgere med psykisk sygdom skal være flere ressourcer og flere fagligheder. Fx. flere sengepladser i regionspsykiatrien, psykiatere, psykoterapeuter og socialrådgivere. Der peges på betydning af kropsbehandling (massage, fysioterapi mm.) og træningsaktiviteter målrettet borgere med psykisk sårbarhed.
- Der peges på betydningen af aktiviteter i naturen i forhold til borgere med psykisk sygdom.

Spor 3.1: Forebyggelse

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Borgerne skal have muligheder for hjælp i hverdagslivet inden for de rammer, de befinder sig i. Psykisk sygdom kan udvikles og forværres over tid. Uanset borgernes alder og sygdommens sværhedsgrad er det derfor vigtigt at have fokus på tidlig opsporing, at forebygge forværring og at sikre lettilgængelighed i indsatserne. Forebyggelse er vigtigt, da en rettidig forebyggelse både har menneskelige og økonomiske gevinster.

Den tidlige forebyggelse af psykisk sygdom findes i tema 1, "Bedre hverdag for børn med særlige behov" i forhold til tidlige familierettede indsatser og bekymrende skolefravær samt i tema 2, "Flere unge i Job og Uddannelse" i forhold til i ungdomsårene at få fodfæste med uddannelse og job.

I dette spor er der dels fokus på den brede forebyggelse for voksne borgere, der mangler lettilgængelig hjælp til deres psykiske udfordringer. Ydermere er der specifikt fokus på forebyggelse af udvikling og forværring af symptomer/forløb for udvalgte målgrupper.

Initiativ 3.1.1: Videreudvikling af de forebyggende tilbud for voksne borgere med psykisk sårbarhed – herunder opbygning af flere digitale løsninger

Der er med etableringen af Psykiatriens Hus og Din indgang i Sønder Allé opbygget forebyggende tilbud efter Servicelovens §82a-d. I begge tilbud kan borgere søge rådgivning og vejledning – og i Psykiatriens Hus også overnatning. Tilbuddene fordrer ikke foregående visitation eller henvisning, og tilbuddene er dermed lettilgængelige tilbud til de borgere, der har psykiske udfordringer. I begge tilbud er der i dag et tæt samarbejde med frivillige organisationer, og netop frivillige tilbud ses som en del af løsningen.

Psykiatriens Hus og Din Indgang i Sønder Allé skal ved rettidig og tidlig indsats sætte borgers ressourcer og netværk i spil, og give borgeren redskaber til at håndtere sine psykiske udfordringer i hverdagslivet. Psykiatriens Hus og Din Indgang i Sønder Allé er begge nye tilbud, og der venter fortsat en udbygning og bedre kommunikation om tilbuddet til målgruppen, praktiserende læger og andre samarbejdspartnere om mulighederne for hjælp i Psykiatriens Hus og i Din indgang i Sønder Allé. Tilbuddene skal sikre den lettilgængelige hjælp, som borgerne og samarbejdspartnerne efterspørger.

I inddragelsesprocessen er vi blevet opmærksomme på betydningen af fællesskaber. For mange borgere er det afgørende for stabiliteten i deres hverdag, at der er et lettilgængeligt fællesskab, hvor der er aktiviteter, samvær og støtte. Det vil undersøges, om vi til borgere med psykisk sårbarhed skal udbygge paletten af tilbud om fællesskaber. Dette vil ske sammen med de frivillige organisationer og i forlængelse af, at ensomhed er en tiltagende problematik under den nuværende periode med COVID-19. En mulig udvidelse kan være flere aktiviteter i naturen og/eller aktiviteter i forhold til idræt.

Et andet tiltag i forhold til videreudbygningen af de forebyggende tilbud er flere digitale løsninger, hvor borgerne lettilgængeligt kan få hjælp. I forbindelse med COVID-19 er der en række erfaringer, som der skal bygges videre på i samarbejde med brugerne. Det kan være gruppe-tilbud via Facebook-grupper, hurtigere opstart af indsatser via virtuelle møder mm. Derudover vil det i forlængelse af et borgerforslag undersøges, om der skal være mulighed for "tryghedsopkald". Det vil sige, at borgerne efter forudgående aftale, kontaktes

telefonisk som en del af opfølgning eller tidlig indsats. Målet med et ”tryghedsopkald” er at forbygge forværring af symptomer for borgere, der ikke selv søger hjælpen.

Sidst men ikke mindst er der i forlængelse af inddragelsesprocessen kommet fokus på, at der skal ses på mulighederne for at udvide samarbejdet med de boligsociale medarbejdere i lokalområderne i forhold til at forebygge forværringen af borgers psykiske sygdom. Vi vil derfor i den kommende periode undersøge perspektiverne i samme, ligesom vi vil rette opmærksomheden på, at borgers praktiserende læge og eventuelle jobkonsulent har en vigtig rolle i forhold til forebyggelse af psykisk sygdom.

Initiativ 3.1.2: Forebyggelse af udvikling og forværring af sygdomsforløb for udvalgte målgrupper

Det er velkendt, at udvikling og forværring af sygdomsforløb for forskellige målgrupper kan forebygges ved tidlig opmærksomhed og målrettede indsatser. Det kan fx. være for borgere med ADHD og misbrug eller for borgere med selvskadende adfærd.

Selvskadende adfærd er gennem en årrække blevet et udbredt fænomen i Danmark. Selvskadende adfærd er en bevidst handling, som borgerne foretager for at skade sig selv. Det kan være at skære sig i hånden, håndledet, hårudrivning, brandmærkning, overdrevent medicinindtag med mere. Selvskadende adfærd har store konsekvenser både for dem, der selvskader, for de pårørende, og for det frontpersonale, som er i kontakt med dem. Borgere med svær selvskadende adfærd får ofte meget dyre og intensive sociale støtteforanstaltninger.

Det foreslås, at der for udvalgte målgrupper, som borgere med selvskade, sættes ind med systematisk forebyggelse og pakkeforløb. Arbejdet skal foregå på flere niveauer. Dels ved en tidlig opmærksomhed i skolerne/uddannelsesinstitutionerne og ved frontmedarbejdere, dels ved at opspore og dels ved at forhindre forværring for borgerne ved en målrettet og velkoordineret indsats på tværs af sektorer.

Særligt for dette arbejde er, at det afhænger af samspil med andre. Der er derfor ikke beskrevet færdig-udviklede initiativer, men givet eksempler, som skal videreudvikles i et tæt samarbejde – både internt i Sociale Forhold og Beskæftigelse og med regionspsykiatrien og øvrige aktører. I arbejdet skal der tages udgangspunkt i nationale og internationale erfaringer samt evidensbaseret praksis.

I forbindelse med inddragelsesprocessen er der kommet et borgerforslag omkring psykisk sårbare borgere med grønlandsk baggrund. Mange borgere med grønlandsk baggrund lever med traumer efter oplevelser med vold, seksuelle overgreb, ulykker og selvmord i nære relationer. Sådanne oplevelser kan udgøre barrierer for at etablere et liv og føre til mere komplekse psykiske problemer og misbrug. Sociale Forhold og Beskæftigelse vil arbejde videre med at undersøge problemstillingen og koble eventuel finansiering til udmøntningen af midler fra reserven på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområde, hvor der er afsat midler til etablering af partnerskaber om udsatte grønlændere mellem kommuner og civilsamfund.

Forandringsmodel spor 3.1: Forebyggelse, Bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)

Der er behov for hjælp i hverdagslivet inden for de rammer, borgeren befinder sig i. Psykisk sygdom kan udvikles og forværres over tid. Uanset borgerens alder og sygdommens sværhedsgrad er det derfor vigtigt at have fokus på tidlig opsporing og på at forebygge forværring. Forebyggelse er vigtigt, da en rettidig forebyggelse både har menneskelige og økonomiske gevinster.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Øget tilgang af borgere med psykiske udfordringer. • Uden rette hjælp kan psykisk sygdom udvikles og forværres over tid.	• Fokus på den videre udbygning og kommunikation om de forebyggende indsatser i Psykiatriens Hus og Sønder Allé. • Omlægge til virtuelle kontakter i forhold til flere aktiviteter. • Undersøge de menneskelige og økonomiske gevinster ved at arbejde med systematisk forebyggelse/pakkeforløb for udvalgte målgrupper. • Undersøge mulighederne for "tryghedsopkald" for borgere, der ikke selv søger hjælpen. • Undersøge behovet for flere fællesskaber og ramme for samme • Undersøge mulighederne for et endnu stærkere samarbejde med boligsociale medarbejdere og andre i borgers netværk.	• Lettilgængelig og rettidig hjælp for borgere med psykiske problemer i bl.a. Psykiatriens Hus og Din Indgang i Sønder Alle. • Tidlig forebyggelse for udvalgte målgrupper. • Virtuelle løsninger udvikles i samarbejde med borgerne. • Eventuel udbygning af muligheder for fællesskaber – bl.a. i forhold til ensomhed. • Eventuel udvidelse af forebyggelsen i lokalområderne. • Eventuel implementering af "Tryghedsopkald" for borgere, der ikke selv søger hjælpen.	• Borgeren får en tidlig og mere rettidig hjælp. • Borgeren kommer tættere på en stabil hverdag med fokus på at kunne mestre eget liv.	• Det kan forventes, at der over tid vil være besparelser på mere indgribende indsatser som bostøtte, botilbud mm.

Kontekst/Bidragydere

Borgerne, borgers pårørende og netværk, Regionspsykiatrien, brugerorganisationer, praktiserende læger, boligforeninger, uddannelsesinstitutioner, frivillige tilbud, foreninger og kommunale samarbejdspartnere.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Det gælder, at vi skal sikre en bred inddragelse i forhold til det videre arbejde med initiativerne og særligt sikre borgernes stemme ind i det videre arbejde. Praktiserende læger (PLO), uddannelsesinstitutioner, behandlingspsykiatrien og samarbejdspartnere indenfor Sociale Forhold og Beskæftigelse skal inddrages i arbejdet. Tilsvarende skal der ske en inddragelse af relevante brugerorganisationer som fx. SIND og frivillige tilbud.

Værdi for borgeren

En udbygning og tilgængelighed af de forebyggende indsatser for borgere med psykisk sygdom forventes at gøre Aarhus til en bedre by for alle, hvor flere borgere oplever at få den hjælp, som de har behov for.

Økonomiske konsekvenser

En udbygning og tilgængelighed af de forebyggende indsatser for borgere med psykisk sygdom forventes at give afledte økonomiske konsekvenser i form af besparelser på de mere indgribende indsatser efter Serviceloven. Dette fx. udgifter til bostøtte og boformer. Der skal regnes på udgifterne til evt. udvidelser af forebyggende aktiviteter.

Spor 3.2: Sammenhæng i indsatsen

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Behandlingspsykiatrien og socialpsykiatrien er nært forbundne, idet borgere bevæger sig fra det ene system til det andet. Behandlingspsykiatrien tilbyder tidsafgrænsede behandlingsforløb, mens det er kommunerne og almen praksis, der efter endt behandling i regionspsykiatrien har den løbende kontakt til borgerne. Borgerne skal opleve et sammenhængende forløb, hvor indsatserne supplerer hinanden, og hvor borgerne ved en koordineret indsats fortløbende hjælpes på vej mod en mere selvstændig tilværelse.

Der er behov for at styrke sammenhængen på tværs af sektorerne, ligesom der er gevinster at hente ved at skabe bedre flow og koordination mellem de forskellige indsatser til målgruppen indenfor kommunen og mellem frivillige og offentlige aktører.

I nedenstående vil vi komme med forslag til initiativer, der kan skabe større sammenhæng i indsatsen for borgerne, og som dermed vil bidrage til en bedre hverdag for borgere med psykisk sygdom. Mens der er initiativer, som vi allerede er i gang med at udvikle og implementere, er der andre initiativer som forudsætter, at de undersøges og udfoldes nærmere.

Initiativ 3.2.1: Socialt akuttilbud til voksne borgere

Mange svært psykisk syge borgere i aldersgruppen 18-67 år kan have gavn af kortvarige ophold i et socialt akuttilbud. Det kan dreje sig om:

- Færdigbehandlede borgere, der venter på et tilbud i en socialpsykiatrisk boform eller et socialpsykiatrisk bofællesskab.
- Borgere, der har brug for et kortvarigt ophold efter en langvarig indlæggelse. Formålet med opholdet kan fx. være at genetablere borgers praktiske færdigheder og kompetencer og i forløbet mindske gabet mellem rammerne under indlæggelse og ophold i boform eller egen bolig.
- Udredningsforløb (1-3 måneder) i tæt samarbejde med myndighedscentrene, hvor det er vanskeligt at vurdere borgers ressourcer.

Et socialt akuttilbud vil aflaste regionspsykiatrien, hvor der i forvejen er et stort pres efter sengepladser. Regionspsykiatrien har derfor vedvarende efterspurgt, at Aarhus Kommune er klar med et relevant socialt tilbud, når borger er færdigbehandlet. Et socialt akuttilbud vil imødekomme dette.

Akuttilbuddet etableres med inspiration fra og som supplement til færdigbehandlingspladserne i Psykiatriens Hus, som er målrettet en målgruppe med et mindre intensivt støttebehov.

Derudover vil et akuttilbud understøtte den selvforsyningsstrategi, som Aarhus Kommune arbejder efter. Intentionen er at aarhusianere skal have tilbud i Aarhus fremfor tilbud på private eller regionale tilbud udenfor kommunen. Sidstnævnte har ofte været løsningen, når borger har ventet som færdigbehandlet.

De nærmere faglige og økonomiske rammer for et socialt akut tilbud skal afklares.

Initiativ 3.2.2: Integrerede tværsektorielle forløb

I et tæt samarbejde med regionspsykiatrien og Rusmiddelcenter Aarhus er der et ønske om at udvikle på en række initiativer for at skabe mere sammenhæng i indsatsen

Som eksempel opleves der i den kommunale socialpsykiatri og den regionale behandlingspsykiatri en fælles udfordring i forhold til borgere med mange genindlæggelser. For denne gruppe af borgere er løsningen ikke nødvendigvis, at de skal være indlagt i længere tid, men nærmere, at vi skal arbejde sammen om at skabe gode sammenhængende forløb for disse borgere. Det kan både betyde, at vi i højere grad skal tænke de socialfaglige indsatser ind tidligere i forløbet, imens borgerne er indlagte, og det kan betyde, at behandlingen af borgerne skal fortsætte på nye måder i en periode efter udskrivelsen. Det er vi i samarbejde med regionspsykiatrien allerede i gang med, blandt andet med etableringen af botilbudsteams i regionspsykiatrien, som har en udgående funktion på botilbud i Aarhus Kommune med borgere med tilknytning til regionspsykiatrien.

Et tættere systematisk samarbejde mellem myndighedscentrene, botilbuddene, regionspsykiatrien og Rusmiddelcenter Aarhus kan medvirke til at reducere køb af dyre botilbudspladser i regionalt og privat regi. Ved at indsatserne arbejder tættere sammen, kan der i højere grad skabes helhedsorienterede forløb indenfor den eksisterende tilbudsvifte til borgere med dobbeltdiagnose (borgere, der både har misbrug og psykiatri).

Initiativ 3.2.3: Bedre flow og sammenhæng i de kommunale indsatser efter serviceloven

En borger kan over årene modtage forskellige typer af indsatser. Ofte bevæger borgeren sig fra en mere indgribende til en mindre indgribende indsats hen over årene. En borger med psykisk sygdom vil fx. ofte have været på en boform efter §107 for efter nogle år at kunne bo i egen bolig med bostøtte efter §85. Myndighedscentrene i Unge, Job og Uddannelse samt Voksne, Job og Handicap visiterer borgerne til boformerne. Myndighedscentrene skal sammen med boformerne sikre, at der fortsat er en rigtig udnyttelse af kapaciteten i boformerne, og at der er et flow fra boformerne til mindre indgribende indsatser.

I dette spor kan der ses på mulighederne for at udbygge et nyt specialteam til borgere i egen bolig. Specialteamets indsats skal målrettes borgere med behov for omfattende støtte og hjælp grundet svære psykiske lidelser, sociale problemer og et væsentligt reduceret funktionsniveau. Målgruppen kan have en udadreagerende adfærd. Specialteamet kan indgå i en overgangsfase, fx. i overgangen fra en retspsykiatrisk afdeling til egen bolig. Specialteamet kan også indgå i længerevarende løsninger og justere sin indsats i takt med, at borgerne bliver bedre til at mestre deres hverdagsliv.

I forbindelse med inddragelsesprocessen blev det bl.a. fra borgerne påpeget, at det er vigtigt, at der sikres kontinuitet i hvem, der er borgers sagsbehandler. Dette er allerede et opmærksomhedspunkt i myndighedscentrene, men vil også være det i det videre arbejde.

Forandringsmodel spor 3.2: Sammenhæng, bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)

- Der er i forhold til borgere med psykisk sygdom behov for at styrke sammenhængen på tværs af sektorer, ligesom der er gevinster at hente ved at skabe bedre flow og koordination mellem de forskellige indsatser til målgruppen indenfor Sociale Forhold og Beskæftigelse. Ved at skabe bedre sammenhæng i borgernes forløb og en samtidighed i indsatserne er der mulighed for at skabe kortere og mere effektive forløb.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
- Øget tilgang af borgere med psykisk sygdom – herunder borgere med større behov for støtte som følge af mere komplekse problemstillinger. - Sammenhængen mellem sociale indsatser og psykiatrisk behandling for borgere med psykisk sygdom.	- Prioritering af ressourcer til at sikre samtidighed og flow i hjælpen til borgere, som har behov for hjælp fra flere instanser (kommunale/regionale). - Undersøge muligheden for etablering af et socialt akuttilbud og specialteam for at sikre bedre flow og støttemuligheder til borgere med psykisk sygdom.	- Fælles tværsektorielle forløb i overgange mellem indlæggelse og udskrivning. - Mulighed for fremskudt psykiatrisk behandling på botilbud i forhold til særligt udfordrede borgerforløb, også som alternativ til (gen)indlæggelse. - Fortsat udbygning af samarbejdet med rusmiddelbehandlingen i forhold til borgere med dobbeltdiagnose. - Fokus på flow fra mere indgribende indsatser til mindre indgribende indsatser. - Eventuel etablering af et socialt akuttilbud. - Eventuel etablering af et specialteam.	- Borgeren oplever en mere sammenhængende og helhedsorienteret indsats. - Borgeren kommer tættere på en stabil hverdag med fokus på at kunne mestre eget liv.	- Større sammenhængskraft i indsatserne til borgere med psykisk sygdom vil medvirke til kortere forløb og deraf færre udgifter til sociale foranstaltninger – som fx. botilbud. - Der skal beregnes på udgifterne til et eventuelt akuttilbud eller specialteam til bostøtten. - Afledte udgifter i sundheds-væsenet og på andre kommunale indsatser såsom forsørgelse mm. En mere integreret og samtidig indsats giver hurtigere returnering til borgerens hverdagsliv, herunder uddannelse og job.

Kontekst

Borgerne, borgers netværk og pårørende, Regionspsykiatrien, brugerorganisationerne, frivillige og kommunale samarbejdspartnere skal inddrages i det videre arbejde.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Initiativer skal koordineres med Region Midtjylland, og for flere af dem vil der formentlig blive tale om fælles initiativer. Mange af de beskrevne initiativer med Region Midtjylland er naturlige i forlængelse af det allerede etablerede samarbejde.

Borgerne, borgernes netværk og frivillige organisationer skal også inddrages i arbejdet.

Arbejdet skal også spille ind i og lade sig inspirere af det arbejde, der pågår i regi af Alliancen om den nære psykiatri, som er et samarbejde på tværs i Region Midtjylland mellem pårørendeorganisationer, praktiserende læger, kommuner og region.

Værdi for borgeren

I den videre udvikling af initiativerne vil der fortløbende være fokus på borgernes behov for en større sammenhængskraft og samtidighed i indsatsen. Målet for øje er at skabe en bedre hverdag for borgere med psykisk sygdom og at borger kommer tættest muligt på en selvstændig tilværelse.

Økonomiske konsekvenser

Bedre og mere sammenhængende forløb for borgere med psykisk sygdom forventes at give afledte konsekvenser i form af besparelser på mere indgribende indsatser efter Serviceloven som fx. bostøtte og boformer. Derudover afledte udgifter i sundhedsvæsenet og på andre kommunale indsatser såsom forsørgelse. En mere integreret og samtidig indsats giver hurtigere returnering til borgerens hverdagsliv, herunder uddannelse og job. Der skal bl.a. beregnes på udgifterne til et eventuelt akuttilbud eller specialteam.

Spor 3.3: Uddannelse og job for borgere med psykisk sygdom

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Kun hver tredje person med en psykisk lidelse har et job eller er i beskæftigelse, og personer med psykiske lidelser har et lavere uddannelsesniveau og dårligere arbejdsmarkedstilknnytning end befolkningen generelt eller personer med langvarige fysiske helbredsproblemer.

Uddannelse og job er virkningsfulde sociale indsatser for hovedparten af de borgere, der har en psykisk sygdom eller sårbarhed. Støtte og behandling er vigtig, men for mange er det at arbejde eller uddanne sig også et middel til at komme sig. Borgerne oplever, at det er vigtigt at have noget at stå op til om morgenen og at udfylde en rolle. Et aktivt liv med tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked kan ligeledes forebygge tilbagefald i forhold til ens psykiske sygdom. Med dette spor satses der massivt på, at endnu flere borgere med psykisk sygdom kommer i job, uddannelse eller på vej dertil.

Forandringsmodel spor 3.3: Uddannelse og job for borgere med psykisk sygdom

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)

- Uddannelse og beskæftigelse er virkningsfulde sociale indsatser for hovedparten af de borgere, der har en psykisk sygdom eller sårbarhed. Støtte og behandling er vigtige, men for mange er det at arbejde eller uddanne sig også et middel til at komme sig. Borgerne oplever, at det er vigtigt at have noget at stå op til om morgenen og at udfylde en rolle. Et aktivt liv med tilknytning til uddannelse og arbejdsmarked kan ligeledes forebygge tilbagefald.

Udfordring (præcisering af det der udfordrer)	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Antallet af borgere med psykisk sygdom, som er i uddannelse, job eller på vej dertil, er for lavt.	• Der skal arbejdes med en række initiativer målrettet at få flere borgere med psykisk sygdom i uddannelse/job.	Der skal arbejdes med en række initiativer, herunder for eksempel: • En fortsat organisatorisk og faglig udvikling af samtidigheden i de sociale og beskæftigelsesrettede indsatser overfor borgere med psykiske vanskeligheder. • Brug af mulighederne for småjobs og socialt frikort. • IPS-forløb for udvalgte målgrupper. • Inddragelse af frivillige. • Kompetenceudvikling af medarbejdere i social- og beskæftigelsesforvaltningen med henblik på, at der sker en kobling af sociale og beskæftigelsesrettede indsatser, og der tænkes job som effektiv social indsats (koblingskompetencer). • Ansættelse af flere peers i den kommunale socialpsykiatri.	• Borgeren kommer tættere på en stabil hverdag med fokus på at kunne mestre eget liv. • Borgeren kommer tættere på uddannelse, job og selvforsørgelse.	• Kortere forløb for borgerne i sociale og beskæftigelsesrettede indsatser, da indsatserne er koordineret og samtidige. • At flere borgere med psykisk sygdom kommer i uddannelse og job, og at behovet for sociale støtteforanstaltninger dermed reduceres. • Færre udgifter til offentlig forsørgelse.

Kontekst/Bidragydere

Borgerne, borgernes netværk og pårørende, brugerorganisationer, uddannelsesinstitutioner, virksomheder, regionspsykiatrien og kommunale samarbejdspartnere.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Udgangspunktet for at få flere borgere i uddannelse og job er gennem en virksomhedsrettet indsats. Flere skal med, og virksomhederne i Aarhus er en del af løsningen. Der kan fx. arbejdes med nedenstående initiativer:

Initiativ 3.3.1: En fortsat organisatorisk og faglig udvikling af samtidigheden i de sociale og beskæftigelsesrettede indsatser for borgere med psykiske vanskeligheder.

Det kaldes også ”kuvert-modellen” og vedrører samarbejdet mellem borger, jobkonsulent, virksomhedskonsulent og sociale indsatser som fx. §85 bostøtte. Kuvertmodellen er allerede udbredt i Sociale Forhold og Beskæftigelse, og forventes at give kortere og mere effektive forløb for borgere med behov for støtte.

Initiativ 3.3.2: Brug af frivillige som mentorer for at hjælpe borgere i gang på arbejdsmarkedet.

Ligesom der er frivillige på det sociale område, forventes der at være et uudnyttet potentiale for at bruge frivillige i forhold til en mere beskæftigelsesrettet indsats. Dette kan fx. være den pensionerede værkfører, der dagligt følger en borger på arbejde på en maskinfabrik.

Initiativ 3.3.3: Fokus på ordinære timer i form af småjobs samt mulighederne for brug af socialt frikort.

Initiativ 3.3.4: IPS-forløb for udvalgte målgrupper

IPS (Individuel planlagt job med støtte) er en beskæftigelsesindsats, der internationalt og nationalt har vist gode resultater i forhold til at støtte borgere med alvorlig psykisk sygdom til at opnå og fastholde ordinært job eller uddannelse. IPS-modellen anvendes allerede i Morfeus, som er en målrettet indsats for borgere med skizofreni, og som er i behandlingspsykiatrien. Tilsvarende indsatser/forløb kan sammen med regionspsykiatrien udvikles for andre relevante målgrupper. Der er aktuelt en prøvehandling for unge med bipolar lidelse.

Initiativ 3.3.5: Kompetenceudvikling af medarbejdere i Social- og beskæftigelsesforvaltningen

Kompetenceudvikling af medarbejdere med henblik på, at der sker en kobling af sociale og beskæftigelsesrettede indsatser, og der tænkes job som effektiv social indsats (koblingskompetencer).

Initiativ 3.3.6: Øget brug af peers i indsatsen for borgere med psykisk sygdom

Øget brug af peers og en strategi for, hvordan potentialerne i ansættelse af flere peers bedst udnyttes. Peer-støtter ansættes på baggrund af deres erfaringer som psykiatribrugere og brugere i socialpsykiatriske tilbud. Ifølge Socialstyrelsen er der både kvalitativ og kvantitativ forskning som understøtter, at ansættelse af mennesker, der selv har oplevet psykiske vanskeligheder, kan være en god idé. I samme sammenhæng skal det undersøges, om der er behov for uddannelse af flere peers.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Initiativerne forudsætter et samarbejde på tværs i Sociale Forhold og Beskæftigelse samt inddragelse af blandet andet behandlingspsykiatrien, SIND, uddannelsesinstitutioner og virksomheder.

Værdi for borgeren

Et øget fokus på job og uddannelse for borgere med psykisk sygdom forventes at bidrage til, at borgerne kommer tættere på at mestre eget liv og være selvforsørgende.

Økonomiske konsekvenser

Det er forventningen, at flere borgere med psykisk sygdom vil opleve kortere og mere effektive forløb, idet sociale og beskæftigelsesrettede indsatser koordineres og er samtidige. Det forventes, at flere borgere

hurtigere får igangsat de rette indsatser, som matcher borgerens udfordringer. Kortere og samtidige forløb vil betyde reducerede forsørgelsesudgifter samt reducerede omkostninger til indsatser. Dels sociale indsatser, dels beskæftigelsesrettede indsatser.

Tema 4: Flere hjemløse i egen bolig

Aarhus Kommune vil have færre hjemløse borgere. For at opnå det mål skal vi arbejde med forebyggelse og en bred vifte af bolig- og støtteløsninger. Der er stor forskel på de hjemløse borgere – fra den unge nytilflyttede sofasurfer til den ældre hjemløse på herberget. Ofte kan boligløsningen ikke stå alene, men skal ses i sammenhæng med job og uddannelse, positive fællesskaber og behandling af fx. misbrug og psykisk sygdom.

Antallet af hjemløse i Aarhus er steget de seneste 10 år. Selvom stigningen stoppede i 2017, er tallet stadig alt for højt. Seneste hjemløsetælling fra 2019 viste, at 750 aarhusianere mangler en bolig, heraf 172 unge mellem 18 og 24 år. Dermed er Aarhus den by i Danmark – sammen med København – der er hårdest ramt af hjemløshed.

Med dette tema ønsker vi at løse udfordringen med hjemløshed i Aarhus. Flere hjemløse skal i egen bolig.

Vi sigter efter, at vi i første omgang lykkes med byrådets mål for nedbringelse af hjemløshed frem til 2024, og at vi herefter skærper ambitionen yderligere.

Mål for nedbringelse af hjemløshed 2019-2024:

- *Nedbringe det samlede antal hjemløse i Aarhus over en periode på 5 år fra 2019-2024.*
- *Halvere antallet af unge hjemløse i Aarhus mellem 18-24 år i samme periode.*

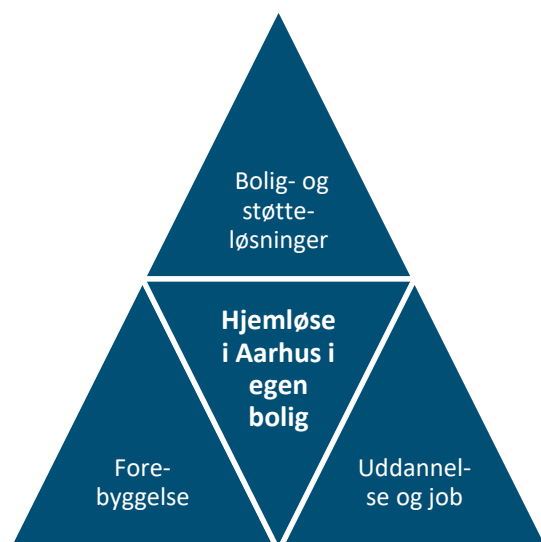
En stor del af de hjemløse slås med andre alvorlige problemer som psykisk sygdom (62 pct. af alle hjemløse), misbrug (61 pct. af alle hjemløse) og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet. Hjemløshed løses derfor ikke alene ved etablering af flere gode boliger, der er til at betale. Målet om flere hjemløse i egen bolig fordrer, at der sættes ind med Housing First på tre ben – det vil sige en variation af forskellige boligløsninger, socialfaglig støtte og ikke mindst fokus på uddannelse og job. Samtidig skal der være fokus på at tilpasse indsatserne til borgernes meget forskellige udfordringer og behov.

Det er ydermere væsentligt, at hjemløshed forebygges. Dette sker bl.a. ved en tidlig opsporing og et beskæftigelsesrettet fokus på unge i risiko for at blive hjemløse. Derudover ved en målrettet indsats overfor udsatte borgere, der er i risiko for udvikling af længerevarende eller funktionel hjemløshed (borgere, som har en bolig, som de ikke magter at benytte).

Sociale Forhold og Beskæftigelse kan ikke løfte opgaven med at få flere hjemløse i egen bolig alene. Dette skal ske i et samspil med de andre magistratsafdelinger, virksomheder, private organisationer, boligforeninger, borgere og byen som helhed.

I det følgende vil vi udfolde temaet nærmere. Temaet vil bygge videre på initiativer og handlekraft, der allerede er igangsat, for at Aarhus kan få flere hjemløse i egen bolig. Afsættet for det videre arbejde beskrives i tre spor:

1) Forebyggelse 2) Bolig - og støtteløsninger 3) Uddannelse og job

Hvad tager vi med fra inddragelsen?

Der har i efteråret 2020 været en inddragelsesproces, hvor der er kommet gode og relevante bidrag fra borgere, medarbejdere, samarbejdspartnere og foreninger. Inddragelsen er foregået på forskellige måder.

Dels har der løbende og over en længere periode været samarbejds møder og dialog med forskellige samarbejdspartnere som fx. Regionspsykiatrien. Dels har der været afholdt et virtuelt gå-hjem-møde for alle med interesse for området, og dels har der på hjemmesiden sammenomaarhus.dk været mulighed for, at alle med interesse for området har kunnet komme med bidrag.

Som supplement til den officielle inddragelse har der på udvalgte tilbud været opstillet postkasser. Her har borgere og medarbejdere kunnet komme med input ved udfyldelse af postkort. Idéen med postkortene har været at sikre en let tilgængelig mulighed for, at borgere og medarbejdere kunne komme med input til planen. De fleste af postkortene er efterfølgende formidlet på hjemmesiden. Personoplysninger eller personlige detaljer er udeladt.

De mange gode input har underbygget, at vi kan få flere hjemløse i egen bolig ved at satse på tre spor: forebyggelse, bolig- og støtteløsninger samt uddannelse og job. Derudover har inddragelsesprocessen henledt vores opmærksomhed på betydningen af fællesskaber og tilgængeligheden af støtte. Nedenfor er input fra inddragelsesprocessen opsummeret, og konkrete input fra inddragelsesprocessen er citeret.

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende forebyggelse

- Etabler en ny-indflytter gruppe for borgere, der flytter i egen bolig. En gruppe, hvor man kan mødes med evt. en repræsentant fra SAND, en mestringsvejleder samt andre, der er ny-indflyttet i egen bolig.
- Der skal være en særlig opmærksomhed på de unge, som har været anbragt udenfor hjemmet og flytter i egen bolig. De er i en særlig sårbar situation, og vi skal sørge for, at der opretholdes en god kontakt til dem, så de kommer godt videre ind i voksenlivet.
- Flere unge med risiko for deroute og hjemløshed har behov for botilbud med intensiv støtte. Det er en langsigtet investering at tilbyde de unge den rette løsning og stoppe med at sende de unge på forsorgstilbud, hvor den kultur, man bliver en del af, inkluderer misbrug, udadreagerende adfærd, vold og gæld.

"Det vigtigste for mig er, ikke at være alene". (citat fra postkort)

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende bolig – og støtteløsninger

- Der skal være flere boliger med en lav husleje, der er til at betale.
- Der er ønske om flere boliger og flere forskellige slags boliger. Boligerne skal tilpasses borgeren. Flere hjemløse føler sig ikke hjemme i store nybyggede områder, de oplever, at de ikke passer ind. Der skal også tænkes i "skæve boligløsninger/skurvogne", hvor borgere får en overskuelig bolig og selv kan sætte sit præg herpå.
- Det forelås, at alle boligløsninger kan tilbydes uden ventetid.
- Der er behov for særlige bolig- og støtteløsninger til ældre borgere, der er hjemløse og har brug for et plejehjemslignende tilbud, der kan rumme deres misbrug.
- Der er brug for, at ældre borgere med et forbrug af rusmidler, som opholder sig i eget hjem, får nødvendig hjælp fra hjemmeplejen.
- Der anbefales støtte af en gennemgående og fast kontaktperson, som kan hjælpe borgeren med kontakt til forvaltning, læge/hospital og andet relevant tilbud.
- I overgang til egen bolig skal der være opmærksomhed på at lære at bo i egen bolig, på netværk, på det sociale, på kontinuitet i støtten og ikke mindst på hjælp til at få styr på økonomien. Dette gælder for såvel unge som ældre.

"At få et hjem". (citater fra postkort)

Input fra inddragelsesprocessen vedrørende uddannelse og job

- Vi skal tilvejebringe flere småjobs til udsatte borgere. En tilknytning til arbejdsmarkedet kan give tryghed, rammer i hverdagen og en løn. Jobbet skal være tilpasset målgruppen – ofte med få timer.

"Det er vigtigt for alle mennesker at opleve at blive set og at høre til i fx. et arbejdsfællesskab - Sydhavnspedellerne og Håndlangerne i Kirkens Korshær er fine eksempler. Det skal ikke nødvendigvis være fuldtidsjobs, men småjobs og mindre pedelopgaver nogle timer om ugen, hvor der sker belønning for det. Det løfter selvværdet, giver noget at stå op til og giver fællesskab". (citater fra postkort)

Spor 4.1: Forebyggelse

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

En af de nemmeste måder at få løst udfordringen med hjemløshed og nedbringe antallet af hjemløse er at forhindre, at der kommer flere hjemløse.

Tidlig opsporing og hjælp til unge i risiko for hjemløshed er en afgørende faktor i indsatsen for at nedbringe antallet af unge i hjemløshed og antallet af hjemløse voksne. Hjemløshed i de unge år er en stærk risikofaktor for hjemløshed som voksen.

Den tidlige forebyggelse af hjemløshed begynder med det gode børneliv. Dette er bl.a. nærmere udfoldet i temaet vedrørende "Bedre hverdag for børn med særlige behov", hvor der er fokus på tidlige indsatser i familien og bekymrende skolefravær. Senere er det i ungdomsårene vigtigt at få fodfæste med uddannelse og job, hvilket

bredt adresseres i tema 2 "Flere Unge i Job eller Uddannelse". Samtidig skal der være fokus på de mange hjemløse med psykiske udfordringer, hvilket hænger sammen med tema 3 "Bedre hverdag for aarhusianere med psykisk sygdom".

Med dette spor vil vi arbejde med fokus på initiativer målrettet forebyggelse og afskaffelse af hjemløshed i de unge år, og med forebyggelse af hjemløshed blandt funktionelt hjemløse, dvs. borgere, der har en bolig, men ikke magter at bo i boligen. Den seneste nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark fra 2019 viste således, at 6 pct. af de hjemløse i Aarhus var funktionelt hjemløse.

Sideløbende med, at Aarhus Kommune vil omstille den lokale indsats for at sikre, at flere hjemløse borgere kommer i egen bolig, arbejdes der med at påvirke den nationale dagsorden og lovgivning på området. Der arbejdes for, at der skabes økonomiske og styringsmæssige rammer om hjemløseområdet, der gør det muligt for aktørerne at prioritere Housing First frem for midlertidige løsninger med udgangspunkt i Servicelovens §110-tilbud.

Aarhus Kommune arbejder for, at de midler, der i dag tilgår området vedrørende Servicelovens §110, følger borgerne. Midlerne skal i højere grad anvendes til at styrke de forebyggende indsatser, der kan reducere efterspørgslen efter §110-ophold, styrke etablering af forskellige former for permanente boligløsninger og styrke den støtte, som kan forkorte varighed af §110-ophold og sikre, at den hjemløse på sigt kan fastholde et liv i egen bolig.

Forandringsmodel spor 4.1: Forebyggelse af hjemløshed, Flere hjemløse i egen bolig

Mekanismer

- Forebyggelse og rettidig hjælp til unge i risiko for hjemløshed er en afgørende faktor i indsatsen for at nedbringe antallet af unge i hjemløshed og antallet af hjemløse voksne.
- Ved at hjælpe borgerne i egen bolig og støtte borgerne i at fastholde boligen, frem for at bo på forsorgshjem, etableres fundamentet for at stabilisere og forbedre borgernes øvrige sociale og sundhedsmæssige forhold samt tilknytning til arbejdsmarkedet.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• Der er for mange hjemløse borgere i Aarhus. • Hjemløshed har store menneskelige konsekvenser, hvorfor hjemløshed skal forebygges.	• Omlægning af tilbud efter Servicelovens §110 til forebyggende aktiviteter for hjemløse og borgere i risiko for hjemløshed. • Investering i forebyggende aktiviteter for målgruppen med henblik på at forberede borgernes sociale og sundhedsmæssige forhold. • Omlægning til digitale løsninger. • Investering i medarbejderressourcer til Ny-indflyttergruppe.	• Opsøgende indsats til udsatte unge, der er i risiko for hjemløshed. • Bedre kommunikation til udsatte unge, der er i risiko for hjemløshed, om mulighederne for hjælp. • Bedre og mere helhedsorienteret støtte til unge i kritiske overgange. • Forebyggelse af funktionel hjemløshed via etablering af tværgående og tværfaglige teams (ACT-indsats). • Relevante botilbud for udsatte unge som alternativ til ophold på tilbud efter Servicelovens §110. • Tilgængelig hjælp via digitale løsninger. • Ny-indflyttergruppe til borgere, der er flyttet i egen bolig, for at forebygge hjemløshed.	• Borgeren får en mere selvstændig tilværelse i egen bolig og undgår social deroute, der kan føre til (fornyet) hjemløshed.	• Færre forsorgspladser. Dog bemærkes, at Aarhus Kommune, med den nuværende styringsmodel på området, ved nedlæggelse af forsorgspladser, kun får halvdelen af besparelsen, idet der hjemtages 50 pct. statsrefusion på forsorgsområdet. • Gevinster ved at borgerne opnår en mere stabil og forbedret livssituation med deraf forventelig mindre forbrug af velfærdsydelser.
Kontekst/Bidragydere • Borgerne, de hjemløses landsorganisation SAND, Udsatterådet, den Sociale Investeringsfond, erhvervslivets aktører, boligforeninger, frivillige og relevante samarbejdspartnere som behandlingspsykiatrien, somatikken og Rusmiddelcenter Aarhus. Derudover de private organisationer på området som fx. Kirkens Korshær og Reden.				

Investering og indsats

Initiativ 4.1.1: Tidlig opsporing og indsats

Som det også fremgår af resultaterne af inddragelsesprocessen, skal vi være bedre til at møde og støtte de borgere, som er i risiko for hjemløshed.

En ny undersøgelse "Hjemløshed i ungdommen" (2020) viser, at der er en markant forøget risiko for hjemløshed blandt tidligere anbragte unge, sammenlignet med ikke-anbragte unge. Undersøgelsen viser, at hver tiende ung, der har været anbragt i barndommen, bliver registreret i hjemløshed, når de er mellem 18 og 24 år. Det gælder til sammenligning kun en halv procent blandt ikke-anbragte unge.

Der skal derfor være fokus på udsatte unge og på de kritiske overgange i deres liv. Det vil blandt andet sige overgange fra anbringelse udenfor hjemmet til selvstændigt liv og egen bolig, mulige afbrud i uddannelse og eventuelle afbrud i behandlingsforløb i psykiatrien og eller i misbrugsbehandlingen. Vi skal sikre, at de unge, der har behov, får en sammenhængende støtte, og at de gribes og motiveres til at benytte de eksisterende muligheder for hjælp.

En del af den tidlige opsporing og indsats er, at vi, som møder de unge, skal være bedre til at kommunikere med de udsatte unge i øjenhøjde og møde dem i de miljøer, hvor de færdes. Vi skal i højere grad være i stand til at identificere en ung i en hjemløshedssituation fx. en sofasurfer. Derved kan vi bedre tale med den unge om de muligheder, der er for at komme videre, og vi kan arbejde med den unges motivation for at tage vores tilbud på vej med bolig, job og evt. støtte. For eksempel via boliggarantien og indsatsen i HUUS (helhedsorienteret indsats til udsatte unge).

Det er af stor betydning for mange unges motivation til at modtage hjælp, at hjælpen er let tilgængelig og fleksibel ift. tid og sted. Samtidig skal der være opmærksomhed på, at hjælpen kommer fra en person, som den unge har opbygget tillid til.

Nogle unge har kun behov for en hjælpende hånd i en kortere periode, eller måske blot brug for at vide, hvor de kan henvende sig i en vanskelig situation, eller hvor de kan søge meningsfulde fællesskaber. Andre unge har brug for en intensiv og længerevarende kontakt.

Paletten af indsatser målrettet de unge kunne med fordel udvides til i højere grad også at omfatte digitale løsninger i samspillet med de unge. Flere unge ville kunne drage fordel af en digital løsning, blandt andet som en livline efter endt forløb. Digitale løsninger kunne også anvendes til at styrke kontakten til nogle af de unge, som er vanskelige at fastholde kontakten til. For nogle unges vedkommende ville en digital løsning også medvirke til, at en indsats kan komme hurtigere i gang. Et eksempel kunne være at skabe den første kontakt mellem en borger på et forsorgshjem til Rusmiddelcenter Aarhus via Teams.

Der skal, som det også fremgår af resultaterne af inddragelsesprocessen, skabes bedre alternativer til ophold efter Servicelovens §110. Vi arbejder på at investere i løsninger til at forebygge kronisk hjemløshed, misbrug og deroute ved at tilbyde de mest udsatte unge en rettidig og individuel tilpasset støtte. I den sammenhæng vil Sociale Forhold og Beskæftigelse over de kommende år arbejde videre at med at omlægge kapacitet fra Servicelovens §110 til, at flere hjemløse kommer i egen bolig. Omlægningen forventes bl.a. at ske i et samarbejde med Den Sociale Investeringsfond. Målet er at reducere antallet af unge, der kommer på tilbud efter Servicelovens §110. Et særligt fokus i den sammenhæng er at eliminere, at unge tager ophold på forsorgstilbud, der ikke specifikt er målrettet unge.

Samtidig skal mulighederne for at tilbyde opstart på misbrugsbehandling udenfor rusmiddelcenteret undersøges.

Initiativ 4.1.2: Forebyggelse af funktionel hjemløshed

En del af de borgere, som har en bolig, magter ikke at bo i den. De kæmper med problemer med misbrug og psykisk sårbarhed. De funktionelt hjemløse tager ophold i døgnvarmestuen, forsorgshjem eller på gader og stræder i midtbyen.

Særkørsler fra VIVE's hjemløsetælling 2017 viser, at 82 pct. af de funktionelt hjemløse mænd og 76 pct. af de funktionelt hjemløse kvinder har en psykisk sygdom. 60 pct. af de funktionelt hjemløse angiver psykisk sygdom som årsag til hjemløshed, mens kun halvt så mange, omkring 30 pct., angiver enten stof- eller alkoholmisbrug som årsag. Hos de funktionelt hjemløse mænd fylder misbrug meget. 62 pct. af de funktionelt hjemløse mænd har et misbrug, mens det samme kun gør sig gældende for 38 pct. af de funktionelt hjemløse kvinder.

Der arbejdes på at sætte gang i en indsats, der i højere grad sikrer en koordineret og helhedsorienteret indsats målrettet denne gruppe. Målet er at hjælpe borgerne til at mestre de udfordringer, de har, og hjælpe dem med at skabe et hjem, de er trygge i.

Indsatsen inspireres af den evidensbaserede og helhedsorienterede metode ACT (Assertive Community Treatment), som favner både misbrug og psykiatri. ACT sammensættes i en Aarhus-udgave af et team med medarbejdere, der har socialfaglige kompetencer og kompetencer indenfor psykiatri og misbrugsbehandling og indenfor beskæftigelsesområdet. Indsatsen foreslås målrettet såvel kendte funktionelt hjemløse borgere som borgere i risiko for funktionel hjemløshed. Vi har et godt kendskab til de borgere, som i dag er funktionelt hjemløse. Det er sværere at anslå omfanget af borgere i risiko for funktionel hjemløshed.

Der skal opstilles en række kriterier for målgruppen, og det vil til enhver tid bero på en individuel faglig vurdering, om en borger forventes at kunne profitere af en ACT-lignende indsats.

Borgere, der er i målgruppen for en ACT-lignende indsats, bor i egen bolig. Indsatsen tilrettelægges som en individuelt tilpasset proces baseret på den enkeltes støttebehov. ACT-medarbejderne yder social og praktisk støtte til borgerne og sammensætter et koordineret forløb. Det er medarbejderne, der, sammen med borgeren, koordinerer samarbejdet til fx. regionspsykiatrien eller frivillige indsatser som blandt andet "Social Sundhed".

Medarbejderne skal videreuddannes til opgaven. Indsatsen kræver en høj grad af fleksibilitet, så støtten kan ydes, når borgeren har behov og er motiveret. En del af kontakten med borgeren og koordineringen mellem sektorer forventes at kunne tilrettelægges som virtuelle løsninger.

Et resultat af inddragelsesprocessen er et forslag til at forebygge funktionel hjemløshed ved at etablere en ny-indflytter-gruppe, som skal hjælpe den ny-indflyttede borger til rette i sin nye bolig og i sit nye boligområde. Forslaget retter opmærksomheden på, at tidligere hjemløse borgere ofte har brug for vejledning i at bo i egen bolig, blandt andet at få økonomien på plads og lære at begå sig i fællesskab med andre i boligområdet.

Det skal undersøges, hvordan en ny-indflytter-gruppe kan etableres på tværs af diverse tilbud, hvor borger kan mødes med evt. en repræsentant fra SAND, en mestringsvejleder, en boligsocialmedarbejder samt andre, som er tidligere hjemløse og andre ny-indflyttede i området. Formålet er at oparbejde små fællesskaber, hvor der

udveksles erfaringer og skabes nye relationer. Såfremt økonomien ikke kommer på plads, og borger ikke føler sig hjemme i boligen og i området, mistes boligen ofte hurtigt igen.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Aarhus Kommune kan ikke løse udfordringerne med hjemløse alene, og skal vi problemet til livs, skal vi arbejde på tværs af sektorer og arbejde på langsigtede løsninger. Fokus skal være på de menneskelige og økonomiske gevinster på den lange bane.

I forhold til at omlægge området og satse på mere forebyggelse er der gang i udvikling af et samarbejde med Den Sociale Investeringsfond.

Udvikling af en ACT-indsats kræver, at der indgås samarbejde med såvel interne som eksterne samarbejdspartnere, bl.a. Rusmiddelcenter Aarhus, Regionspsykiatrien, Psykiatriens Hus m.fl.

Det skal undersøges, hvordan idéen med en ny-indflytter-gruppe kan udvikles. Det skal ske ved at gå i dialog med Det Boligsociale Fællessekretariat, SAND og andre relevante samarbejdspartnere samt få input fra hjemløse borgere, der er på vej ud i egen bolig.

De almene boligforeninger Alboa og Aarhus Omegn er inddraget i en indsats til at forebygge udsættelser sammen med Aarhus Kommune. En opsøgende medarbejder opsøger de beboere i boligområderne, som er på vej til at blive smidt ud af deres bolig. Indsatsen fortsætter foreløbig frem til udgangen af 2021. Det foreløbige arbejde viser god effekt, hvorfor det skal undersøges, om initiativet kan anvendes bredere.

Værdi for borgeren

Med dette tema og spor vil vi bane vejen for, at flere hjemløse kommer i egen bolig. Hovedparten af hjemløse borgere drømmer om en tilværelse med uddannelse, job, et hjem i egen bolig, noget at stå op til og meningsfulde fællesskaber.

Økonomiske konsekvenser

Det er svært at beregne de forventede besparelser ved forebyggelse af hjemløshed. Det vil bl.a. afhænge af målgrupper og behovet for alternative indsatser. Der skal beregnes på forskellige scenarier bl.a. i samarbejde med relevante fonde og private aktører.

Spor 4.2: Bolig – og støtteløsninger

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

211 af de i alt 750 hjemløse, som VIVE har opgjort i hjemløsetællingen 2019, var indskrevet på et forsorgshjem, hvor borgeren får hjælp til at løse en akut hjemløsesituation. Under ophold på forsorgshjem udredes kerneårsagerne til den enkelte borgers hjemløshedssituation, og sammen med borgeren udarbejdes en plan for en hensigtsmæssig overgang til fremtidig relevant boligløsning. Dette er en forudsætning for at kunne hjælpe borgeren med at stabilisere og forbedre øvrige sociale og sundhedsmæssige forhold.

Der har gennem de senere år været et stigende forbrug af forsorgspladser for aarhus-borgere. Mangel på boliger, der er til at betale, og individuelt tilpassede støtteløsninger er stopklodser for at nedbringe hjemløshed og for et hurtigere flow fra forsorgshjem til egen permanent bolig.

Med dette spor ønskes bevægelsen omdirigeret i retning af, at flere hjemløse borgere hurtigere får deres eget hjem i en permanent bolig, og at flere hjemløse kommer i egen bolig.

Der er en forventning om, at langt de fleste hjemløse borgere, dvs. 80 pct., kan bo i en almindelig bolig under forudsætning af, at de modtager nødvendig støtte i boligen. Nogle har kun behov for mindre hjælp i overgangen til egen bolig, andre har brug for støtte i en længere periode, mens nogle har brug for intensiv og varig støtte.

Der er gennem de seneste par år igangsat en række initiativer for unge hjemløse, der kan bo i et almindeligt boligmiljø. Det gælder indsatsen i HUUS (helhedsorienteret indsats til unge hjemløse), boliggarantien for unge under 25 år og ungeboligerne på det tidligere amtssygehus.

På denne baggrund og med dette spor ønskes et særligt fokus på borgere over 25 år. Der fokuseres desuden på de 20 pct. af særligt udsatte unge hjemløse under 25 år, der ikke kan bo i en almen bolig eller i et almindeligt boligmiljø på grund af deres udfordringer med fx. psykisk sygdom og misbrug.

Samlet set og på denne baggrund forslås det, at der i den videre udvikling af området arbejdes for følgende:

- Initiativ 4.2.1: Boliggaranti for hjemløse borgere over 25 år.
- Initiativ 4.2.2: Støtteløsninger i eget hjem til borgere over 25.
- Initiativ 4.2.3: Særlige Bolig- og støtteløsninger til særligt udsatte unge hjemløse under 25 år.
- Initiativ 4.2.4: Støtte- og boligløsninger til ældre hjemløse med plejebehov.

Forandringsmodel spor 4.2: Bolig- og støtteløsninger, Flere hjemløse i egen bolig

Mekanismer

- Ved at få flere hjemløse i egen bolig, etableres fundamentet for at stabilisere og forbedre borgerens øvrige sociale og sundhedsmæssige forhold samt styrke tilknytning til arbejdsmarkedet.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
- Det er vanskeligt at tilvejebringe et tilstrækkeligt antal boliger, som borgerne kan betale. - Det er en udfordring at tilvejebringe tilstrækkelig støttekapacitet og ressourcer samt sikre fornøden fleksibilitet i støtten. - Det er en udfordring, at borgere kan søge optagelse på ethvert forsorgshjem, hvor som helst i Danmark, og at udgiften for opholdet pålægges borgerens hjemkommune, som ikke kan afvise omkostningen. Det gør området svært styrbart for den enkelte kommune.	- Omprioritering af midler fra forsorgsområdet til øvrige områder, herunder støtte/mestring og boligområdet. - Der må forventes et behov for at tilføre yderligere midler til støtten.	- Der skal arbejdes mod boliggaranti for alle hjemløse - Der skal arbejdes på at etablere flere boliger, der er til at betale for borgere med lav indkomst. Dette gælder såvel almene som alternative boliger. - Anderledes boligmuligheder og effektive støtteløsninger til særligt udsatte unge hjemløse under 25 år, der ikke kan bo i et almindeligt boligmiljø. - Støtte- og boligløsninger til ældre hjemløse med et plejeb behov.	Borgeren får en permanent bolig, hvor der er ro til at arbejde med at stabilisere og forbedre sociale og sundhedsmæssige forhold.	- Færre forsorgspladser. Dog bemærkes, at Aarhus Kommune, med den nuværende styringsmodel på området, ved nedlæggelse af forsorgspladser, kun får halvdelen af besparelsen, idet der hjemtages 50 pct. statsrefusion på forsorgsområdet. - Gevinster ved at borgerne har fået en mere stabil og forbedret livssituation med deraf forventelig mindre forbrug af velfærdsydelse.

Kontekst/Bidragydere

- Eksterne parter, fx Teknik og Miljø, boligforeninger, virksomheder, den sociale investeringsfond, private aktører m.fl. inddrages i arbejdet med at etablere såvel almene som alternative boliger.
- Støtten bør udvikles i samarbejde med private og frivillige organisationer, så der trækkes på så mange kræfter som muligt og udvikles differentierede løsninger, der imødekommer borgernes forskellige behov.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Initiativ 4.2.1: Boliggaranti for alle hjemløse

En forudsætning for at kunne tilbyde en boliggaranti til alle hjemløse er, at der kan tilvejebringes et tilstrækkeligt antal boliger til en husleje, som borgerne kan betale. Der er fortrinsvis tale om almene boliger, men der er også behov for særlige boliger til den mindre gruppe, som ikke er i stand til at bo i en almindelig bolig med støtte. Derfor vil der skulle tilvejebringes et antal skæve boliger, udslusningsboliger og andre alternative boligløsninger. Samtidig vil det være værd at undersøge, hvordan der vil kunne indgås aftaler om samarbejde med private udlejere om leje af boliger i privat boligbyggeri.

Desuden skal der ses på bolig- og støtteløsninger til ældre udsatte og hjemløse med plejebehov - herunder også et plejehjemslignende tilbud.

I inddragelsesprocessen er det af flere omgange blevet bemærket, at et "hjem" kan have forskellige former, placeringer og størrelser. Det er derfor afgørende, at borgerne er med til at udvikle på området – og tænke i nye muligheder.

Initiativ 4.2.2: Støtteløsninger i eget hjem

En bolig kan sjældent stå alene, og parallelt med implementeringen af en boliggaranti for hjemløse borgere over 25 år, skal der også afsættes midler til støtteløsninger, der svarer til borgernes særlige behov.

Mange borgere har brug for støtte til at bo i egen bolig og overkomme overgang til egen bolig fx. fra forsorgshjem. Støtten skal være fleksibel, både i forhold til borgernes ønsker til indhold, til rammer, til varighed af støtten og til, hvem der skal yde støtten. Der kan fx. være tale om støtte til at strukturere hverdagen i eget hjem, til at finde sig til rette i et nyt boligområde, indgå i meningsfulde fællesskaber, følgeskab til møder og behandlingstilbud og hjælp til praktiske gøremål i og omkring hjemmet.

Støtteløsningerne skal ikke nødvendigvis være bostøtte, men kan også være forbyggende indsatser efter Servicelovens §82 a-d. Løsningerne kan efter behov tilrettelægges som digitale løsninger, der foregår i samspil mellem frivillige, private og offentlige aktører.

Initiativ 4.2.3: Anderledes boligløsninger og effektive støtteløsninger til særligt udsatte unge under 25 år

Det vurderes, at cirka 20 pct. af de unge hjemløse i Aarhus ikke kan bo i et almindeligt boligmiljø med støtte. Målgruppen, som tæller omkring 30-35 unge, har behov for intensiv støtte og for en helhedsorienteret indsats.

Et nyt tilbud, der tilgodeser denne målgruppe, er aktuelt under udvikling i et samarbejde med Den Sociale Investeringsfond. Tilbuddet forventes at forebygge kronisk hjemløshed og sikre en relevant boligløsning for målgruppen.

Initiativ 4.2.4: Støtte- og boligløsninger til ældre hjemløse med plejebehov

De hjemløses landsorganisation SAND har, sammen med andre organisationer, gennem flere år påpeget behovet for, at der oprettes et tilbud, der er målrettet ældre hjemløse med plejebehov. Dette behov blev også påpeget i forbindelse med den aktuelle inddragelsesproces. Arbejdet med at udfolde tilbuddet og rejse midler til samme vil derfor også være centralt i det videre arbejde med at få flere hjemløse i egen bolig.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Sociale Forhold og B beskæftigelse kan ikke selv tilvejebringe et tilstrækkeligt antal boliger. Derfor er det nødvendigt at indgå samarbejde med såvel Teknik og Miljø, Sundhed og Omsorg, som med eksterne parter, fx. virksomheder, fonde og boligorganisationerne for at etablere en bred vifte af passende boligløsninger, herunder både almene og alternative boliger. Derudover skal samarbejdet med lokale virksomheder og private

aktører styrkes yderligere. Det private erhvervsliv har således af flere omgange vist stærk handlekraft i forhold til at skabe løsninger for byens udsatte og hjemløse.

En stor del af støtten i og omkring boligen tilbydes gennem offentlige indsatser, men civilsamfundsorganisationerne kan også yde støtte og følgeskab til borgerne. Private og frivillige støttepersoner og aktører kan bidrage til området med andre vinkler og muligheder, end de kommunale støttepersoner. Det kræver dog en stor opmærksomhed på, hvornår der er tale om socialfaglige opgaver, som kræver en professionel indsats, og hvornår opgaven kan løses af frivillige. I samme forbindelse skal der ses nærmere på, hvilke opgaver peer-medarbejdere (borgere med levede erfaringer fx tidligere hjemløse) kan løse.

I forbindelse med inddragelsesprocessen har de boligsociale medarbejdere fra Boligorganisationernes Fællessekretariat efterspurgt et tættere samarbejde med de kommunale bostøttemedarbejdere.

Tilrettelæggelse af et tilbud til ældre hjemløse med et plejebenhov skal ske i et tæt samarbejde med Sundhed og Omsorg og med udgangspunkt i arbejdet omkring Masterplanen for hjemløse.

Værdi for borgeren

Med en boliggaranti for alle hjemløse borgere vil der være udsigt til en bolig indenfor et bestemt tidsrum. Når der hurtigt etableres en permanent boligsituation, undgår borgerne den usikkerhed, der er forbundet med et midlertidigt ophold på forsorgshjem. Samtidig er udsigten til en stabil boligsituation et godt fundament at stå på med henblik på at stabilisere og forbedre borgerens sociale og sundhedsmæssige situation.

At få flere hjemløse i egen bolig bidrager til at gøre Aarhus til en bedre by for alle. Der er tale om en målgruppe, der ofte ikke har hjælp fra pårørende, og der er tale om en målgruppe, som vi skal gøre noget særligt for at hjælpe, da de alternativt er i risiko for at blive langvarigt hjemløse.

Et særligt tilbud til ældre hjemløse med et plejebenhov vil bidrage til en stabil ramme og en værdig tilværelse for denne meget udsatte målgruppe.

Økonomiske konsekvenser

Omlægning af forsorgspladser til varige boligløsninger forudsætter den nødvendige økonomi til etablering af boliger.

Der skal være opmærksomhed på, at Aarhus Kommune modtager 50 pct. statsrefusion på forsorgsområdet. Derudover sælges en del af pladserne på forsorgshjemmene til borgere fra andre kommuner, hvilket genererer indtægter til området.

For at en omlægning fra forsorgspladser til andre typer af bolig- og støtteløsninger kan lykkes, er det helt centralt, at indsatsen ikke blot er en Aarhus-dagsorden. Opbakning fra landets øvrige kommuner samt regering og Folketinget er nødvendig af lovgivningsmæssige og økonomiske årsager. Bevæggrunden herfor er, at hjemløseproblematikker i vid udstrækning "vandrør over kommunegrænser". De hjemløse søger mod de store byer og kan søge om optagelse på et hvilken som helst forsorgstilbud uden hjemkommunens accept, men med hjemkommunens finansiering af 50 pct. af dagstaksten.

Spor 4.3. Uddannelse og job til byens udsatte og hjemløse

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

En stor del af de socialt udsatte står uden for arbejdsmarkedet, fordi de på grund af psykisk sygdom, misbrug eller andre sociale problemer ofte har svært ved at indgå i almindelige arbejdsmæssige sammenhænge.

De fleste vil gerne have et job, og alle borgere kan bidrage med en indsats, når der er det rette job-match.

Med dette spor ønskes yderligere at fremme den bevægelse, der gennem de seneste år har været i forhold til, at flere socialt udsatte skal med!

Forandringsmodel spor 4.3: Uddannelse og job til byens udsatte og hjemløse, Flere hjemløse i egen bolig

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)

- Ved at flere socialt udsatte og hjemløse kommer i relevant uddannelse og job, får flere borgere en bedre og mere selvstændig tilværelse.

Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
• For mange socialt udsatte og hjemløse borgere har ingen tilknytning til arbejdsmarkedet.	• Fokus på at skabe jobåbninger til udsatte og hjemløse. • Bedre kommunikation omkring mulighederne med det sociale frikort. • Frivillige kan fungere som mentorer på arbejdspladserne eller give de udsatte følgeskab til arbejde.	• Et styrket samarbejde med frivillige, borgerne og virksomhederne skal medvirke til at skabe flere jobåbninger og jobmatch til byens udsatte og hjemløse. • Flere hjemløse uddannes og ansættes som peers. Det vil sige, at de bruger deres erfaringer som tidligere hjemløse i deres jobfunktion.	• Uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsatser bidrager til at give borgeren indhold i hverdagen og til at opretholde et forsørgelsesgrundlag. Samtidigt oplever borgeren at være en del af et arbejdsfællesskab.	• Der kan være en besparelse på udgifter til forsørgelse på den lidt længere bane. Der er et ønske om, at der over tid udvikles investeringsmodeller, der følger, hvordan en håndholdt og målrettet beskæftigelsesindsats over tid kan reducere udgifterne til sociale støtteforanstaltninger.

Kontekst/Bidragydere

- Borgerne, virksomheder, frivillige, private tilbud, byens uddannelsesinstitutioner, SAND med flere.

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Der skal arbejdes videre med at udvikle mulighederne for at få flere udsatte og hjemløse på kanten af arbejdsmarkedet i beskæftigelse. En del af dette er at udbygge og arbejde videre med grundlaget og erfaringerne fra projekterne omkring "Flere skal med", dvs.:

- "Virkeligheden virker" – det at komme ud på en ordinær arbejdsplads med kolleger og meningsfulde opgaver løfter borgeren tættere på job.
- "Medarbejderen virker" – en tillidsrelation til en primær kontaktperson, der tror på borgerens jobmuligheder, øger chancerne for at komme i job.

Derudover skal der udvikles på, at borgerne og virksomhederne bliver endnu bedre til at se mulighederne i ordningen omkring det sociale frikort. Frikortet giver borgerne mulighed for at tjene op til 20.000 kr. skattefrit om året ved ordinært arbejde. Ansættelsessted er virksomheder - herunder også offentlige arbejdspladser.

Det sociale frikort skal give de mest udsatte borgere i samfundet rammerne til at deltage i samfundets fællesskaber og opleve værdi i hverdagen. Virksomheder, der ansætter medarbejdere med socialt frikort, medvirker til at vise socialt ansvar.

Frivillige kan være en del af løsningen i forhold til at fastholde borgernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette fx. ved at give borgerne følgeskab til arbejdsstedet om morgenen.

Det er væsentligt, at der er tale om småjobs med få timer, og at borgeren får løn for opgaven. Som det fremgik af inddragelsesprocessen, kan et småjob og mindre pedelopgaver være en form for en øvebane for borgeren. Borgeren kan prøve sig af i en arbejdsituation samtidig med at blive en del af et meningsfuldt fællesskab. Borgerne kan også uddannes og ansættes på baggrund af deres erfaringer som hjemløse. Dette kan fx. være tidligere hjemløse, der fungerer som peer-støtte til hjemløse eller omsætter deres erfaringer i formidling af hjemløshed.

Indsatsen med socialt frikort er blevet videreført i yderligere to år. Udbredelse af kendskab til den indsats kan være et godt redskab ift. småjobs og lignende til de udsatte og hjemløse borgere.

Sydhavnspedellerne, som udgår fra Værestedet, og Håndlangerne i Kirkens Korshær er eksempler på småjobs og lignende arbejdsfællesskaber, hvor udsatte og hjemløse borgere kan melde sig til en eller flere gange om ugen at indgå i et arbejdsjak, der løser forskellige pedellignende opgaver i nærområdet. Inddragelsesprocessen viste, at initiativerne er meget populære blandt borgerne, hvorfor mulighederne for at etablere tilsvarende indsatser skal undersøges.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Den videre udvikling og prioritering af at få flere udsatte og hjemløse i beskæftigelse skal ske i et samspil med byens virksomheder og frivillige. De hjemløses Landsorganisation, SAND skal også inddrages i arbejdet.

Værdi for borgeren

Uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsatser bidrager til at give borgeren struktur på og indhold i hverdagen og til at opretholde et forsørgelsesgrundlag. Uddannelse og beskæftigelse kan udgøre en virkningsfuld social indsats, idet borger bliver en del af et meningsfuldt fællesskab, og borger oplever at bidrage til fællesskabet.

Økonomiske konsekvenser

Der kan være en besparelse på udgifter til forsørgelse på den lidt længere bane. Der er et ønske om, at der over tid udvikles investeringsmodeller, der følger, hvordan en håndholdt og målrettet beskæftigelsesindsats over tid kan reducere udgifterne til sociale støtteforanstaltninger.

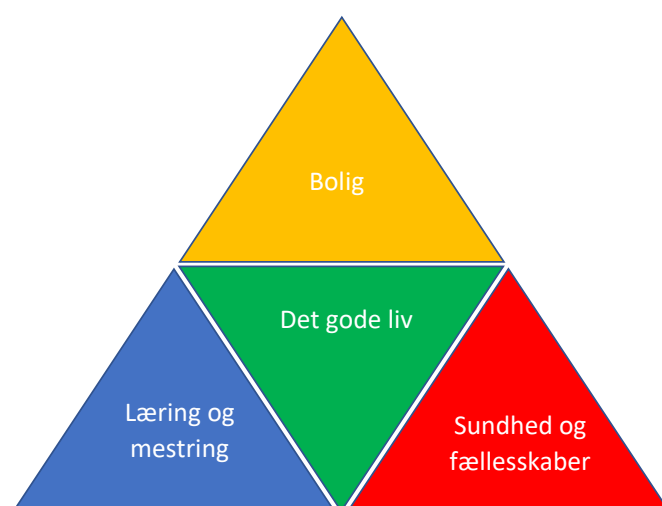
Tema 5: Bedre hverdag for voksne med handicap

En god bolig, sundhed og mestring af eget liv er centrale elementer i det enkelte menneskes liv og de muligheder den enkelte har for at indgå som aktiv og ligeværdig borger i samfundet og i sociale fællesskaber. Voksne borgere med psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse (udviklingshæmning, udviklingsforstyrrelse, senhjerneskrade og fysisk handicap) vil i flere af livets forhold have behov for støtte. Samtidig kan mange af dem mere selv, end det ved første øjekast kan se ud til.

Med indsatser, der har fokus på at udvikle og støtte borgeren i at øge egen mestring og styrke borgerens udviklingsproces samt indsatser, der skal styrke borgerens fysiske og mentale sundhed, vil vi over tid bidrage til, at borgernes selvværd styrkes, og at den enkelte, gennem øget mestring og styrket sundhed, får større frihed til at agere i eget liv.

For alle mennesker gælder det, at det gode liv rummer et sted at bo og mulighed for at leve et så selvstændigt og meningsfuldt liv som muligt. Det er også vigtigt med almen fysisk og psykisk sundhed og muligheder for at indgå i ligeværdige og udviklende fællesskaber. Derfor er temaet "Bedre hverdag for voksne med handicap" opdelt i følgende tre spor, hvorunder også indsatserne med at støtte borgeren i øget mestring og styrket sundhed ydes:

- Bolig - der hvor jeg bor. Med fokus på aktiviteter, der kan sættes i gang, der hvor borgeren bor
- Læring og mestring - det jeg kan selv. Med fokus på læring og de færdigheder borgeren har og kan udvikle
- Sundhed og fællesskaber - min sundhed. Med fokus på etablering af fællesskaber og på de forudsætninger, der er nødvendige for at kunne indgå i fælles sociale sammenhænge.

Det afgørende er, at der igangsættes og investeres i konkrete og faglige forandringer, som kan udvikle nye rammer for støtte til borgeren, som kan bidrage til faglig udvikling, så medarbejderne kan støtte borgerens egen mestring og styrke sundheden generelt. Dette skal samtidig bidrage til mere omkostningseffektive løsninger.

Med denne del af Bæredygtighedsplanen vil vi sætte ind med udvikling og læring i forhold til almindelige dagligdags opgaver af en hver art. Formålet er at styrke borgerens generelle sundhed og egen mestringsevne og ad den vej at skabe grundlag for at kunne tilpasse ydelsen til den enkelte.

De enkelte initiativer bygger i vid udstrækning videre på pejlemærkerne i Voksenhandicap Gentænkt. Initiativerne kobler sig således til en faglig, organisatorisk og økonomisk bevægelse og et fokus, som allerede er i gang i Voksne, Job og Handicap. Erkendelsen er dog, at det også er en bevægelse, der tager tid.

Grundperspektivet i Voksenhandicap Gentænkt i forhold til voksne med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse er, at alle voksne kan udvikle sig, og at alle skal opnå øget mestring af eget liv så langt, som det er muligt. Udgangspunktet er det, det enkelte menneske kan og ikke det, det ikke kan.

De konkrete initiativer under sporene i dette tema retter sig mod forskellige udvalgte grupper. Målet er dog, at den samlede indsats i forhold til de voksne borgere med handicap over tid skal have et klart mestringsfokus, hvilket skal medvirke til at reducere behovet for pædagogisk støtte til konkrete opgaver og på den måde give plads til, at flere borgere kan modtage støtte inden for den samme økonomiske ramme.

Initiativerne i "Bedre hverdag for voksne borgere med handicap" knytter an til konkrete fokusområder i Aarhus Kommunens Handicappolitik 2019-2023, satsningsområder i Sundhedspolitikken 2020-2024 samt til rækken af nationale og kommunale politikker på handicapområdet.

Temaets målgruppe er voksne med handicap fra det fyldte 18. år. Initiativer i de enkelte spor har derfor sammenhæng med initiativer, der iværksættes under tema 2 "Flere unge i job og uddannelse". Hertil kommer snitflader til tema 1 "Bedre hverdag for børn med særlige behov" og et behov for tæt samarbejde med Job og Virksomhedsservice (Jobstien) om fleks- og skånejob til borgere med udviklingshæmning og udviklingsforstyrrelse.

Det er centralt for indsatsen på voksenområdet, at der er sat ind med et mestringsfokus for den enkelte og dennes pårørende allerede i barndommen. Her er det vigtigt, at Børn, Familier og Fællesskabers del af bæredygtighedsplanen netop rummer mestringsinitiativer.

Den tidlige forebyggelse er beskrevet i tema 1 "Bedre hverdag for børn med særlige behov" i forhold til tidlige familierettede indsatser og bekymrende skolefravær samt i tema 2 "Flere unge i job og uddannelse" i forhold til i ungdomsårene at få fodfæste med uddannelse/beskæftigelse.

Der har i forbindelse med planens udformning foregået et samarbejde med de relevante parter med henblik på at sikre den nødvendige sammenhæng mellem initiativerne.

Hvad tager vi med fra inddragelsesprocessen

I forbindelse med inddragelsesprocessen "Bedre hverdag for voksne med handicap" er der samlet erfaringer fra borgere, pårørende og medarbejdere, og der er kommet en lang række forslag og ideer til indsatser, som er vurderet til at kunne bidrage konstruktivt til bæredygtighedsplanen og til at kunne skabe en bedre hverdag for borgerne.

De mange input har givet anledning til formulering af nye initiativer og kvalificering af en række af driftsområdets egne initiativer, hvilket fremgår nedenfor.

Inddragelsesprocessen har resulteret i initiativer i forhold til alle tre spor.

I spor 5.1 om boligen er der indarbejdet initiativer om bred inddragelse i processerne vedrørende etablering af boliger, både i forbindelse med udvikling og planlægning og ved etablering af de konkrete byggerier og et initiativ om bedre vejledning og information om det samlede tilbud af boliger i Aarhus til borgere med handicap.

I spor 5.2 om læring og mestring er der indskrevet initiativer om handleplanen som aktivt pædagogisk redskab og styrkelse af pårørendesamarbejdet og de perspektiver, der ligger deri.

I spor 5.3 om sundhed og fællesskaber er tilføjet initiativer om styrket samarbejde med lokale aktører om aktiviteter i fritiden, og om fokus på fysisk aktivitet for alle borgere med inddragelse af lokale idræts- og foreningstilbud, frivillige med mere.

Deltagerne ved gå-hjem-mødet og bidragyderne til forslag på sammenom aarhus.dk har været en blanding af borgere, pårørende, repræsentanter fra handicapforeninger og medarbejdere fra Voksne, Job og Handicap.

Spor 5.1: Bolig - der hvor jeg bor

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Grundtanken i sporet er at genbesøge den måde, vi anskuer borgernes bolig på. Vi ønsker, at boligen i høj grad understøtter borgernes livsmestring gennem en indretning, der muliggør udvikling og vedligeholdelse af borgernes kompetencer og færdigheder.

Borgere og pårørende påpeger i inddragelsesprocessen behovet for, at boligen og boligudbuddet imødekommer borgernes behov for at kunne vælge, hvem man vil bo sammen med, hvor man vil bo og hvordan man vil bo samt give mulighed for at flytte. Det bemærkes, at bolig- og sociallovgivning og det samlede udbud af boliger, der er egnede til borgere med handicap, kan give begrænsninger i forhold til ønsket om at kunne vælge bolig.

Borger- og pårørendeperspektiver bør inddrages ved planlægning og etablering af boliger og borgere og pårørende skal inddrages i de processer, der ligger forud for byggerier.

Behovsanalysen fra 2020 viser, at der fremover forventes en stigende efterspørgsel på botilbudspladser til borgere inden for handicapområdet. Både fagligt og økonomisk er der ræson i, at disse borgere tilbydes boliger i Aarhus frem for eksterne pladser i andre kommuner og hos private. For borgerne kan det have stor værdi at kunne blive boende tæt på familie, venner og netværk. Dette er også baggrunden for det politiske vedtaget mål om at øge selvforsyningsgraden på voksenhandicapområdet, så selvforsyningsgraden bliver 80 pct. i 2035. Sporet kobler sig til Aarhus Kommunes Handicappolitik og særligt til fokusområdet: En bæredygtig by med gode by- og lokalmiljøer og følgende tre mål.

- Mål 5: Et inkluderende og tilgængeligt boligmarked
- Mål 6: Smartere indretning til borgere med handicap
- Mål 7: Boligområder med mulighed for interaktion og fællesskaber.

Konkret vil det sige, at der skal bygges så alle – uanset handicap – kan skabe sig et hjem. Det kan fx være ved at indtænke velfærdsteknologi, så borgerne har mulighed for at leve et liv på egne præmisser og selv kan klare en række dagligdagsopgaver. Det handler også om, at nye boligområder giver mulighed for fællesskab og interaktion på tværs. Det kan være ved at samarbejde med boligforeninger om etablering af nye tilbud, samt at boligerne understøtter træning af borgernes færdigheder med henblik på, at borgerne på sigt kan flytte i egen bolig.

Der er borgere, som trives bedst i helhedstilbud, hvor borgernes dagtilbud er placeret på samme matrikel som deres døgntilbud. Dette skal der ligeledes tages højde for, når der bygges nyt. I helhedstilbud kan borgernes færdigheder og kompetencer udvikles i mere rolige og faste rammer, og der kan sikres en større stabilitet og sammenhæng i borgerens hverdag.

Forandringsmodel spor 5.1: Bolig - Der hvor jeg bor

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)				
- Etablering af fysiske faciliteter til botræning skaber konkrete rammer, der kan understøtte den pædagogiske indsats for læring og udvikling for borgeren - Flere boliger i Aarhus reducerer det eksterne køb af pladser og styrker i øvrigt området styringsmæssigt og fagligt - Helhedstilbud giver roligere dagsrytme for udvalgte grupper af borgere – og rammer for en helhedsorienteret pædagogisk indsats - Øget brug af velfærdsteknologiske løsninger er selvforstærkende, idet der vil komme yderligere løsninger og frigiver tid				
Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
Initiativ 5.1.1: Anlægsplan, selvforsyningsstrategi, helhedstilbud og omdannelse af eksisterende botilbud: Der er en større efterspørgsel på flere botilbudspladser til voksne med handicap end vi pt. har i Aarhus Kommune De nuværende fysiske rammer på botilbuddene understøtter ikke alle steder en udvikling og vedligeholdelse af borgernes ADL-færdigheder. Nogle borgere trives ikke med et skift mellem døgn- og dagtilbud i løbet af dagen. Der bruges i dag mange ressourcer på transport mellem borgernes botilbud og dagtilbud Initiativ 5.1.2: Konference om Fremtidens byggeri: Der har ikke været tilstrækkelig inddragelse af borgere, pårørende, organisationer med videre i byggerier. Initiativ 5.1.3: Tryghedsskabende teknologi: De velfærdsteknologiske hjælpemidler og tryghedsskabende teknologier anvendes i lavt omfang i dag på botilbuddene	Initiativ 5.1.1: Bygge flere interne botilbud i Aarhus – både botræningsboliger og helhedstilbud. Forventes gennemført inden for 10 år. Finansiering af ombygning af bl.a. køkken-, vaskeri- og rengøringsfaciliteter, så borgerne selv kan udføre dagligdagsopgaver. Forventes gennemført på alle relevante botilbud inden for 5-10 år. Initiativ 5.1.2: Interne ressourcer til planlægning og afholdelse af konference. Initiativ 5.1.3: Finansiering til at implementere brug af velfærdsteknologiske hjælpemidler og tryghedsskabende teknologier, der understøtter borgerens sundhed og livsmestring (fx døgnrytmelys) Forventes gennemført inden for 2-5 år.	Initiativ 5.1.1: Tæt samarbejde på tværs af driftsområder (UJU, VJH) herunder både udfører og myndighed ift. at afdække behov og målgruppe ved etablering af nye botilbud. Forventningen er, at borgerne får det rette botilbud, som udvikler og vedligeholder deres livsmestring. Inddragelse af borgercentrene og aktuel bedst viden om fysisk indretning og ADL-træning med henblik på at afdække behov og muligheder for ombygning. Forventningen er, at borgerne bliver mere selvhjulpne. Initiativ 5.1.2: Konference om fremtidens byggeri Initiativ 5.1.3: Tæt samarbejde med Sundhed og Omsorg og relevante organisationer om, hvilke velfærdsteknologier som kan indgå på botilbud for at understøtte borgernes færdigheder samt investering heri. Forventningen er, at teknologien kan skabe mere ro i nattetimerne, reducere konfliktniveauet samt støtte borgernes oplevelse af "jeg kan selv".	Alle initiativerne vil understøtte følgende: - Borgeren oplever øget livsmestring og kan klare flere dagligdagsopgaver med mindre støtte - Borgeren forbliver tæt på familie og netværk i Aarhus - Øget trivsel hos borgere, der ikke trives med eksterne dagtilbud - Borgeren inddrages i udvikling og planlægning	Initiativ 5.1.1: Reduktion i døgntaksterne (da borgernes mestring af eget liv øges, hvor med de har behov for mindre støtte) Lavere efterspørgsel på eksterne (dyrere) pladser (da der etableres flere interne botilbudspladser i Aarhus). Reduktion i udgifter til transport (fordi døgn- og dagtilbud er placeret på samme matrikel). Dog investering i dagtilbud lokalt. Initiativ 5.1.2: Ingen konsekvens Initiativ 5.1.3: Reduktion i udgifter til nattevagter (grundet investeringer i tryghedsskabende velfærdsteknologi) Reduktion i vikarudgifter (tryghedsskabende foranstaltninger forventes at kunne reducere konfliktniveauet og dermed antallet af hændelser med vold og trusler og magtanvendelse. Dette ventes at give bedre arbejdsmiljø og lavere sygefravær).
Kontekst/Bidragydere				
For at udvikle sporets initiativer arbejdes med en tæt kobling på tværs af driftsområder, herunder både udfører og myndighedsperspektiv. Derudover vil det være oplagt at inddrage både borgere, pårørende, boligforeninger, handicaporganisationer samt Sundhed og Omsorg				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Initiativ 5.1.1 – Anlægsplan, selvforsyningsstrategi, helhedstilbud og omdannelse af eksisterende botilbud:

I den gældende anlægsplan for Sociale Forhold og Beskæftigelse og i 10 års strategiplanen er der prioriteret anlægsmidler til etablering af botilbudspladser i Aarhus Kommune svarende til at indfri en væsentlig del af selvforsyningsstrategien.

Udbygning af botilbudsområdet fordrer et tæt samarbejde på tværs af driftsområder (Unge, Job og Uddannelse og Voksne, Job og Handicap), herunder både udfører og myndighed ift. at afdække behov og målgruppe til nye botilbud. Dette for at der etableres botilbudspladser til de målgrupper, der efterspørger boliger, og at boliger etableres så, at den fysiske ramme understøtter en udvikling og vedligeholdelse af borgernes færdigheder og kompetencer.

Foruden anlægsudgifterne vil der være en række opstartsudgifter, fx ansættelse af ledere og medarbejdere op til åbningen af tilbuddet, godkendelse hos socialtilsynet mv.

Selvforsyningsstrategien er koblet til MSB's anlægsplan og følger således kadencen heri, jf. den gældende anlægsplan 2021 – 2033.

I inddragelsesprocessen blev der givet en række forslag til forhold, som kunne tages i betragtning ved etableringen af boliger. Følgende forslag er medtaget, da det er vurderingen, at de er relevante for den kommende planlægning af etablering af flere boliger. Der er således enighed om, at der er behov for fokus på etablering af:

- Fleksible boliger, der dels kan tilpasses forskellige borgeres behov, dels tilpasses ændringer i støttebehovet som følge af livets faser – ung, voksen, ældre, gammel
- Ungdomskollektiver, hvor flere unge kan dele fx en større lejlighed
- Og boliger der generelt understøtter fællesskaber

Som et led i det øgede fokus på borgerens mestring ønsker Voksne, Job og Handicap at prioritere mulighederne for ombygning af eksisterende boliger med indretning af bl.a. køkken-, vaskeri- og rengøringsfaciliteter, så borgerne selv kan udføre dagligdagsopgaver. Borgercentre og aktuel bedst viden om fysisk indretning og ADL-træning skal inddrages i afdækning af behov og muligheder for ombygning. Forventningen er, at borgerne bliver mere selvhjulpne, og at deres støttebehov derfor falder. Tilpasningen af støtten for den enkelte sker via mål inden for ADL-området og målopfyldelse i borgernes handleplan.

Nogle borgere trives med en dagligdag uden skift mellem døgn- og dagtilbud i løbet af dagen, der indebærer kørsel mellem adresser og skift i personale. Derfor vil der, som en del af anlægsplanen, blive arbejdet med etablering af helhedstilbud, hvor bolig og dagtilbud ligger i tilknytning til hinanden.

Som et supplement til etableringen af boliger sættes der, som foreslået på gå-hjem-mødet, fokus på bedre vejledning og information om de muligheder, der er for at få en bolig i Aarhus herunder vejledning om de forventninger, man som borger kan have til valg af, hvor man vil bo. Der er i dag information om områdets tilbud på Aarhus Kommunes hjemmeside. Det giver dog mening dels at se på, hvordan informationerne kan forbedres, dels styrke borgernes og pårørendes muligheder for at få vejledning om, hvilke forventninger de kan have til den kommende bolig og deres valgmuligheder. Der igangsættes derfor et arbejde med dels af udvikle informationerne om boligmulighederne på aarhus.dk, dels at klæde rådgivere bedre på i forhold til at vejlede bredt om boliger og bo-muligheder.

Initiativ 5.1.2 Konference om Fremtidens byggeri

Borgere og pårørende har tidligere på forskellig måde været inddraget ved etablering af nye boliger. Deres bidrag er vigtige og derfor er inddragelsesprocessens forslag om, at pårørende og borgere inddrages tættere i forbindelse med byggerier et godt og brugbart forslag, der både kan bidrage positivt til planlægningen og etableringen af nye boliger og samtidig styrke tilliden og dialogen mellem borgere/pårørende og kommunen. På den baggrund igangsættes planlægning af en konference om fremtidens byggeri til afholdelse i slutningen af 2021. Konferencen skal give ideer til fremtidens byggeri og til alle forhold, der vurderes at være relevante for dette, herunder formen for den fremtidige inddragelse. Deltagerkredsen sammensættes bredt.

Initiativ 5.1.3 - Investering i tryghedsskabende teknologi:

Der skal investeres i tryghedsskabende teknologi, der kan give mere ro og stabilitet i borgernes hverdag. Det kan fx være døgnrytmelys, som kan bidrage til ro i nattetimerne. Dette har en positiv effekt for borgere, der kan være urolige om natten. Samtidig bidrager det til et bedre arbejdsmiljø. Døgnrytmelyset er relevant på de tilbud, hvor der normalt er megen uro og aktivitet om natten. Der kan også investeres i såkaldte intelligente bleer og udredning af borgernes behov for bleskift. Dermed kan borgernes toiletbesøg i højere grad tilrettelægges efter borgerens behov. Det vil give en reduktion i bleindkøb, antallet af bleskift og dermed øget livskvalitet for borgerne samt et bedre arbejdsmiljø.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Udviklingen af initiativerne i sporet kræver en tæt kobling på tværs af driftsområder, herunder både udfører og myndighedsperspektiv. Det er afgørende for, at der etableres botilbud til de rette målgrupper, og at den fysiske indretning samt den socialfaglige indsats i tilbuddene understøtter udviklingen og vedligeholdelsen af borgernes ADL-færdigheder. Samtidig skal indretningen understøtte en effektiv drift af tilbuddet. Inddragelsesprocessen viste, at borgere, pårørende og handicaporganisationer gerne vil inddrages og har relevante perspektiver på bolig og byggerier, som med fordel kan bringes ind i arbejdet med etablering af boliger i kommunen.

Ift. initiativ 5.1.1 om at etablere nye botilbud, vil vi søge samarbejde med boligforeninger, der i forvejen vil etablere boliger i Aarhus. Boligforeningerne vil således være bygherre, og Sociale Forhold og Beskæftigelse får brugsretten til en andel af de etablerede boliger.

Ift. initiativ 5.1.3 og investeringen i tryghedsskabende velfærdsteknologi er det relevant at inddrage Sundhed og Omsorg og handicaporganisationer med henblik på at afdække, hvilke erfaringer de har med velfærdsteknologi, som kan bidrage til borgernes sundhed og livsmestring på botilbuddene.

Værdi for borgeren

For alle sporets initiativer gælder det, at de bidrager til at understøtte borgernes trivsel og livsmestring. Konkret vil borgerne opnå en højere grad af selvhjulpenhed og selvstændighed, idet initiativerne understøtter, at borgerne kan klare flere dagligdagsopgaver med mindre støtte. Derudover får borgerne mulighed for at blive boende i Aarhus i en passende bolig, hvor de kan være tæt på familie, venner og netværket i byen. Endelig bidrager sporet til øget trivsel hos borgere, der ikke trives med eksterne dagtilbud.

Økonomiske konsekvenser

Initiativer om Anlægsplan, selvforsyningsstrategi, helhedstilbud og omdannelse af eksisterende botilbud rummer elementer, der på forskellig vis forventes at kunne bidrage til en mere bæredygtig økonomi på området.

Vurdering af de enkelte initiativer:

1. Det er vurderingen, at en øgning af selvforsyningsgraden over tid vil medføre økonomiske gevinster ift. udgiften til eksternt køb af pladser kontra forventede driftsudgifter til tilsvarende interne pladser.

Vurderingen er baseret på analysen af handicapområdet i 2016. På voksenhandicap-området vurderes der at være effekt svarende til en reduktion på 7-12 pct. over tid. Selvforsyningen på voksenhandicap-området vil have effekt for både Unge, Job og Uddannelse og Voksne, Job og Handicap

Forventningen er, at der over de kommende 10 år etableres 186 nye botilbudspladser inden for handicapområdet. Det gælder både flere botræningsboliger (Servicelovens §107), helhedstilbud og pladser, der etableres i samarbejde med boligforeninger.

Gevinsterne ved etablering af nye pladser afhænger af, at der etableres tilbud til de rette målgrupper og med den rette indretning og eventuelle kobling til dagtilbud, samt at boligerne ikke bliver for dyre for borgerne at bo i. Anlægsomkostningerne afhænger af, om der etableres tilbud efter Serviceloven (§§107/108) eller Almenboligloven (§105), herunder om etableringen sker i samarbejde med en boligforening, hvilket reducerer anlægsomkostningerne.

Ift. driftsomkostningerne for de nye pladser har det betydning, om der kan ske en fortætning på et eksisterende botilbud, eller om der kan bygges flere boliger på samme matrikel, da det kan give driftsmæssige synergieffekter i forhold til fx natdækning, køkken, vedligehold med videre.

I forbindelse med den samlede udbygning af antallet af pladser der følger af selvforsyningsstrategien, skal det vurderes, om den nuværende struktur med tre Borgercentre kan bære denne udbygning eller om antallet af borgercentre skal udvides i de kommende år. Den nationale evaluering af specialområdet og en eventuel samlet national planlægning af det specialiserede område i en eventuel specialeplan bør indgå i vurderingen af pladsbehovet for de kommende 10 år. Derudover bør det vurderes, på hvilken måde Aarhus Kommune enten selv eller i et tværkommunalt samarbejde kan byde ind i en eventuel national specialeplan.

Omdannelse af bofællesskaber omfatter de lette bofællesskaber, som på handicapområdet rummer ca. 220 borgere. Det vurderes, at investeringerne i et vist omfang kan medføre en reduktion i gennemsnitsprisen på støtte til de 220 borgere i botilbuddene. Det økonomiske potentiale vurderes ikke at være lige højt hos alle borgere, idet potentialet afhænger af den enkelte borgers fysiske og/eller psykiske funktionsniveau.

2. Initiativet med tryghedsskabende velfærdsteknologi vil primært rette sig mod de ca. 370 borgere i botilbud, der har et mere omfattende støttebehov, og som har en adfærd og udfordringer, der indebærer, at de kan drage nytte af de tryghedsskabende teknologier. Det vurderes, at en andel af borgerne vil kunne drage fordel af teknologierne i et omfang, der muliggør en reduktion i støtten til den enkelte.

En væsentlig opmærksomhed i forbindelse med investering i tryghedsskabende teknologi er, at disse sker under hensyntagen til de eksisterende magtanvendelsesregler.

Spor 5.2 Læring og mestring - Det jeg kan selv

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Mennesker med et handicap har ret til et liv på samme præmisser som andre med de drømme, håb og udfordringer, der ligger i livet og mestringen af det. Borgeren er vores udgangspunkt. Borgeren skal først og fremmest mødes som et menneske, derefter som en person med funktionsnedsættelse. Der skal være fokus på

det borgeren kan, frem for det borgeren ikke kan. Dagligdagen skal have struktur og indhold og fokus på det, der giver livsglæde.

Den enkelte skal tilbydes læring og udvikling så langt, som dennes potentiale rækker. Borgeren har ansvar for eget liv og samarbejder med kommunen om aftaler og planer for læring og udvikling gennem borgerens handleplan. Den enkelte skal have mulighed for at lære at agere som aktiv borger, og støttes i at deltage, bidrage og leve et aktivt og meningsfyldt liv. Borgerens familie og venner og øvrige netværk indgår som centrale parter i det enkelte menneskes liv, og indsatsen skal have fokus på, at relationer og nære bånd vedligeholdes, udvides og udvikles samt på dialog med pårørende og herunder opmærksomhed på aftaler om inddragelse og konkrete opgaver i borgerens liv.

Arbejdet med at udvikle mestring af eget liv fordrer grundlæggende en indsats fra barnsben af og op gennem ungdommen. Men det fordrer også en indsats for forsat udvikling og vedligeholdelse af færdigheder hos de voksne borgere.

Der bruges i dag en del personaleressourcer på at støtte borgere med handicap, der bor i botilbud, med indsatser inden for fx. madlavning, almindeligt hushold, kommunikation, inddragelse i fællesskaber og etablering af netværk.

Det er vurderingen, at et styrket fagligt fokus på borgerens udvikling og læring i forhold til mestring og øget opmærksomhed på udvikling og træning i opgaver i hjemmet samt på varetagelse af jobfunktioner kan øge borgerens egne muligheder for at klare dagligdagsopgaver. Samtidig kan der med fordel iværksættes tilbud om deltagelse i meningsfulde fællesskaber også i fritiden. Dermed forventer vi at kunne reducere behovet for kompenserende støtte til den enkelte på en række områder - i det mindste i en fase af livet.

Der skal være fokus på at etablere rammer, der giver borgeren et tilpas mulighedsrum for at tage ansvar for eget liv, og hvor borgeren præsenteres for relevante lærende udfordringer i dagligdagen. Når dette over tid lykkes for den enkelte borger, kan den pædagogiske indsats, der afmåles til støtten til den enkelte borger, reduceres eller tilpasses, og flere borgere kan støttes inden for den samlede sum af den pædagogiske ressource.

På handicapområdet vil der forsat være et stærkt fokus på faglighed og implementering af Fælles Faglig Fundament, der har fokus på livsmestring, udvikling af medborgerskabskompetencer, "den aktive borger" og social inklusion.

I forhold til udvikling af mestring er det vigtigt med et tæt og koordineret samarbejde mellem driftsområderne på voksenområdet generelt i Sociale Forhold og Beskæftigelse for at sikre et fælles sprog om og fokus på borgerens mestring både i hjemmet/stedet hvor borgeren opholder sig, i beskæftigelse og i fritidsaktiviteter. Sporet kobler sig til Aarhus Kommunes Handicappolitik herunder særligt til fokusområdet "En by med brug for alle, en by i vækst" og med et stærkt erhvervsliv og herunder Mål 3: Flere muligheder for tilknytning til arbejdsmarkedet.

Job, Udsatte og Psykiatri står for tema 3 og 4 i den samlede bæredygtighedsplan. Dele af initiativerne i disse planer har berøringsflader med initiativer i dette spor om Læring og mestring. Det gælder især områder inden for beskæftigelse.

Der er igangsat samarbejde med henblik på at koordinere initiativerne i sporene i de forskellige temaer i Bæredygtighedsplanen for at understøtte den forandring, der ønskes, og at sikre, at den spiller sammen i forhold til den effekt, der ønskes for borgeren og udgiftsniveauet samlet.

Forandringsmodel spor 5.2: Læring – mestring - Det jeg kan selv

Mekanismer (grundforståelse af forandringen/hvad vurderer vi vil virke i forhold til udfordringen)				
- Mestring skal tilegnes og vedligeholdes - Indsatser der giver rum til, at borgeren kan lære og udvikle egne færdigheder i at kunne mestre dagligdagsopgaver - En meningsfuld hverdag med beskæftigelse svarende til borgerens formåen - Sociale fællesskaber der binder dagen sammen. - Styrket fælles faglighed der prioriterer borgerens udvikling og læring i forhold til mestring. Faglig udvikling skal bidrage til indsats der understøtter borgerens udvikling og læring frem mod mestring				
Udfordring	Ressourcer/investering	Indsats/aktiviteter	Værdi for borgeren	Økonomiske konsekvenser
5.2.1: Der er en forholdsvis stor vækst i antallet af borgere, der modtager bostøtte og et mindre flow ud af bostøtten 5.2.2: Flere borgere får i dag støtte til opgaver, de gennem en indsats selv kan lære at klare. Dagligdagsopgaver er dog komplekse for disse borgere – de skal tillæres over tid. Det kræver ekstra støtte i en periode og særligt fokus på handleplanen som aktivt pædagogisk værktøj. Borgere i eksterne tilbud er ikke umiddelbart omfattet af initiativer, der retter sig mod borgere i botilbud i Aarhus. 5.2.3: De borgere, der kommer i fleks- eller skånejob, har behov for et tilbud til de timer om ugen, hvor de ikke er i arbejde. Borgerne har nytte af, at der i botilbuddet støttes op om job og beskæftigelse. 5.2.4: Pårørendesamarbejdet udgør i dag ikke den ressource det faktisk vurderes at være.	5.2.1: Boliger der i indretning og pædagogisk tilgang har fokus på at træne og udvikle borgerens færdigheder. Investering i kompetenceudvikling og ekstra ressourcer til midlertidig indsats. Rådgiverressourcer i eksterne team – inden for eksisterende ramme. 5.2.2: Ressourcer til kompetenceudvikling af bostøttemedarbejdere og til kompetenceudvikling i brug af handleplan som pædagogisk værktøj. 5.2.3: Investering i flere jobpædagoger i Jobstien. Engangsinvestering i indretning af lokalitet. Varig investering i personaleressource til diverse kurser. Peers/borgerguider kan være en del af ressourcen. Kompetenceudvikling af medarbejdere på botilbud. 5.2.4: Ressourcer til kompetenceudvikling af medarbejdere og afdelingsledere. Tid: Det er vurderingen, at aktiviteterne i dette spor kan sættes i gang i 2021/2022. Initiativer der kræver investering i anlæg forventes tidligst at kunne realiseres i 2022	5.2.1: Konkret indsats skal aftales med driftsområderne der har bostøtte-indsatsen. 5.2.2: Der etableres over tid et antal midlertidige boliger som rummer mulighed for at tilrettelægge en systematisk og målrettet indsats inden for et bredt spekter af dagligdagsopgaver. Borgeren styrker egen mestring af dagligdagsopgaver. Udvikling af brugen af handleplanen som aktivt pædagogisk værktøj. Rådgiverne får indsat mål for mestring og sundhed i de eksternt placerede borgers handleplaner, følger op og forhandler reduceret takst i takt med, at borgerens mestring øges. 5.2.3: Øget jobpædagogisk indsats gennem Jobstien rettet mod borgere i sociale dagtilbud. Indsatsen rummer virksomhedspraktik frem mod fleks- eller skånejob. En ikke-visiteret indsats der giver borgerne et åbent socialt tilbud på dage, hvor borgeren ikke er på arbejde. Pædagogisk støtte på botilbuddet i forhold til at varetage et job.	Sammenlagt vil borgeren, ved de initiativer, der er beskrevet under sporet, opleve en ændret faglig tilgang og et liv med øget fokus på mestring. Nogle borgere vil komme i job og få mulighed for sociale fællesskaber medigestillede, flere vil mestre større dele af eget liv, få øget selvværd, selvbestemmelse og selvstændighed.	Når borgeren gennem en systematisk og fagligt funderet indsats får styrket egne evner til at kunne klare flere ting selv i dagligdagen mindskes behovet for støtte og taksten kan sættes ned. Det bemærkes, at effekten i forhold til reduktion i udgifterne først vil kunne aflæses over tid. Det bemærkes at nogle af initiativerne kræver investering i anlæg og/eller personale samt kompetenceudvikling, hvorfor der i de første år vil være en merudgift forbundet med initiativerne.
Kontekst/Bidragydere				
Initiativerne bør udvikles i et tætsamarbejde på tværs af driftsområder primært Voksne, Job og Handicap, Unge, Job og Uddannelse og Job og Virksomhedsservice. Derudover bør der ske inddragelse af borgere, pårørende, handicaporganisationerne, boligforeninger samt oplysningsforbund.				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Samlet kræver initiativerne i sporet finansiering til investering i kompetenceudvikling og i udvidelse af den pædagogiske indsats på udvalgte områder inden for en periode. Hertil kommer anlægsudgifter i et vist omfang.

Initiativer:

Initiativ 5.2.1 Udvikling af bo-trænings-indsatser

I sammenhæng med ombygning af boliger, så de kan understøtte borgerens mestring af eget liv, skal der udvikles pædagogiske indsatser, hvor der arbejdes målrettet med at vedligeholde og udvikle borgerens mestring og færdigheder inden for dagligdags opgaver (egen mobilitet og beskæftigelse) med henblik på at borger kan flytte i egen bolig evt. med bostøtte. Fokus er her på unge i alderen 18-29 år.

Der er allerede igangsat etablering af boliger, der i indretning kan imødekomme behovet for træning i dagligdags opgaver for borgere, der allerede bor hos os (se spor 5.1).

Initiativet har fokus på det forebyggende arbejde i forhold til unge borgere, der visiteres til botilbud. Der er, i den gældende anlægsplan for Sociale Forhold og Beskæftigelse og ved budget 2021, afsat midler til etablering af et antal pladser de kommende år, hvoraf nogle vil kunne indrettes som træningsboliger med et pædagogisk indhold, der har fokus på mestring. Nogle af pladserne kan etableres som § 107 træningspladser. Der kan være behov for at fremrykke etableringen af disse pladser.

For udvalgte borgergrupper kan boliger fremskaffes gennem samarbejde med boligforeninger og udnyttelse af anvisningsret i almenboliger. Det vigtige her er, at boligerne samles i en opgang, så læringen kan laves for gruppen samlet.

Der er behov for ressourcer til tilpasning af den pædagogiske tilgang med fokus på øget/intensiv indsats i forhold til læring/træning.

Det er forventningen, at der etableres træningsboliger i Vikingedalen i løbet af tredje kvartal 2021.

Initiativ 5.2.2 Fokus på færdigheder og Borgerens handleplan

Der skal etableres samarbejde med Unge, Job og Uddannelse, Voksne, Job og Handicap og Job, Sundhed og Ydelse om fokus på udvikling og vedligeholdelse af færdigheder hos borgere, der modtager bostøtte i eget hjem for eksempel gennem systematisk og intensiv anvendelse af digitale støttefunktioner. På tværs af driftsområderne skal borgerens handleplan være i centrum for dette arbejde.

Mål og pædagogisk indsats til borgeren fastlægges gennem samarbejdet om borgerens handleplan. Inddragelsesprocessen viste et behov for styrket arbejde med handleplanen gennem inddragelse af borgere og pårørende og med fokus på at give handleplanen mening for borger og medarbejder som pædagogisk værktøj. Planen ses i dag af flere alene som et værktøj til dokumentation. Med afsæt i forslag fra inddragelsesprocessen skal der derfor i de kommende år investeres i et tiltag om faglig kvalitetsudvikling, der skal styrke det pædagogiske arbejde med planen. Tiltaget skal have som mål at gøre handleplanen til et aktivt pædagogisk redskab for den daglige indsats til borgeren samtidig med, at planen fortsat sikrer den nødvendige dokumentation af borgerens udvikling.

Bostøtteområdet giver støtte til mange borgere heraf en del unge og området er i vækst. De seneste 10 år er området vokset med op mod 100 borgere pr år. Med det sigte at skabe og understøtte flow ud af bostøtten etablerer Voksne, Job og Handicap et samarbejde med Unge, Job og Uddannelse, Job, Udsatte og Socialpsykiatri og Job, Sundhed og Ydelse, hvor der sættes fokus på udvikling og vedligeholdelse af dagligdags færdigheder hos

særligt unge borgere, der modtager bostøtte i eget hjem. Det kan fx ske gennem systematisk og intensiv anvendelse af digitale støttefunktioner. Målet er, gennem anvendelse af digitale støtteprogrammer til dagligdagsopgaver, at bringe flere borgere i stand til at klare sig selv uden bostøtte eller med mindre bostøtte.

Initiativ 5.2.3 flow fra beskyttet beskæftigelse til flex- og skånejob kombineret med samværstilbud

Der skal investeres i en fælles social-og beskæftigelsesindsats, der giver øget flow fra beskyttet beskæftigelse til flex- og skånejob. Udover øget mestring, skal forslaget imødegå et stort pres på dagtilbudsområdet, hvor der i 2030 forventes at mangle 269 pladser.

For at borgere i flex- og skånejob, der er i job færre timer eller udvalgte dage om ugen, ikke skal sidde hjemme i egen bolig, etableres af et samværstilbud med plads til sociale fællesskab, kurser og arrangementer. På den måde får borgeren indhold og struktur på dage, hvor borgere ikke er i beskæftigelse.

Inddragelsesprocessen viste, at der udover jobindsats og samværstilbud, som giver indhold i borgeres dagligdag og fritid også er et relevant behov for en pædagogisk indsats overfor borgeren, når denne kommer hjem. Der blev udtrykt ønske om, at botilbuddet bidrager til jobindsatsen ved, i den almindelige pædagogiske indsats, at støtte borgeren i at have et job med gode og meningsfulde opgaver. Den pædagogiske indsats på botilbuddet skal således bidrage til at skabe sammenhæng og helhed i borgerens dagligdag og give borgeren mulighed for at fortælle om dagen til andre, få anerkendelse fra det nære fællesskab og have noget at være stolt af. Indsatsen på botilbuddet skal også støtte borgeren i at komme på arbejde, have ordentligt tøj på og god personlignehygiejne og dertil støtte borgeren, når jobbet er svært og udfordrende. Botilbuddet skal således bidrage med et miljø, hvor der tales om arbejde som noget, man vil stå op til, og hvor man efter evne får stillet passende ansvar og støttes i at tage ansvar og udvikle sig.

Indsats for flow fra beskyttet beskæftigelse til fleks- og skånejob er iværksat som en del af balanceplanen 2020 i VJH, men omfanget kan øges på længere sigt. En øget indsats i forhold til fleks- eller skånejob for borgere med handicap forventes at kræve investering i mindst to ekstra jobpædagoger/virksomhedskonsulenter i Jobstien.

Forudsat der afsættes ressourcer til opgradering af Jobstien, vil initiativet i udvidet form kunne gå i gang i 2021. Initiativet har både fokus på borgere, der allerede har et dagtilbud og nye borgere, der kommer til.

Etablering af samværstilbuddet er sat i gang og foreløbigt finansieret i 2021. Der er brug for en varig investering i personale svarende til to årsværk til borgerkurser, fælles aktiviteter, understøttelse af sociale fællesskaber og pårørende kurser. Peers/borgerguider kan være en del af ressourcen. Her kan det være nødvendigt med en vis form for aflønning, fx gennem ansættelse i et fleks- eller skånejob, som giver tilbuddet en ekstra lønudgift.

Den pædagogisk støtte til jobindsatsen på botilbuddene vil kræve kompetenceudvikling. Det kan ske inden for områdets ramme.

Initiativet reducerer behovet for mere personale i dagtilbuddene ved at afbøje indløbet. Som nævnt ovenfor er det forventningen at området for voksne med handicap (18 år +) vil have et behov for 269 nye dagtilbudspladser de kommende 10 år. Initiativet har til formål at reducere behovet og udnytte pladserne i dagtilbuddene til de borgere, der har størst behov for en beskyttet plads.

Initiativ 5.2.4 Pårørendesamarbejde

På flere måder har der vist sig, at der er brug for en ændret tilgang til pårørendesamarbejdet og få de pårørende mere med som aktive medspillere.

Der er sat gang i et udviklingsarbejde, og inddragelsesprocessen har givet en række temaer, som det giver meget god mening at tage med i arbejdet. Følgende tre temaer fra inddragelsesprocessen tages med, da de vurderes at være relevante og da de peger ind i forhold, der også er nævnt i den analyse Voksne, Job og Handicap har gennemført af pårørendesamarbejdet.

Temaer er: fokus på forventningsafstemning mellem tilbud og pårørende, brug af pårørendes viden om borgeren og handicap generelt og systemer for kommunikation til og mellem parter. Derudover foreslås det i inddragelsesprocessen og fra pårørendeorganisationerne Lev og Autismeforeningen, at der etableres flere pårørenderåd. Disse kan både virke forebyggende og oplysende, hvilket forventes at kunne bidrage til at håndtere problemer med samarbejde og tillid og dermed til, at der skal bruges færre ressourcer i dagligdagen. Der igangsættes en proces i Voksne, Job og Handicap i forhold til etablering af pårørenderåd på flere tilbud.

Initiativet om styrket pårørendesamarbejde kræver finansiering til kompetenceudvikling af afdelingsledere og medarbejder. Udvikling og igangsættelse af kompetenceudviklingen kræver finansiering. Fra 2022 forventes initiativet at kunne gennemføres inden for driftsområdets budgetramme. Udvikling af forskellige understøttende værktøjer – rammer for samarbejde, informationsmaterialer om tilbud og indsats og regler og ramme kan løftes af det kvalitetsteam, der er etableret i forbindelse med budget 2021.

Det er forventningen, at et styrket og forbedret pårørende samarbejde både kan bidrage til bedre og mere tilpasset støtte til borgeren og til større medarbejdertrivsel og dermed påvirke sygefravær og arbejdsmiljø positivt.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

Initiativerne implementeres i et tæt samarbejde på tværs af driftsområder (primært Unge, Job og Uddannelse, og Job og Virksomhedsservice). Derudover vil der ske inddragelse af borgere, pårørende, boligforeningerne, handicaporganisationerne og andre relevante parter.

Værdi for borgeren

Sammenlagt vil borgeren, ved de initiativer, der er beskrevet under sporet, opleve en ændret faglig tilgang og et liv med øget fokus på mestring i forhold til dagligdagsopgaver, uddannelse og beskæftigelse. Nogle borgere vil komme i job og få mulighed for sociale fællesskaber med ligestillede, flere vil mestre større dele af eget liv, få øget selvværd, selvbestemmelse og selvstændighed.

Tilliden mellem tilbud og pårørende forventes styrket markant, og pårørendes inddragelse i støtten og i udviklingen af området forventes at give værdi for både borgeren og området.

Økonomiske konsekvenser

Flere af initiativerne fordrer finansiering eventuelt gennem en investeringsmodel. Det er vurderingen, at initiativerne i sporet vil øge borgerens egen mestring og dermed føre til mindre behov for støtte og skabe et grundlag for en reduktion i udgiften til den konkrete pædagogiske støtte til borgeren i botilbud. Vurderingen af de økonomiske konsekvenser bygger på overslagsberegningerne ud fra organisationens kendskab til borgergrupperne og indsatserne på eksisterende tilbud.

Vurderingen tager afsæt i følgende virkningskæde, at når borgeren gennem en systematisk og fagligt funderet indsats får styrket egne evner til at kunne klare flere ting selv i dagligdagen, vil dette mindske behovet for støtte i botilbuddet til den enkelte borger, hvilket betyder, at der frigøres pædagogiske ressourcer til at yde en støttende indsats overfor flere borgere – med andre ord, at taksten til den enkelte reduceres.

Tid er en faktor i forhold til disse initiativer. Det er forholdsvist enkelt at anlægge pladser og etablere de fysiske rammer for et samværstilbud. Erfaringen er derimod, at det tager længere tid at implementere en tilpasset

faglighed og se en effekt af en ændret pædagogisk praksis, der giver sig udslag i takstreduktion til den enkelte borger. Erfaringerne fra implementeringen af Recovery-tilgangen i psykiatri og udsatte området er, at det tager omkring 10 år, før en ny faglig tilgang har sat sig og reelt er omsat til pædagogisk praksis i hele organisationen. Endelig gælder det, at vi har at gøre med borgere med en lav indlæringskurve, og med pårørende som kan være optaget af, at der ikke reduceres i støtten til borgeren. Forandringen er således stærkt afhængig af medspil fra medarbejdere, borgere og pårørende.

Vurdering af de enkelte initiativer i sporet:

1. Antal borgere i botræningstilbud er afhængig i kadencen for etablering af botræningspladser. Der forventes etableret et antal pladser i 2021. Effekten både i forhold til borgeren og i forhold til økonomien forventes først at kunne aflæses i 2023.
2. Bostøtten er delt på tre driftsområder (UJU, JUS og JSY). Der ydes til bostøtte til borgere med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse i forskellige kategorier til op mod 2.500 borgere. Området er rammestyrret, så for at en eventuel reduktion i støtten til den enkelte skal give økonomisk effekt, skal der enten ske reduktion i rammen, eller det skal godtgøres, at den givne indsats modvirker et behov for rammeudvidelse. Det vil være centralt, at en rammereduktion kan aflæses i myndighedsbudgetter i unge og/eller voksenmyndigheden.

Indsatsen for at gøre handleplanen til et aktivt pædagogisk værktøj vurderes over tid at kunne medføre en reduktion/tilpasning i støtten til den enkelte borger. Det er ikke muligt for indeværende at give et retvisende bud på størrelsen af et eventuelt provenu. En bieffekt kan være frigivelse af pædagogtid som følge af en anden tilgang til dokumentation og registrering.

3. Flow fra beskyttet beskæftigelse til fleks- eller skånejob har fokus på de ca. 100 borgere, som vi kender i dag og som modtager dagtilbud i kategori 1-2. Disse borgere vil være dem, vi kan forvente der kan motiveres til at flytte fra beskyttet beskæftigelse til beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked. Arbejdet med indsatsen er sat i gang. Forventningen er, at de første borgere fra dagtilbud kommer i job i løbet af 2021. Den økonomiske effekt vil tidligst kunne aflæses i løbet af 2022.

En del af indsatsen skal have fokus på de nye borgere, der visiteres ind i dagtilbud. I 2020 blev 17, af de 30 borgere der var i dagtilbudskategori 1-3, visiteret til dagtilbud i Voksne, Job og Handicap. Ni startede på STU eller efterskole og fire startede i forløb i Jobstien. Vurderingen er, at en andel af de 17 over tid vil kunne gøres i stand til at varetage et fleks- eller skånejob. Initiativet kræver, at der tilføres Jobstien yderligere personaleressourcer, hvilket vil påvirke provenuet.

Samværstilbuddet er blevet etableret i lokalerne på Sønder Allé. Samværstilbuddet skal, sammen med indsatsen for at få borgere i fleksjob og skånejob, reducere behovet for etablering af nye pladser i dagtilbuddene.

4. Indsatsen for styrket pårørendesamarbejde gælder for flertallet af de 35 botilbud i Voksne, Job og Handicap, som tilsammen rummer 600 borgere i alderen fra 18 år og op til ca. 80 år. Et styrket pårørendesamarbejde vil have størst effekt på støtten til de yngre borgere, men dog ikke være uden effekt for de ældre borgere, der stadig har pårørende, der kan inddrages. En egentlig vurdering af effekten af en systematisk og kvalificeret indsats i styrket pårørende-samarbejde forventes først at kunne præsenteres, når indsatsen har været i gang et mindst et år.

Spor 5.3: Sundhed og fællesskaber - Min Sundhed

Introduktion til sporet – Hvad er udfordringen?

Middellevetiden for nogle grupper af borgere med handicap er op til 20 år kortere end for den øvrige befolkning. Desuden har mange borgere med handicap ofte flere fysiske sygdomme og dårligere mentalt helbred end den øvrige befolkning.

Årsagerne hertil kan være mange, men for mange borgere med handicap er manglede eller begrænset fysisk aktivitet samt usunde kostvaner blandt udfordringerne. Dette kan blandet andet skyldes manglende viden om kost og motion, og at eksisterende sports- og fritidstilbud samt forebyggelsestilbud ikke i tilstrækkelig grad er målrettet borgere i denne målgruppe.

Både manglende eller begrænset fysisk aktivitet og usunde kostvaner kan, som hos alle andre, føre til livsstilssygdomme og påvirke den almene trivsel i en negativ retning. Over år kan borgernes helbredstilstand således blive tiltagende kompleks med øget behov for støtte til følge.

Med dette spor er formålet at forebygge en sådan udvikling, og initiativerne bygger derfor på følgende mekanismer:

- Ved at have fysisk aktivitet og sund kost som en naturlig del af hverdagen er det muligt at forebygge en række livsstilssygdomme blandt borgere med psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse.
- At indgå i meningsfulde fællesskaber og at blive integreret i det lokale forenings- og fritidsliv kan bidrage til øget trivsel blandt borgere med psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse og reducere transporttid og frigive tid i det daglige.
- Ved at styrke borgerens fysiske og mentale sundhed forventes initiativerne i sporet på længere sigt at bidrage til, at borgere med psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse oplever øget trivsel, styrket selvværd og fravær af sygdom. Det giver borgere bedre mulighed for selv at mestre deres liv og reducerer/udskyder behovet for pædagogisk og sundhedsfaglig støtte.

Sporet ligger i forlængelse af de mål, der er i Aarhus Kommunes Handicappolitik 2019-2023, herunder særligt fokusområdet ”En by, hvor alle er sunde og trives”. Desuden knytter sporet sig til flere satsningsområder i Sundhedspolitikken 2020-2024, samt anbefalingerne fra det midlertidige nedsatte udvalg om sundhed i et 0-100 års perspektiv, som er omsat i Sundhedspolitikken.

Sporet skal desuden ses i sammenhæng med øvrige initiativer med fokus på fremme af sundhed blandt voksne borgere med handicap, herunder blandet andet indsats for årligt sundhedstjek for voksne med handicap i forbindelse med Sundhedspolitikken samt initiativer med fokus på brobygning til foreningsliv, fx ”Bevæg dig for Livet” og ”Din indgang i Sønder Allé”. Mulighederne for at indgå i et samarbejde med fx Kost- og Ernæringsforbundet om udvikling på området skal afsøges.

Med initiativerne vil der være både kortsigtede og langsigtede gevinster. Borgernes trivsel forventes at højnes på kort sigt, imens de helbredsmæssige gevinster, som fravær af livsstilssygdomme, har et længere sigte. Initiativernes svaghed er, at de fordrer en synergi imellem flere faktorer, og at indsatser omkring sund livsstil og relationer til foreninger og lokalmiljø kan være svære at fastholde. Derfor vil vi betone, at initiativerne netop ikke skal være kortsigtede eller organiserede som projekter. Endelig forudsætter initiativerne et samarbejde med blandt andet Folkesundhed i Sundhed og Omsorg, Sport og Fritid i Kultur og Borgerservice, handicaporganisationer, foreninger og frivillige organisationer.

I forbindelse med initiativerne skal der indhentes erfaringer fra lignende initiativer i Aarhus Kommune, for eksempel projektet om styrket sundhedsindsats på bosteder og bostedslignende tilbud i Job, Udsatte og Socialpsykiatri samt erfaringer fra lignende initiativer i andre kommuner.

Forandringsmodel spor 5.3: Sundhed og fællesskaber - Min Sundhed

Mekanismer - Fysisk aktivitet og sund kost som en naturlig del af hverdagen gør det muligt at forebygge en række livsstilssygdomme blandt voksne borgere med handicap. - At indgå i meningsfulde fællesskaber og at blive integreret i det lokale forenings- og fritidsliv kan bidrage til øget trivsel og mental sundhed blandt voksne borgere med handicap. - Styrkelse af borgeres fysiske og mentale sundhed forventes på længere sigt at bidrage til, at voksne borgere med handicap oplever øget trivsel, styrket selvværd, og fravær af sygdom. Det giver borgere bedre mulighed for selv at mestre deres liv, understøtte deres personlige recovery-proces, og reducerer/udskyder behovet for pædagogisk og sundhedsfaglig støtte.				
Udfordring Middellevetiden for nogle grupper af borgere med fysisk og psykisk handicap samt socialt udsatte borgere er op til 20 år kortere end for den øvrige befolkning. Mange borgere med handicap lever relativt inaktive liv og er særligt udsatte i forhold til livsstilssygdomme samt i højrisiko for at udvikle sekundære funktionsnedsættelser med negative følger for funktionsevne, helbred og livskvalitet. Erfaringer viser derved, at de med tiden kan få vanskelige ved selv at tage hånd om deres helbredsudfordringer med øget behov for pleje og støtte til følge. Der er i dag kun ét aktivitetstilbud i kommunen for voksne borgere med handicap, hvor fysisk aktivitet er omdrejningspunktet. Det ligger i den nordlige del af byen. Der er i dag ikke trænings- og vedligeholdelsesforløb, hvor deltagelse af borgere med handicap er en del af målgruppen.	Ressourcer/investering Etablering af et idræts- og sundhedstilbud som dagtilbud i den sydlige del af byen for voksne borgere med handicap. Tilbuddet etableres i Vikingedalen. Der vil være både anlægs- og driftsomkostninger forbundet med etableringen af et nyt dagtilbud. Finansiering af kompetenceudvikling af medarbejdere og afdelingsledere og ansættelse af to sundhedskonsulenter og opbygning af lokal ressource til støtte af indsatsen Der er indgået en visionsaftale, Bevæg dig for livet, imellem Aarhus Kommune og DGI/DIF for 2019-2024. Aarhus kommune bidrager med 300.000 kr. årligt til bl.a. projektledelse. Initiativerne kan tidligst igangsættes i 2022 da de kræver finansiering. Der må forventes en opstartsperiode, før initiativerne er i almindelig drift, og før det er muligt at se et fagligt og økonomisk afkast af investeringen.	Indsats/aktiviteter Et idræts- og sundhedstilbud som dagtilbud Sundhedsprojekt med kompetenceudvikling til afdelingsledere og medarbejdere kombineret med ansættelse af to Sundhedskonsulenternes der får følgende opgaver: - At støtte igangsættelse af trænings- og vedligeholdelsesaktiviteter for alle borgere, samt støtte medarbejdere og borgere i botilbud og bofællesskaber i at tænke træning og aktivitet ind i dagligdagen og fritiden. - At støtte botilbud og bofællesskaber i et øget fokus på kost og kostens betydning for trivsel og fællesskabet omkring madlavning og spisning. - At sikre kobling og skabe synergi till øvrige sundhedsfremmende initiativer i organisationer, foreninger og i kommunen, Med indsatserne i Bevæg dig for livet skal der arbejdes målrettet for, at flere borgere skal være fysisk aktive og flere borgere skal være aktive i en idrætsforening.	Værdi for borgeren Borgeren oplever, at fysisk aktivitet bliver en naturlig del af hverdagen ved at kombinere dagligdagen med sunde bevægelsesvaner. Borgeren skal bruge mindre tid på transport, og kan i højere grad udfolde sig i sit lokalmiljø. Borgeren oplever at indgå i aktive fællesskaber og at være en del af det lokale forenings- og fritidsliv Borgeren oplever, at der sikres gode rammer for at spise sundt og have gode madfællesskaber i hverdagen. Borgeren oplever bedre fysisk og mental trivsel og har mere overskud i det daglige. Borgeren kan i højre grad og i længere tid mestre sit liv.	Økonomiske konsekvenser Ved at styrke borgerens fysiske og mentale sundhed samt øge borgerens trivsel, mestring og understøtte en personlig recovery-proces forventes initiativer i sporet på længere sigt at kunne bidrage til, at reducere /udskyde behovet for pædagogisk og sundhedsfaglig støtte. Dette vil slå igennem på taksten.
Kontekst/bidragydere - Sporet forudsætter inddragelse af blandt andet Folkesundhed (Sundhed og Omsorg), Sport og Fritid (Kultur og Borgerservice), handicaporganisationer, SIND og foreninger og frivillige organisationer. - I forbindelse med initiativerne skal der indhentes erfaringer fra lignende initiativer i Aarhus Kommune, eks. projektet om styrket sundhedsindsats på bosteder og bostedslignende tilbud i Job, Udsatte og Socialpsykiatri samt erfaringer fra lignende initiativer i andre kommuner				

Ressourcer/investering og indsats/aktiviteter

Samlet vil der under dette spor være behov for finansiering til anlæg, stillinger og behov for opbygning af pædagogisk ressource til at understøtte initiativerne.

Følgende konkrete initiativer i forhold sund kost og bevægelse vil give bedre livskvalitet for borgere med handicap og forventes på den måde at kunne bidrage til at reducere borgernes støttebehov.

Initiativ 5.3.1 Idrætstilbud i sydbyen

Etablering af et idræts- og sundhedstilbud som dagtilbud i den sydlige del af byen for voksne borgere med handicap. Det foreslås, at tilbuddet placeres i Vikingedalen, hvor der både er gode bygningsmæssige faciliteter og gode udendørsarealer, der kan bringes i anvendelse.

Det er behov for et handicapvenligt tilbud der, udover faciliteterne i Vikingedalen, spiller sammen med lokalområdets idrætstilbud og øvrige relevante fritidstilbud.

Der vil være anlægs- og driftsomkostninger forbundet med etableringen af de fysiske rammer både indendørs og udendørs. Muligheden for fondsstøtte til omklædningsrum og tilbygninger eller sammenbygning af eksisterende bygninger er ved at blive undersøgt. Der skal ansættes et antal medarbejdere i dagtilbuddet. Medarbejderantallet vil i et vist omfang være afhængig af støttebehovet hos de borgere, der visiteres til tilbuddet. Det bemærkes, at dagtilbudsområdet er rammestyret, men at det er vurderingen, at et helt nyt tilbud inden for området ikke vil kunne finansieres inden for rammen. Endelig bemærkes det, at voksentilbuddene i Vikingedalen rummer autister, hvis trivsel kan påvirkes af stort besøg i området af udefrakommende.

Initiativ 5.3.1 Sundhedsprojekt

Fra 2022 til 2025 gennemføres et samlet sundhedsprojekt i Voksne, Job og Handicap. Projektet skal omfatte kompetenceudvikling til medarbejdere og afdelingsledere i sundhed og øget fokus på kost og bevægelse, og ansættelse af to sundhedskonsulenter, der skal have fokus på sundhed og sund livsstil i bred forstand i vores tilbud. Erfaringer fra fx Randers viser, at konsulenter, der arbejder på tværs af driftsområdet med sundhedsindsatser og herunder skaber kontakt til lokale aktører, fx idrætsklubber og foreninger, giver stor værdi for borgerne. Sundhedskonsulenterne kan løfte opgaver i forhold til netværksskabelse til gavn for borgene, som botilbuddenes personale har vanskeligt ved at prioritere i dagligdagen, men som de forventes at kunne løfte ved den kompetenceudvikling, der sættes ind med.

Sundhedskonsulenter skal:

- Have fokus på trænings- og vedligeholdelsesaktiviteter for alle borgere
Dette relevante forslag stammer fra inddragelsesprocessen, hvor blev det dels blev betonet, at der var brug for fysisk træning for borgere uden sprog og med særlige fysiske udfordringer, dels at der er et generelt behov for mere aktivitet i alle borgernes fritid.
Der skal således investeres ressourcer i en ugentlig 'bevæg-dig-dag' på tilbuddene. Det kan for eksempel være gåture, ture, kulturoplevelser, idræt, foreningsliv, fællesskab med venner. Det skal være aktiviteter, der kan holde borgeren ved lige og give tilbud om at indgå i fællesskaber med andre. Det kan være i samarbejde med civilsamfund, lokale idrætsklubber og foreninger og under faglig guidning. Mulighederne for finansiering af indsatsen via puljer skal undersøges.
- Sikre øget fokus på sunde madvaner, herunder fokus på deltagelse i indkøb og madlavning, så vidt det er muligt.
- Støtte til tilbuddene/den enkelte borger i at få kontakt til frivillige organisationer/foreninger i lokalområdet samt øvrige relevante tilbud i kommunen

Initiativet kræver en investering. Der må forventes en opstartsperiode og periode med omsætning til pædagogisk praksis, før alle elementer i initiativet er i almindelig drift, og før det er muligt at se et fagligt og økonomisk afkast af investeringen.

Der ansættes to sundhedskonsulenter som skal være medarbejdere med en relevant sundhedsfaglig baggrund, fx fysioterapeuter, personer med idrætsfysiologisk uddannelse eller professionsbachelorer i ernæring og sundhed.

Initiativet kræver finansiering af de to stillinger samt ressourcer til opbygning af en lokal pædagogisk ressource, der kan støtte borgeren i fysisk aktivitet og sunde kostvaner i dagligdagen.

Som en del af initiativerne inddrages visionsaftalen, *Bevæg dig for livet*, der er indgået mellem Aarhus Kommune og DGI/DIF for 2019-2024. Aarhus Kommune bidrager med 300.000 kr. årligt til bl.a. projektledelse.

Som følge af behovet for finansiering vil sundhedskonsulenterne tidligst kunne starte i 2022. Etableringen af dagtilbuddet vil forventeligt kunne ske i løbet af 2022, hvis der prioriteres anlægsmidler til dette.

Kontekst – Hvem skal involveres, engageres, forpligtes?

I Voksne, Job og Handicap har man gode erfaringer med aktivitetstilbuddet Aarhus Idræt, der er placeret i Aarhus Nord. Der vil i høj grad kunne trækkes på erfaringer herfra i etableringen af et tilsvarende aktivitetstilbud i den sydlige del af byen. Kommunen har i dag faciliteter i Vikingedalen i Aarhus Syd, som med en ombygning forventes at kunne bruges til formålet. I forbindelse med oprettelsen af dagtilbuddet vil vi undersøge muligheden for samarbejde med lokale idrætsforeninger og frivillige foreninger om anvendelse af halfaciliteter.

Erfaringer viser, at ændring af borgernes vaner omkring mad, måltider og motion forudsætter en bredere kulturændring i et tilbud som helhed. Det handler i høj grad om at skabe opmærksomhed og øget fokus på muligheder for at få flere sunde vaner ind i dagligdagen.

Ved at ansætte sundhedskonsulenter vil man på botilbud for voksne med handicap få hjælp til at få et helhedsorienteret blik på:

- Hvilken kultur der er omkring måltider og kost,
- Fysisk aktivitet i tilbuddet som helhed og hos den enkelte borger mere specifikt
- Hvor og hvordan der kan justeres i disse med henblik på flere gode, sunde vaner i dagligdagen.

Sundhedskonsulenterne kan også have et overblik over hvilke tilbud, der er i foreningsliv/lokalmiljø og kommunen, og støtte tilbuddene/den enkelte borger i at etablere en kontakt hertil. Det forudsætter således et tæt samarbejde med ledelse og medarbejdere på de omfattede botilbud. Det er forventningen, at vi, med Sundhedskonsulenterne, kan skabe en synergi til øvrige tiltag, der kan fremme sundhed og trivsel hos den enkelte, herunder *Bevæg dig for Livet*.

Folkesundhed Aarhus i Sundhed og Omsorg har forløb omkring sund livsstil, diabetes forløb mv. Der er for nuværende ikke forløb, der målretter sig borgere med handicap. Det vil i forbindelse med initiativerne i sporet være relevant at samarbejde med blandt andet Folkesundhed Aarhus om, hvordan vi i stigende grad finder løsninger på tværs af magistratsafdelingerne, som borgere i målgruppen kan profitere af. Herudover skal mulighederne for at indgå i et samarbejde med eksterne parter omkring udvikling på området, fx Kost- og Ernæringsforbundet, afsøges.

Værdi for borgeren

Initiativerne forventes at skabe følgende værdi for borgeren:

- Borgeren oplever, at fysisk aktivitet bliver en naturlig del af hverdagen ved at kombinere dagligdagen med sunde bevægelsesvaner.
- Borgeren skal bruge mindre tid på transport.
- Borgeren oplever at indgå i aktive fællesskaber og at være en del af det lokale forenings- og fritidsliv.
- Borgeren oplever, at der sikres gode rammer for sund mad og madfællesskaber i hverdagen.

Økonomiske konsekvenser

Initiativerne i spor 5.3 (bortset fra det konkrete initiativ om dagtilbud med idræt i Sydbyen) retter sig ideelt set mod alle voksne borgere med handicap (18 år og opefter), der modtager botilbud i Aarhus Kommune.

Initiativerne forventes at have effekt på borgerens fysiske og mentale sundhed, hvilket vil have positiv indvirkning på borgens selvværd og evne til at kunne mestre opgaver i eget liv. Initiativerne omkring sundhed og fællesskaber er således centrale forudsætninger for den samlede effekt af tiltagene under temaet "Bedre hverdag for voksne med handicap". Initiativerne vurderes at kunne give en tydelig effekt på støtten til den enkelte borger i botilbuddet.

Effekten i forhold til reduktion af støtten vil først vise sig, når borgeren i en periode har øget egen sundhed og dermed opnået styrket fysisk og mentalt helbred. Der findes studier, som dokumenterer fysisk aktivitets effekt på det fysiske helbred hos mennesker med handicap. Der foreligger ikke umiddelbart studier for målgruppen, der godtgør, at styrket fysisk helbred også har effekt på borgerens mentale helbred, og herunder oplevelsen af øget mestring af eget liv. Her støtter initiativet sig til, at det i dag er en generel opfattelse, at der er sammenhæng mellem et sundt legeme og krop og oplevelsen af selvværd, livskvalitet og egen-mestring. Den overordnede vurdering af de økonomiske konsekvenser bygger på et skøn ud fra givne forudsætninger for indsatsens effekt på støtten til borgeren.

Appendiks:

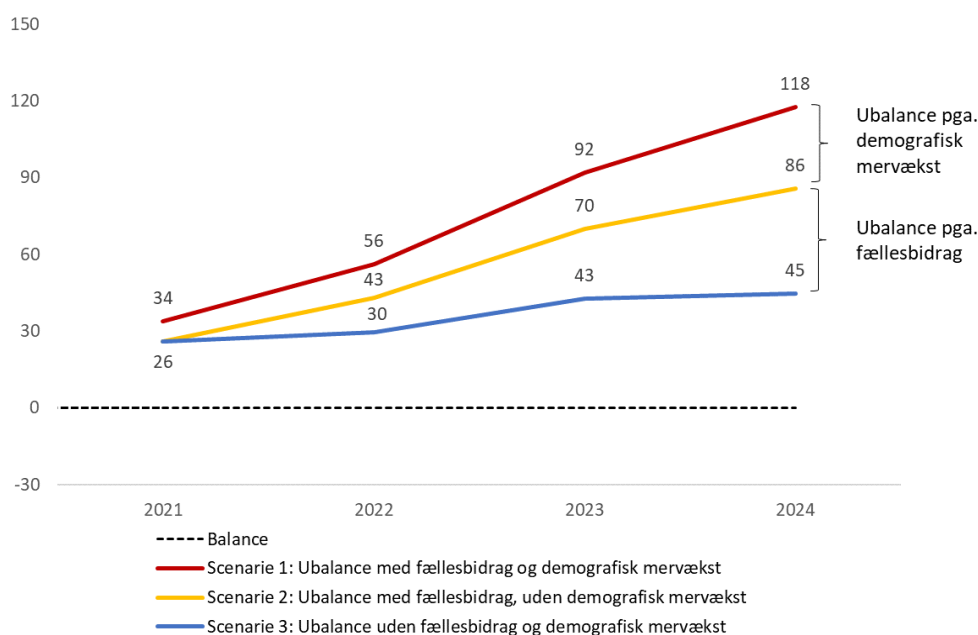
Økonomisk prognose for Sociale Forhold og Beskæftigelse 2021-2024

Den økonomiske prognose for Sociale Forhold og Beskæftigelse indeholder tre scenarier for udgiftsudviklingen i årene 2021-2024. De tre scenarier sammenholdes med den forventede økonomiske ramme, hvorved det er muligt at prognosticere en ubalance.

I figur 1 og tabel 1 fremgår den forventede ubalance i de tre udgiftsscenarier. Nedenfor beskrives forudsætningerne bag scenarierne.

Prognosen kan ses som det økonomiske baggrundstæppe for bæredygtighedsplanen. Monitoreringen af de faglige og økonomiske effekter af bæredygtighedsplanen vil ske som en del af den økonomi- og målopfølgning, der løbende foretages.

Figur 1: Prognosticeret ubalance i MSB i 2021-2024

Tabel 1: Prognosticeret ubalance i MSB i 2021-2024

Mio. kr., 2021-pl	2021	2022	2023	2024
Scenario 1: Ubalance med fællesbidrag og demografisk mervækst	34	56	92	118
Scenario 2: Ubalance med fællesbidrag, uden demografisk mervækst	26	43	70	86
Scenario 3: Ubalance uden fællesbidrag og demografisk mervækst	26	30	43	45

Scenarier for økonomisk ubalance

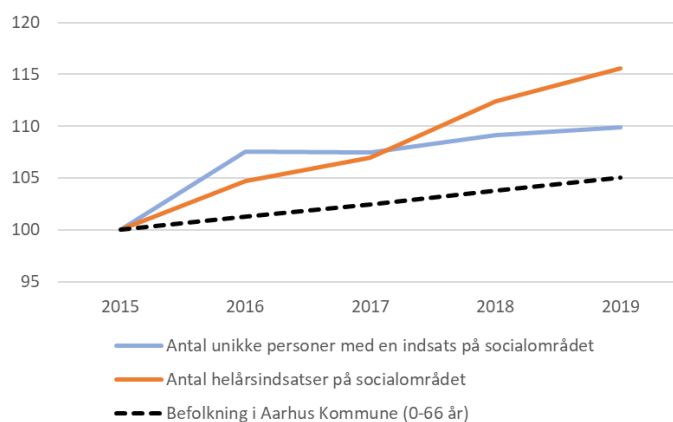
Scenario 1 viser den forventede økonomiske ubalance under forudsætning af, at den demografiske mervækst på socialområdet fortsætter, og at Sociale Forhold og Beskæftigelses andel af det kommunale fællesbidrag ikke håndteres. De to forhold udgør de væsentligste årsager til den prognosticerede ubalance.

Demografisk mervækst. Gennem en årrække har tendensen været, at aktivitetsstigningen på socialområdet har oversteget den generelle befolkningsvækst i kommunen.

Fra 2015 til 2019 er antallet af aarhusianere, der har fået en indsats på socialområdet steget fra 10.996 til 12.084, hvilket er en stigning på knap 1.100 borgere eller ca. 10 %. Når der tages højde for indsatsernes længde, kan aktivitetsstigningen opgøres til ca. 16 %.

Til sammenligning er befolkningen i samme periode vokset med ca. 5 %.

Figur 2: Udvikling i aktivitet på socialområdet og generel befolkningsvækst 2015-2019 (2015 = indeks 100)

Udviklingen betyder, at andelen af aarhusianere med behov for en indsats på det specialiserede socialområde i perioden er steget fra 3,8% til 4,0%.

Hertil kommer, at udgiften til socialområdet opgjort per indbygger har været stigende. Dette skyldes ikke en fordyrelse af dag- og døgntilbuddene i sig selv, men nærmere, at kompleksiteten i sagerne og borgernes generelle behov for støtte har været stigende. Den gennemsnitlige udgift per foranstaltning på et døgntilbud er steget ca. 7 % i årene 2015 til 2019.

Den nuværende budgetmodel tilfører årligt midler til socialområdet på baggrund af den generelle befolkningsvækst. Modellen fungerer ved at der for hver ny borger i Aarhus tilføres et enhedsbeløb til områdets økonomiske ramme. Enhedsbeløbet er baseret på udgiftsniveauet i 2011 holdt op mod den samlede befolkning i 2011.

Den grundlæggende forudsætning i budgetmodellen er dermed, at andelen af aarhusianere, der modtager et tilbud på socialområdet og udgiftsniveauet per indbygger er uændret siden 2011.

Den nuværende budgetmodel tager således hverken højde for den større andel aarhusianere med behov for en social indsats eller de stigende gennemsnitsudgifter, der er afledt af større sagskompleksitet og støttebehov. Konsekvensen er en løbende underkompensering for den demografiske udvikling på socialområdet, som over tid øger den strukturelle ubalance, hvilket fremgår i scenariet.

I scenariet forudsættes det, at de senere års gennemsnitlige mervækst fortsætter. Den reelle demografiske udvikling fra år til år kan afvige, hvilket vil give afvigelser fra prognosen for det enkelte år.

En fortsat mervækst vil betyde, at der i 2024 vil være udgifter til sociale indsatser svarende til 160 borgere ud over de demografimidler, der er tilført fra budgetmodellen.

Det kommunale fællesbidrag. Det kommunale fællesbidrag betyder, at den decentrale ramme i Sociale Forhold og B beskæftigelse fra år 2022 reduceres med 0,375 % årligt svarende til ca. 13 mio. kr. Dette blandt andet for at finansiere Aarhus Kommunes budgetmodeller, og for at kunne foretage omprioriteringer i de årlige budgetter. I dette scenarie er det forudsat, at udgifterne ikke reduceres i takt med den årlige rammereduktion.

Scenarie 2 viser den økonomiske ubalance under forudsætning af, at andelen af aarhusianere med behov for sociale indsatser stabiliserer sig og at stigningen i gennemsnitsudgifterne ikke fortsætter. Det vil kræve, at de senere års tendens til demografisk mervækst på socialområdet bremses. En sådan opgave kan vanskeligt løses alene i regi af Sociale Forhold og B beskæftigelse, da der er tale om en udvikling, der påvirkes af mange forskellige samfundsmæssige forhold.

Som forligspartierne tilkendegav med budgetforliget for 2020 skal magistratsafdelingerne for Børn og Unge samt Sundhed og Omsorg også inddrages i arbejdet med at skabe balance på socialområdet. Det er på den baggrund nærliggende at se opgaven med at stabilisere andelen af aarhusianere med behov for sociale indsatser som en tværmagistratslig indsats.

I scenariet er det som i scenarie 1 forudsat, at fællesbidraget ikke håndteres.

I scenarie 3 fremgår den forventede udgiftsudvikling i tilfælde af, at den demografiske mervækst ikke fortsætter, og at fællesbidraget håndteres. I forligsteksten for budget 2021 er det beskrevet, at bidraget forudsættes at kunne håndteres fra år til år indenfor de decentraliserede rammer. En håndtering af fællesbidraget vil kræve, at udgifterne på social- og beskæftigelsesområdet årligt reduceres i takt med implementeringen af fællesbidraget. Dette kan ske via en løbende, jævnt fordelt effektivisering af driften eller via mere målrettede effektiviseringsindsatser eller sparetiltag.

Udviklingen i ubalancen i scenarie 3 kan henføres til de forventede konsekvenser af en fuld indfasning af Forberedende Grunduddannelse (FGU) og det faldende integrationstilskud samt forventede tidsforskydninger i forbruget.

Det forventes, at ubalancen i scenarie 3 vil være stabil fra år 2024 og frem.

Forudsætninger bag scenarierne

- Udover de specifikke forudsætninger i de enkelte scenarier bygger alle scenarier på følgende grundlæggende forudsætninger:
- Tidligere sparekrav fra B2019 samt krav om besparelser på konsulenttydelser og administration fra B2021 forventes effektueret.
- Udgifter som følger af nye og fremtidige lovændringer, forventes fuldt kompenseret.¹
- Der indgår ikke økonomiske konsekvenser af "Aftale om en ny ret til tidlig pension" ("Arne-pensionen"), der blev indgået i efteråret 2020.
- En reduktion af rammen til beskæftigelsesindsatser, vil således kræve, at udgifterne reduceres tilsvarende.

¹ Der forventes en manko mellem DUT-reguleringen og de reelle merindtægter som følger af nye regler for SDE-refusion gældende fra 2021. Denne manko vil regnskabsmæssigt skabe et underskud på forventet ca. 40 mio. kr. Med budgetforliget er der afsat en reserve til at dække den forventede manko gennem en saldokorrektion, hvorfor det her er forudsat, at lovændringen ikke vil påvirke den samlede balance.